

KLEIN WONEN MAGAZINE

Klein met een kleine

*„Babyfoon
heb je hier
niet nodig!”*

*In tiny house
op eigen benen*

JEUGDZORG

*Jane dol op
haar bolwoning*

DEN BOSCH

*Klein wonen
langs Zijderoute*

VAN LIFE

Tiny lentekriebels

Het is lente! Dat was het in februari ook al even, maar nu begint het buitenleven echt te kriebelen. De recreatieparken timmeren dan ook al flink aan de weg om hun vakantiewoningen te promoten. Even tot rust komen in de natuur in doorgaans kleine huisjes is voor velen het summum van een weekje vakantie. Steeds meer mensen hunkeren naar een verblijf in de natuur. En niet alleen voor een weekje!

Wonen in of aan de rand van een bos is een droom voor velen. Voor hen brengt het plan van het nieuwe Testlab *Nieuw bos en tiny houses* de verwezenlijking van deze droom dichterbij. Volgens de initiatiefnemers kunnen de in Nederland zo hard nodige nieuwe bossen worden bekostigd door er *tiny houses* in te plaatsen. In deze nieuwe bossen zouden de komende jaren maar liefst tussen de 60.000 en 90.000 mensen klein kunnen wonen.

Inderdaad, het moet wel klein! Maar waarom niet? Nederland telt momenteel niet meer dan een kleine 300 *tiny houses*. De belangstelling voor klein wonen is echter vele, vele malen groter. En nog steeds groeiende! De komende maanden trekken Nederlanders weer massaal naar de veelal in bossen gelegen recreatieparken. In de achterbak slechts een weekendtas met de hoogst noodzakelijke spulletjes. Het is de perfecte manier om eens te kijken of dat klein wonen met minder spullen iets voor jou is.

Natuurlijk moet je wel af en toe even het vakantiegevoel kunnen uitschakelen om je echt in te beelden hoe het zou zijn om voor altijd zo te wonen, want ook de even vergeten dagelijkse zorgen verhuizen dan mee naar het bos. Met de juiste *mindset* kan een weekje klein wonen het zaadje zijn dat uiteindelijk bijdraagt aan de nieuwe Nederlandse bossen en een heel ander leven. Begint het *tiny* lentegevoel al te kriebelen? Krab het vooral niet weg!

easy living

Een kleine woning handig inrichten?

Easy Living is een speciaalzaak in **slaapbanken en bedkasten!**
 Wij hebben de slaoplossing voor uw kleine ruimte!

Met **onze producten** tovert u in een handomdraai een heerlijk bed tevoorschijn en geniet u overdag van de ruimte die het u bespaart!

Easy Living heeft een uitgebreid aanbod aan **slaapbanken en bedkasten**. Door de vele modellen, kleuren en stoffen zijn er talloze mogelijkheden beschikbaar.

RUIM AANBOD
 bezoek onze showroom

VAKKUNDIG ADVIES
 Wij denken met u mee!

GRATIS BEZORGD
 In geheel NL excl. de wadden

U bent van harte welkom in onze showroom om alle mogelijkheden te bekijken en uit te proberen!
 Wij geven u graag advies over welk model slaapbank of bedkast het beste past bij uw wensen.

Easy Living - Middenweg 109-113a - 1098 AH Amsterdam -
 www.slaapbanken.nl - info@slaapbanken.nl - 020-6631161

81

Klein wonen
langs de
Zijderoute

41

Slapen
onder
je vloer

INHOUD

Bolwoningen
nog slechts cult

61

DOSSIER
DEN BOSCH

Buiten

Elke woont heerlijk in een oase van rust in hartje Nederland met een rijk dierenleven en een prachtige sterrenhemel.

90

Interview

Anne Drake bewijst met haar boek *Doe het zelf!*, dat iedereen op een leuke manier kan minimaliseren. Zelfs op hoge hakken in een villa zoals zij.

73

EN VERDER

COLOFON en interactie	6
TINY THINGS	7
FOTO Jamboree draait naar najaar	8
JEUGDZORG Via <i>tiny house</i> op eigen benen	9
BINNEN BIJ Ellen	14
BLOG Marjolein	19
KORT nieuws	22
APPEN met Frieda	23
NIEUW BOS Kip met gouden eieren?	27
BLOG Noortje	30
MARCEL VAN MIERLO <i>Tiny turners</i>	31
OOSTERWOLD Klein wonen met een kleine	35
WIM KROMWIJK Eenzaamheid	40
SOCIAL SMALL TALK	102

VLOG Hilde & Oscar	44
CREATIEF Haak je eigen <i>tiny house</i>	45

DOSSIER Den Bosch	46
INTERVIEW Uniek woonlab Minitopia	47
INTERVIEW Je hele huis mee verhuizen	51
STUDENT van tent naar droomhuisje	54
BOUWEN in bestaande binnenschil	57
TIJDELIJK WONEN serieus genomen	60
JANE vindt alles leuk aan bolwoning	63
APPARTEMENTEN Klein maar <i>upperclass</i>	65
BOSSCHENAREN dromen van klein wonen	67

BOEKEN	71
BOEKEN Klein groen en leuk minimaliseren	72
BOEKEN Passie voor houten huisjes	77

VLOG Bram & Melanie	80
MICK'S NOMAD LIFE Kleinste huisje ooit	87

MOESMEISJE Pefecte groenten voor kleine tuin	96
GEZOND KOKKERELLEN met Regina	98
PLANTEN OM OP TE VRETEN Vogelmuur	100

KLIK op het paginacijfer om naar de pagina te gaan. KLIK op i rechtsonderaan elke pagina om terug te gaan naar Inhoud.

COLOFON

REDACTIE

redactie@kleinwonenmagazine.nl

Hoofdredacteur & Artdirector

Raymond Kool

Redactie-assistent

Margo de Kemp

Medewerkers

Marjolein Jonker, Noortje Veerman, Bram & Melanie Verheijen, Frieda Bakker, Marcel van Mierlo, Ibolya Moór, Wim Kromwijk, Mick van Zadelhoff, Hilde de Leeuw & Oscar van Keulen, Elke Rabé, Regina Frakking, Kim Nelissen, Marin Leus.

Fotografie

Ronald Lammers, Intermetzo, Bouwbedrijf Melissen, Marjolein Jonker, Frieda Bakker, Acandraja, Maria Michelle, Mabel Amber, Memory Catcher, Amber Avalona, TBC Huisje, Insight Out, Marcel Bonte, SPUD Observatory, Sabine van Erp, MoreFloor, Minitopia, Jane Duursma, Peter Trago, Irma & Behan, Mick van Zadelhoff, Elke Rabé, Bluemonque.com, Thomas Duiker, Marin Leus, Jan Huerer.

TIP DE REDACTIE

tip@kleinwonenmagazine.nl

SALES

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Sales & Marketing

Ronald Lammers

Sales assistent

Carla Hornsveld

DISTRIBUTIE ABONNEMENTEN

www.kleinwonenmagazine.nl

administratie@kleinwonenmagazine.nl

Jaar (4 nummers + online)

€ 8,00

2 Jaar (8 nummers + online)

€ 14,00

ALGEMENE VRAGEN

info@kleinwonenmagazine.nl

WEBSITE

www.kleinwonenmagazine.nl

Klein Wonen Magazine is een uitgave van Tiny Publisher V.O.F.. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij worden overgenomen.

INTERACTIE

Klein Wonen Magazine is een puur digitaal magazine en daardoor super interactief. Met 1 klik krijg je toegang tot meer informatie, foto's en video's. Klik daarvoor op een van de volgende symbolen in de artikelen.

Speel video

Naar website

360° foto

FB / Album

Download

Klein Wonen

Tekstlink

Naar inhoud

ADVERTENTIES > Alle advertenties zijn interactief. Klik op de advertentie, het webadres of de symbolen.

TINY THINGS

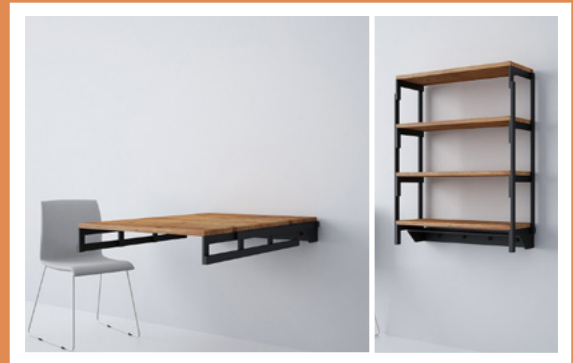

Perfect waterfiter voor *off grid*

Lifestraw kennen we van waterfilters in de Derde Wereld en de mini-filtertjes voor op reis, maar op de crowdfunding-site Kickstarter lanceert het merk nu haar Lifestraw Home. Een fraai vormgegeven waterfilter voor thuis met dezelfde eigenschappen als haar bestaande filters. Het 2-voudige filtersysteem haalt bacteriën, parasieten, lood, microplastic, kwik, cadmium, koper en verschillende chemicaliën uit het water. Uit de Home schenk je 7 glazen en nieuwe filters zijn los te koop. Prima voor in elk huishouden, maar helemaal perfect voor wie *off-grid* woont en alternatieve waterbronnen wil gebruiken.

Swingende uitklaptafel

Duitse degelijkheid en vernuft. Dat is de uitklapbare tafel Swing van Smart Living. Als je geen tafel nodig hebt tover je hem in een handomdraai om tot een ruimtebesparend stellingkastje. De Swing weegt 18 kg, is 73,5 cm breed, 77,5 cm hoog, 112 cm lang, heeft een tafeloppervlak van 70 cm en is er in een wand- en vloeruitvoering. Gemaakt van eikenhout en zwart gelakt staal is deze Duitse vinding een lang leven beschoren en zijn forse investering (769 euro) ongetwijfeld waard.

Hip opvouwbaar koken

Ze zijn onmisbaar, maar nemen door hun volume altijd veel ruimte in. Dat geldt niet voor deze handige opvouwbare waterketel en pan van Bo-Camp. Ideaal voor *van life*, maar zeker ook in een *tiny house*! Ze zijn gemaakt van siliconen en rvs en daardoor hittebestendig, stevig en geur- en smaakvrij. De ketel heeft een inhoud van 1,2 liter en is eenvoudig op te vouwen tot 7 cm hoogte. De pan heeft ingevouwen slechts een hoogte van 4 cm! Door de rvs-bodem zijn beide geschikt voor gas, keramisch en elektrisch koken. En nog lekker hip ook!

Vuile was binnen

Je vuile was houd je graag binnen, maar een wasmand is vaak lomp. Niet deze van Wenko. Met zijn afmetingen (60 x 39 x 18,5 cm) past deze altijd wel ergens in een verloren hoekje of bijvoorbeeld onder je aanrechtblad. De wieltjes maken hem ook nog eens gemakkelijk verplaatsbaar. Verkrijgbaar in diverse uitvoeringen, waaronder in bamboe.

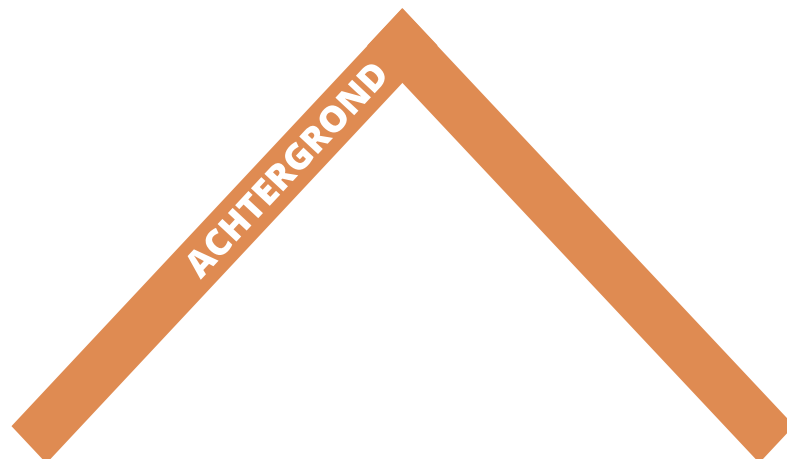

TINY HOUSE JAMBOREE DRAAIT NAAR NAJAAR

Het draaiende *tiny house* van Ministek staat al enige tijd moederziel alleen op het Zwitsalsterrein in Apeldoorn. Het keek dan ook vast reikhalzend uit naar 18 mei van dit jaar als zij omringd zou worden door tal van andere *tiny houses* tijdens de 2^e editie van de Tiny House Jamboree Nederland. Daarop moet Ministek nu nog even wachten, want organisator Stichting Tiny House Nederland maakte in januari een draai en besloot het evenement, dat in 2017 een kleine 5.000 bezoekers naar Almere trok, uit te stellen. De organisatie wil de Jamboree groots aanpakken en het programma van 2017 uitbreiden. Er komt in elk geval weer een boeiend aanbod aan lezingen, workshops en vragenuurtjes en tal van bedrijven en initiatieven op het gebied van *tiny housing* presenteren zich. En natuurlijk zijn er weer verschillende *tiny houses* te zien. Ministek is dan ook in spannende afwachting. Als draaikont (zie artikel Marcel van Mierlo elders in dit magazine) kan zij wel een datumverschuiving verwerken, maar hoopt dat het niet op een locatiewijziging uitdraait!

Via *TINY HOUSE* op EIGEN BENEN

Uithuisgeplaatste kinderen maakten tot voor kort al op 16-jarige leeftijd de stap van een gezinshuis naar begeleid wonen of een fasehuis. Het klaarstomen van deze jongeren op een zelfstandig bestaan is niet altijd een succes, want niet ieder kind is hier op die leeftijd al klaar voor. Bij jeugdzorgorganisatie Intermetzo zijn ze daarom gestart met het project Doorstroom Gezinshuizen, dat de doorstroom van uithuisgeplaatste kinderen moet verbeteren. Een van de mogelijkheden om als tussenstap op eigen benen te gaan staan is een bij het gezinshuis geplaatst *tiny house*. Jeugdorp De Glind had vorig jaar de primeur en er zijn plannen voor meer *tiny houses* binnen de jeugdzorg.

Lommerrijk ligt De Glind in het groen aan de rand van de Veluwe tussen Barneveld en Amersfoort. Met een kerk, begraafplaats, bistro, camping, voetbalveld, boerderijen en weilanden lijkt het een rustiek plattelandsdorpje als zovele, maar achter de schermen blijkt het al meer dan 100 jaar een bijzondere functie te hebben. De bevolkingscijfers geven een opvallend lage gemiddelde leeftijd aan. Van de bijna 700 inwoners is een derde deel onder de 18 jaar. Van de 140 huishoudens in De Glind fungeren er namelijk maar liefst 25 als gezinshuis voor ruim 120 kinderen die om de meest uiteenlopende redenen niet meer thuis kunnen wonen.

In 1911 willen de gezamenlijke Gereformeerde Kerken rond Barneveld zich meer gaan ontfermen over verwaarloosde kinderen en roepen de *Vereeniging tot Duurzame Verzorging van Minderjarigen* in het leven. Er wordt landbouwgrond aangekocht rond De Glind, waar boeren hun bedrijf mogen starten als zij enkele ontheemde kinderen onder hun hoede nemen. Onder leiding van predikant Roelof Jan Willem Rudolph start in 1914 het opvoedingswerk en ontstaat jeugdorp De Glind. In de loop der jaren breidt het project zich steeds verder uit en

het onroerend goed wordt nu beheerd door de naar de predikant vernoemde Rudolphstichting en ter beschikking gesteld aan enkele jeugdzorgorganisaties. Een van die organisaties is Intermetzo, dat onderdeel is van zorginstelling Pluyn.

Geheel in de geest van stichter Rudolph is Intermetzo voortdurend op zoek naar het verbeteren van de jeugdzorg. Dit leidt in 2015 tot een onderzoek naar jongeren in de leeftijd van 14 en 15 jaar, die voortijdig vast zijn gelopen en uit hun gezinshuis zijn doorgeplaatst. Hieruit blijkt dat er geen of onvoldoende passende doorstroommogelijkheden voor deze jongeren zijn met voortijdige uitval als gevolg. „Dit kwam omdat vanuit ons gezinshuis en collega-gezinshuizen jongeren vanaf 16 jaar doorgeplaatst werden naar begeleid wonen of een fasehuis. Dit was nodig omdat toen 18 jaar nog de leeftijd was dat de jeugdzorg ophield en jongeren dan zoveel mogelijk konden leren om zelfstandig te worden om zo op hun 18^e klaar te zijn om zelfstandig verder te kunnen binnen hun mogelijkheden”, vertelt gezinshuisouder Bertha van den Berg van Intermetzo. „Deze vormen van zelfstandigheidstraining sloten niet altijd aan en

> Het tiny house staat op het erf naast het gezinshuis van de familie Van den Berg.

de druk op jongeren en hulpverlening was soms groot om klaar te moeten zijn als een jongere 18 jaar werd. Vaak waren ze dan nog niet zelfredzaam genoeg om zich een goede plek in de maatschappij te verwerven."

Na het onderzoek in 2015 neemt Intermetzo het initiatief tot het project Doorstroom Gezinshuizen. Binnen Intermetzo Gezinshuizen zijn voor die tijd al meerdere initiatieven ontstaan, die vergelijkbaar zijn met Doorstroom Gezinshuizen. In 2010 wordt bijvoorbeeld al het idee geopperd om een *tiny house* bij het gezinshuis als tussenstap voor jongeren aan te bieden. Het duurt echter nog tot maart 2018 voordat gezinshuisouders Bertha en Henk van den Berg het eerste *tiny house* op hun erf geplaatst zien worden. „Dat het zo lang heeft geduurd heeft vooral te maken met het feit dat het nog ontbrak aan een methodiekbeschrijving voor de vele initiatieven. Daarvoor was eerst meer onderzoek nodig”, vertelt Bertha. „*Tiny houses* zijn een van de woonvormen binnen de uiteindelijke methodiek Doorstroom Gezinshuizen. Begeleiding van jongeren kan ook vanuit een doorstroomgezinshuis, waarin de jongere een eigen woonruimte met een passende hoeveelheid aan eigen voorzieningen heeft. Als meest zelfstandige stap binnen dit project kan het wenselijk zijn om de jongere in een aparte woonvoorziening nabij het gezinshuis te laten wonen. Een *tiny house* in dit geval.”

Inmiddels is de jeugdzorg door de overheid afgelopen zomer verlengd tot 21 jaar met een mogelijke uitloop tot 23 jaar. Een juiste beslissing volgens Bertha. „Voor de meesten is 18 jaar echt te jong om op eigen benen te staan. Al vanaf 15 jaar wordt er met de jongere gesproken over de toekomst. Waar wil jij zijn over 5 jaar? Wat heb je daarvoor nodig? Door een plan te maken wordt de route naar zelfstandigheid duidelijker. Al kan hier altijd van afgeweken worden. Doordat de jongere nog een tijdje kan blijven wonen na het 18^e jaar, kan de jongeren de overstap maken naar een geschikte vervolgplek als hij of zij eraan toe is. Vaak is er na de 18^e verjaardag nog wat meer tijd nodig om door te groeien naar een zo zelfstandig mogelijke woonsituatie.”

Een *tiny house* lijkt een ideale tussenstap op weg naar zelfstandigheid, maar is volgens de doorstroomgezinsouder uit De Glind niet voor iedereen de juiste keuze. „Het is maatwerk! De ene jongere zal vanuit het gezinshuis vrij gemakkelijk de overgang kunnen maken naar begeleid zelfstandig wonen of kamertraining, de ander heeft het nodig om nog even onder de vleugels van het gezinshuis te blijven wonen. Wij zijn dan ook enthousiast over de mogelijkheid om een *tiny house* in te zetten. Niet zozeer om de huisjes zelf, maar juist het feit dat dit een oplossing op maat kan zijn. Zo kan de jongere op zichzelf wonen met toch nog begeleiding vanuit het gezinshuis. Met als doel dat de overgang van in een gezinshuis wonen naar op zichzelf wonen op een rustige manier op maat plaats kan vinden. In

> Het lommerrijke De Glind in de Gelderse Vallei.

© Intermetzo

> Vanuit de timmerwerkplaats ging het huisje op een dieplader.

© Bouwbedrijf Melissen

> De keuken.

© Intermetzo

zo'n traject kan wonen in een *tiny house* en je eigen zaken moeten regelen, een mooie leerfase zijn. Of *tiny houses* dus massaal moeten worden ingezet in de jeugdzorg? Nee, maar wel op maat voor wie dit een passende oplossing is."

Voor de 16-jarige Sabrina, een van de pleegkinderen in het gezinshuis van Bertha en Henk, blijkt een *tiny house* de beste oplossing voor haar ontwikkeling. Ook de Rudolphstichting is enthousiast en draagt zorg voor de bouw en plaatsing van het *tiny house* om het vervolgens te verhuren aan Intermetzo. De Rudolphstichting wil wel dat het een duurzaam huisje wordt. Dus los van het gas en energieneutraal door het gebruik van zonnepanelen. En het moet verplaatsbaar zijn, zodat in de toekomst het *tiny house* ook op andere plekken in De Glind kan worden ingezet. Samen met het lokale timmer- en bouwbedrijf Melissen wordt een conceptplan gemaakt van het uiterlijk en de voorzieningen om jongeren zo goed mogelijk te kunnen huisvesten. Het perspectief dat het een vorm van wonen naast het gezinshuis moet zijn is daarbij leidend.

Sabrina woont inmiddels een jaar in haar eigen huisje op het erf van Bertha en Henk. Een jaar met *ups* en *downs*. „Het is voor haar heel wisselend geweest. Eerst heel spannend en ook leuk om een eigen plek te hebben. Een heerlijk gevoel van vrijheid! Toch zijn er ook veel dingen die allemaal moeten wanneer je op jezelf woont en dan blijkt het toch allemaal niet zo eenvoudig. Het zijn niet alleen de praktische zaken die je moet doen, zoals koken en wassen. Het gaat dan ook om overzicht en structuur houden, een eigen netwerk opbouwen, omgaan

met alleen zijn, meer verantwoordelijkheden, financiën en naar school of werk gaan”, vertelt Bertha. „Als gezinsouder is het van belang dat je een begeleidende en coachende rol aanneemt naar de jongere bij al deze dingen die hij of zij tegenkomt in het dagelijks leven en er te zijn als het nodig is.

De jongere krijgt de ruimte om eigen keuzes te maken en met vallen en opstaan kan en mag leren. Zo krijgen wij een beter beeld van hoe iemand zich gaat redden op zichzelf en de jongere kan zo in de praktijk oefenen met op zichzelf wonen en een reëler beeld krijgen van de eigen mogelijkheden.”

De Rudolphstichting heeft het plan om in elk geval 5 *tiny houses* in De Glind te plaatsen als tussenstap voor jongeren.

Intermetzo wil deze zorgvuldig inzetten. „De ontwikkeling is op maat en naar behoefte. Er zijn meer manieren van wonen naast of in de nabijheid van het gezinshuis. Een *tiny house* wordt alleen gebruikt als het iets toevoegt en het passend is voor een jongere. Op dit moment is er een viertal gezinshuizen bezig met dit doorstroomprincipe met verlengde jeugdzorg. Dit is echt maatwerk en op dit moment is voor deze jongeren nog voor andere oplossingen gekozen,

maar binnenkort wordt er een 2^e *tiny house* bij een gezinshuis gebouwd”, weet Bertha te vertellen. Ook is er een plan voor een klein *tiny house*-wijkje in De Glind. „Naast de realisatie van *tuintiny's* bij gezinshuizen ligt er ook een plan voor *dorptiny's*, een cluster van 3 zelfstandige huisjes. Deze staan los van een gezinshuis en hebben een extra kamer. Ook voor deze woonvorm geldt dat het een springplank naar zelfstandigheid is en dat jongeren daar op maat voor kortere of langere tijd kunnen wonen.”

„Spannend en leuk om een eigen plek te hebben. Een heerlijk gevoel van vrijheid!”

> De sleuteloverdracht trok veel belangstellenden naar Sabrina's *tiny house*.

FF **framefactory** Bouwen met staalframe

- ✓ Licht en aardbevingsbestendig
- ✓ Sneller bouwen
- ✓ Slimmer bouwen
- ✓ Energiezuinig bouwen

Er zijn voldoende redenen om aan te nemen dat de huidige manier van traditioneel bouwen de komende jaren zal veranderen. De trend naar meer industrieel ontwerpen en bouwen is reeds vele jaren geleden ingezet.

Steeds meer bouwers, zowel professionele als particuliere, vinden de weg naar staalframebouw, een product met potentie.

Door samenwerking tussen Europese partners ontwikkelt het systeem zich steeds verder tot de ultieme manier van modern bouwen.

www.frame-factory.nl

TINY KOZIJN
THINKS BIG IN TINY HOUSES

www.tiny-kozijn.nl

Langeweg 6, 4756 AK Kruisland
T: +31(0)167 53 24 18

inropa GREENBUILD TINY HOUSES

www.inropa-greenbuild.nl

Dream big, live tiny

Wonen waar je wilt!

Inropa b.v. - Greenbuild Tiny Houses
Bedrijvenpark Twente 322a-e
NL-7602 KL Almelo Nederland
T: +31 (0)53 433 17 69
E: info@inropa-greenbuild.nl
Bezoek alleen op afspraak.

FLEXHOME-ONE
THE ART OF NEW LIVING

Marathonweg 1 - 6225 XV Maastricht - Tel. 043 31 119 43 / 06 18 135 368
WWW.FLEXHOME-ONE.NL

Nagenoeg energie-neutraal dmv zonnepanelen

Voldoet aan bouwbesluit dus hypotheek mogelijk

Keuze uit diverse materialen en afwerkingen

Sleutelklaar zeer snel leverbaar

Demowoning aanwezig

Elke telt,
ECOSAVE helpt!

BESPAAR heel veel water met Separett **DROOGTOILETTEN!**

Met onze kleine **REGEN**watersystemen leveren we **SCHOON** en **GEFILTERD** water voor het hele huishouden!

100% afvalwater maken wij weer schoon.

Kijk voor meer informatie op ecosave.nl of bel **0321 - 32038**

ECOSAVE

BINNEN BIJ *Ellen*

Ellen

Leeftijd: 28
Baan: Allround marketeer bij Retour Jeans

Fijnste plekje : De bank
Meest trots op: De inrichting
Mooiste woonaccessoire: Mijn hangplantjes
Meest inventieve oplossing: Kledingrek in trapgat

„De bank is voor mij het relaxte plekje in huis. Daar heb ik een mooi uitzicht naar buiten”

„Ik mag de muren niet verven of behangen. Daarom heb ik 2 platen gekocht en deze behangen. Met haakjes zijn deze bevestigd. Oogt meteen sfeervoller!“

De woning

Gemeente: Veldhoven
Locatie: Djept
Type woning: Heijmans One
Woonoppervlak: 39 m²
Aantal ruimtes: 3 (badkamer, beneden en
boven)
Verwarming: Elektrisch
Elektriciteit: Netstroom

„De hangplantjes waren meteen mijn eerste idee toen ik dit huisje zag. Ze brengen sfeer en je hoeft geen bloempotten of vazen neer te zetten!”

„Mijn vader heeft een kledingrek gemaakt die over de ballustrade geklemd wordt. Zo kan ik al mijn jassen kwijt. Ideale plek!“

„Het inrichten vond ik super leuk. Dat is in een *tiny house* toch nét even anders. Ik heb bewust wat kleinere meubels. Daardoor oogt het voor je gevoel groter. Extra plankjes in de kasten en een kledingrek met dubbele stang, die aan de muur hangt, zijn ook heel praktisch.“

ALLEEN EN TOCH OOK SAMEN

BLOG MARJOLEIN

Tiny house-pionier en -ambassadeur Marjolein Jonker woont sinds mei 2016 in haar zelfvoorzienende *tiny house* in Alkmaar. Ze is oprichter en projectleider van stichting Tiny House Nederland, geeft lezingen, training en advies vanuit haar bedrijf Marjolein in het klein, is eigenaar van het platform TinyFindy en voorzitter van Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar.

Zoals je misschien weet woon ik in een *tiny house village* in Alkmaar, met 5 *tiny houses* en 8 bewoners. Dat is niet altijd zo geweest. De eerste 2 jaar heb ik alleen gewoond op het veld dat de gemeente Alkmaar mij ter beschikking stelde. Sinds april van afgelopen jaar is Marloes erbij gekomen en op 4 januari van dit jaar zijn Anniek en Mattias als laatste bewoners aangesloten. Hoe is dat nu, na twee jaar alleen wonen ineens burens te hebben? Ik kan je met een gerust hart zeggen: het is heerlijk!

Ik woon alleen, al jaren eigenlijk. Ik heb ooit samengewoond maar die relatie ging uit en ik vind het eigenlijk ook wel heel prettig om alleen te wonen. Ik heb mijn eigen ruimte nodig. Tijd voor mezelf. Maar ik heb ook sterk de behoefte aan sociale contacten en gezelligheid om me heen. En zo zijn er meer. Steeds meer mensen wonen alleen en dat aantal groeit nog tot zeker 2045 door volgens het CBS. Onze maatschappij is de afgelopen jaren steeds individualistischer geworden en het is dan ook niet verwonderlijk dat steeds meer mensen aangeven zich eenzaam te voelen. De behoefte aan nieuwe vormen van wonen, waarbij je wel je eigen zelfstandige woning hebt, maar ook wat meer deelt en doet met je burens, is sterk groeiende. Knarrenhofjes, erfdelen, *tiny house villages*, ecodorpen, het zijn allemaal voorbeelden van nieuwe vormen van gemeenschappelijk wonen, waarin mensen met gedeelde waarden elkaar opzoeken.

En dat is heerlijk. Kijk bijvoorbeeld naar mijn buurtje: we wonen hier met 3 alleenwonende vrouwen, een gezin met een kind en een stel. We zijn allemaal anders en toch hebben we ook heel veel raakvlakken. Dat maakt het zo prettig denk ik. We staan open voor elkaar en we hebben allemaal de wens meer in verbinding met onze omgeving te leven. We vinden natuur en zorg om onze planeet belangrijk en zijn graag buiten. We hebben allemaal een liefde voor eenvoudig wonen en leven en streven een zekere mate van vrijheid na. Gedeelde waarden verbinden mensen met elkaar. Ik vind het een heel prettig gevoel dat ik, wanneer ik daar behoefte aan heb, bij mijn burens aan kan kloppen. En wanneer

> *Ons tiny buurtje in Alkmaar.*

ik zin heb om te cocoonen, even niemand om me heen wil, dan is dat ook prima.

Omdat we geen schuttingen hebben, allemaal graag buiten zijn en een gezamenlijke eetbare tuin hebben, maken we gemakkelijk contact met elkaar. We helpen elkaar waar nodig, bijvoorbeeld met het ingraven van een helofytenfilter of wanneer er iets met een van de *off grid*-installaties van de huisjes aan de hand is. We zitten regelmatig lekker buiten rond de vuurschaal bij een van de *tiny houses*. We gaan op kroegentocht, naar de film of samen hardlopen en we hebben klusdagen. We delen dromen, leren elkaar kennen en met elkaar omgaan en hebben ontzettend veel lol met elkaar. Kijk maar eens naar onderstaand filmpje.

Op zo'n manier samen wonen is soms ook een uitdaging, vergis je niet. Ik denk wel eens dat de moderne westerse mens het een beetje verleerd is. Functioneren in een gemeenschap. Dat vraagt aanpassings- en inlevingsvermogen. Je kwetsbaar opstellen. Emoties kunnen hoog oplopen wanneer mensen zich niet begrepen of niet gewaardeerd voelen. Het vraagt van een groep om vooraf heel duidelijk met elkaar af te stemmen wat de gedragsregels van de groep zijn, hoe je wilt communiceren en hoe je beslissingen neemt. Het is heel belangrijk om glasheldere afspraken te maken over hoe je samen wilt wonen en deze vast te leggen. Van geluidsoverlast tot huisdieren, van privacy tot financiën, bedenk vooraf zoveel mogelijk situaties die zich voor zouden kunnen doen en spreek samen af hoe je ermee omgaat. Dat kun je namelijk 10 keer beter van tevoren doen, wanneer er nog geen heftige emoties spelen, dan wanneer de situatie zich voordoet en je het dan nog moet bedenken met elkaar. Mocht je een idee willen hoe zo'n set afspraken eruit kan zien, kijk dan eens naar het Huishoudelijk Reglement van onze wooncoöperatie op onze website van Tiny House Alkmaar.

> Tijd voor mezelf.

KLIK OP DE PLAY BUTTON VOOR BEELDEN VAN DE KLUSDAG

TOP BOX Energie systeem voor TINY HOUSE

U wilt meer vrijheid en kiest daarom bewust om klein, eenvoudig en duurzaam te leven op tijdelijke locaties waar geen voorzieningen voor water, gas en elektriciteit zijn. Om deze levensstijl te realiseren, onderzoekt u zelfvoorzienende oplossingen en maakt u keuzes.

Top Systems kan u hierbij adviseren. We leveren een compleet energie systeem dat bij u past en ook later nog kan worden uitgebreid. Top Systems levert off-grid energievoorzieningen op basis van zonne-energie. Een combinatie met een netgekoppelde installatie of generator is ook mogelijk. Onze Victron Easy Solar producten bestaan uit een acculader, omvormer, MPPT Solar laadcontroller en groepenkast in een compacte behuizing.

Al meer dan 30 jaar de oplossing voor uw energiebehoefte

Top Systems is al sinds 1984 dé oplossing voor uw energie voorziening. U vindt onze systemen in campers, bedrijfs- en vrachtwagens, boten, tuinhuisen, strandhuisen, tiny houses, vakantiewoningen, industrie en overige solar projecten voor energie opslag. Kortom, op alle plekken waar u energie kunt gebruiken!

Tiny House uitvoering	1600	1600	1600	3000	1600	3000	3000
Accu capaciteit kWh	3,6	4,8	6	7,2	2,5	4,1	5,2
Solar vermogen maximaal Wp	4 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen
AC (in) of back-up generator (V)	230	230	230	230	230	230	230
Systeem Voltage (VDC)	24	24	24	24	24	24	24
Continu vermogen (W)	1300	1300	1300	2400	1300	2400	2400
Type accu	Lood	Lood	Lood	Lood	Lithium	Lithium	Lithium
Color Control GX Besturingssysteem	nee	nee	nee	ja	nee	ja	ja
Accu monitor BMV 712	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Installatiepakket	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Prijs normaal - Prijzen incl. BTW	€ 5.005,-	€ 5.308,-	€ 6.538,-	€ 8.357,-	€ 7.648,-	€ 11.842,-	€ 12.982,-
NU 20% KORTING! Prijzen incl. BTW	€ 4.004,-	€ 4.246,-	€ 5.230,-	€ 6.685,-	€ 6.118,-	€ 9.474,-	€ 10.386,-

Optie: Color Control GX besturingssysteem inclusief inbouwdoos en bekabeling.

Voor een vrijblijvend advies of afspraak in onze showroom kunt u contact opnemen met onze adviseur Ronald van den Berg: **0172 - 650737** of **06 - 20 00 19 80** e-mail: **ronald@top.systems**
www.top.systems/systemen/tiny-house.html

ronald@top.systems
www.top.systems
www.energie-opslag.nl

OUDEREN willen meer GEMEENSCHAPPELIJK

Ouderen voelen er steeds meer voor om te verhuizen. Het aantal 65-plussers dat aangeeft wel te willen verkassen, is de laatste 10 jaar ruim verdrievoudigd naar bijna 20%. Ook hebben zij duidelijk steeds meer behoefte aan gemeenschappelijk wonen, maar wel onder duidelijke voorwaarden. Leven en laten leven is het motto met vooral veel privacy en vooral geen verplichtingen!

Deze conclusie valt te trekken uit een in februari van dit jaar gehouden peiling van seniorenbelangenbehartiger ANBO. Ruim een derde van de ouderen met een verhuiscens noemt gezelligheid en gemakkelijk contact met medebewoners als belangrijkste reden om hun huidige woning te willen verruilen. Nieuwe woonvormen als De Knarrenhof, waar wordt gewoond in een hofje met gemeenschappelijke voorzieningen, zijn populair bij deze groep. De ondervraagde senioren blijken wel erg gesteld op hun privacy en willen zeker geen verplichtingen. Af en toen samen eten, koffie drinken of een spelletje doen vinden zij prima, net als eens een boodschap voor elkaar doen, een lift geven of wat hand- en spandiensten leveren. Een gezamenlijke ontmoetingsruimte is voor velen dan ook een ideale voorziening, net als een gelijkvloerse woning of een woning met lift.

Als het om gemeenschappelijk wonen gaat doen de meeste senioren dat graag met gelijkgestemden (47,6%). Verder zien zij het liefst dat hun nieuwe woonlocatie dicht bij voorzieningen als winkels en medische zorg ligt. De ANBO stelt duidelijk dat dit slechts om een peiling gaat en niet om een representatief onderzoek. „We moeten wachten op het nieuwe WoonOnderzoek WoON om de cijfers te staven, maar de behoefte bij ouderen is heel duidelijk”, zegt ANBO-bestuurder Liane de Haan op de website van de organisatie.

> Woonvormen als De Knarrenhof zijn populair bij senioren.

> De tiny house-locatie in Alkmaar.

© Marjolein in het klein

REGISTER voor locatie zoekende TINY HOUSERS

Tiny house-bewoners en aspirant tiny housers, die op zoek zijn naar een woonlocatie, kunnen zich nu laten registreren om op de hoogte te worden gehouden van nieuwe ontwikkelingen. Het register is een initiatief van Marjolein in het klein van tiny house-pionier Marjolein Jonker. „Het doel is om zo bewoners van tiny houses te koppelen aan nieuwe en bestaande initiatieven”, vertelt zij.

Marjolein ontvangt veel verzoeken van (aspirant) tiny house-bewoners, die op de hoogte gehouden willen worden van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van woonlocaties. „Er zijn veel mooie projecten rond tiny housing gaande, waarvan ik goed op de hoogte ben. Daarnaast krijg ik nu en dan het verzoek om een lijst van potentiële bewoners van een gemeente, woningbouwcorporatie of grondeigenaar die ruimte wil bieden aan tiny housing. Dit heeft mij doen besluiten het register te starten”, aldus de tiny house-expert.

Registreren kost 10 euro per jaar en kan worden gedaan via de website van [Marjolein in het klein](#). Voor dit bedrag hoeven tiny house-bewoners niet zelf meer alle bronnen in de gaten te houden. Ze worden automatisch op de hoogte gesteld van nieuwe woonlocaties in hun opgegeven provincies naar keuze. Ze kunnen maximaal 3 provincies opgeven. „Ik stuur hen dan regelmatig een mail met een update over nieuwe en bestaande initiatieven. Ze geven ook toestemming om hun gegevens te verstrekken aan gemeenten of woningbouwcorporaties wanneer deze een tiny house-woonlocatie beogen te ontwikkelen. Aan particuliere grondeigenaren en projectontwikkelaars verstrekken we deze gegevens alleen nadat we eerst gevraagd hebben of de geregistreerde bewoner interesse heeft”, aldus Marjolein, die ook op deze manier wil bijdragen aan de ontwikkeling van de tiny house-beweging in Nederland.

APPEN met FRIEDA

Frieda Bakker was de afgelopen maanden even heel erg druk met haar visumaanvraag voor de VS. Haar businessplan voor haar eigen Amerikaanse *tiny house*-bedrijf is klaar en nu is het wachten op groen licht voor de start van Frog Ventures. Eindelijk dus weer even tijd om met ons te appen en ons bij te praten over haar plannen en de *tiny house*-perikelen in het land van Uncle Sam.

Hoi Frieda, alles goed? Hoe gaat het met je visumaanvraag voor de VS?

Hi! Ik ben met mijn advocaat het proces gestart van mijn visumaanvraag. Spannend en blij mee! Mijn businessplan en alles wat erbij komt kijken (veel!) is ingeleverd, op wat financiële zaken na. Heel veel werk! Businessplan schrijven zelf gedaan. Was ook goed om dat te doen. Ruim 50 pagina's. Haha. Ik ken ieder hoekje!

Wat ga je precies doen met je Frog Ventures? Of is dat nog geheim?

Nee hoor. Niet geheim. Ik ga diensten en producten aanbieden in de *attainable housing*-industrie. Oftewel, ik ga ervoor zorgen dat er meer woningen op de markt komen die financieel haalbaar zijn om in te wonen. En schoner zijn! *Tiny houses* op fundering. *Tiny houses* op wielen waar toepasbaar. Of gewoon kleinere woningen. Ik ga deze huisjes verkopen (product aanbieden) en ik ga projecten managen die deze kleinere woningen in *developments* op de markt gaan zetten (een van de diensten die ik aanbied).

Dus nog steeds helemaal in de *tiny houses*?

Ja, maar wel veel breder. Altijd al gezegd vanaf het begin van mijn eigen *tiny house journey*, de *tiny house* op wielen is een weg. Maar er zijn er veel meer.

En *tiny house* kan door de aandacht die het krijgt wel veel losmaken. En dat is nodig. Maar de *tiny house* op wielen is niet de enige oplossing. Ook hier is een groot tekort aan betaalbare goede woningen.

Klinkt alsof je het over Nederland hebt.

Een eigen woning is voor de *workforce* op dit moment nagenoeg niet meer haalbaar (*attainable*). Prijzen zijn zo hoog nu! En stijgen nog steeds hard. En er is een groot tekort aan deze type woningen in combinatie met een groot tekort aan bouwvakkers om ze ter plekke te bouwen (hoge urenlonen!)

Wel een fikse uitdaging om daar verandering in te willen brengen.

Ik werk daarom met een fabriek die de huisjes 95% klaar af kan leveren. Geen plastic aluminium boxen maar goede moderne houten woningen. Bouwen in de fabriek is bovendien een stuk schoner! De combinatie van kleinere woning, uit een fabriek, maakt dat ze betaalbaarder zijn voor een grote groep. En dat we ze sneller af kunnen leveren, het hele jaar door.

Klinkt goed. Ga je voor heel Amerika of begin je klein?

Mijn werkgebied is het berggebied van Colorado! Hihaaa. Haha. Prachtig daar! Ik heb er erg veel zin in! Ik kan echt een verschil maken.

Ik heb door mijn gereis en betrokkenheid hier bij de *movement* goede contacten opgebouwd. Daar pluk ik nu de vruchten van! En dat allemaal omdat ik zelf een weg wilde vinden in de huizenmarkt door een eigen *tiny house* te gaan bouwen!

Oh! En...!!! Ik wil veel meer gebruik maken van natuurlijke bouwmaterialen! Slecht tot bijna niet georganiseerd hier als distributieketen. Ik wil veel groter gaan inkopen bijvoorbeeld, waardoor het een stuk efficiënter wordt. Denk aan vervoer. Niet een paar doosjes per keer, maar een vrachtwagen vol! Dit scheelt zo in energie, kosten en werk! En dat maakt dat de prijzen ervan behoorlijk kunnen dalen. (Ze zijn nu idioot duur!) En deze producten dus ook bereikbaarder worden om meer te gebruiken in huizen.

Goed doordacht! Dat een Hollandse *America* op dit terrein *great* moet maken!

Hahahaha

Hoe zit het met je eigen *tiny house*-plannen? Of wordt het nu toch een riante villa in de bergen?

Haha. Ik ben en blijf een minimalist. Ik ben al een tijdje terug afgestapt van de wielen. De wielen pasten bij wat ik nodig had in Nederland. Maar ja, dan steek je een oceaan over en verandert dat! Hier komt mijn kleine huisje, als alles doorgaat, op een fundering. En schapenwol als isolatie! Mmmmm! Dus nee, geen riante villa!

Al een idee hoe je huisje eruit moet zien?

Ja! En die kan ik als design wellicht, dat is de wens, ook meenemen in de productlijn! Het heeft nu niet de focus. Eerst die oceaan maar eens over. Over een jaar wellicht mijn eigen huisje neerzetten.

Heb je de schetsen voor je huisje zelf gemaakt?

Yep! Ik werd op een ochtend wakker en stond opeens in mijn halve droomstand in dat huisje! Zag het zo voor me!

En meteen gaan tekenen?

Nee. Ik vond het moeilijk om dat wat ik voor me zag in detail op papier te zetten. Opeens moet die letterlijke droom in cm's en dergelijke omgezet worden. Maar het is gelukt!

Wat zijn de belangrijkste items waar jouw huisje voor jou aan moet voldoen?

Het krijgt een gezellig koffiezaakjes gevoel. Ik vind het heerlijk om aan een tafel te werken waarbij de plek je inspireert en uitnodigt om bijvoorbeeld te gaan schrijven. Zodra je binnenkomt! Koffiezaakjes doen dat voor mij. Open keuken achterin bij binnenkomst. Veel en grote ramen. Lucht!!!

Het dak wordt rond. Met grote ronde ramen aan de zijkant. Het huisje zelf is redelijk vierkant. Loft en de trap gaat niet een hoognodig onhandig ding worden maar een ronde spiraal. Mag gezien worden! Geen typische *tiny house*-trap dan trouwens. Er kunnen geen spullen onder de treden. Geeft niet. Heb ik toch bijna niet! Haha

Super om je eigen huisje zo uit te denken. Ook al een droomplek voor ogen in Colorado?

Ik zie mijn huisje wel staan in een dorpje in de *Rockies*. En dat zou ook zomaar goed kunnen, omdat ik straks bovenop die markt zit en het gebied goed ken. Maar een exacte locatie is er nog niet. Wie weet word ik er weer een keer mee wakker!

In augustus was je nog op de Amerikaanse *Tiny House Jamboree*. Hoe was dat?

Tof. Altijd tof!

Weer grootser?

Nee. Anders. In de zin dat de *movement* aan het professionaliseren is. Er waren nu bijvoorbeeld 2 industriedagen met seminars en netwerkmogelijkheden. Er waren grote bedrijven bij betrokken. Zowel uit financiële sector als bouw, verzekeringsmaatschappijen en ook de overheid. Het is mooi om te zien dat het nu die aandacht krijgt. Het wordt serieus genomen. Dat werpt vruchten af en er begint organisatie te ontstaan.

Mooi resultaat voor al die voorvechters van *tiny houses*! Toch?

Sommigen in de *movement* vinden het niet leuk. Hun toffe *garage band* wordt plots *mainstream*. Maar er is echt een behoefte aan anders wonen en leven en om dat mogelijk te maken voor meer mensen heb je die bedrijven nodig.

Heb je trouwens nog iets leuks, nieuws of bijzonders gezien op de TH Jamboree?

Ja! Een *tiny business house*! Een tandarts op wielen!

Doordat de kosten van de locatie, de *tiny house* op wielen, vele malen lager zijn dan een praktijkruimte in een gebouw, kon deze tandarts investeren in heel goed materiaal. Als een *biebbus* gaat de tandarts op vaste dagen naar locaties. De *tiny* tandarts komt naar je toe! Tijdens de Jamboree kon je voor een check van je gebit langskomen. Super tof!

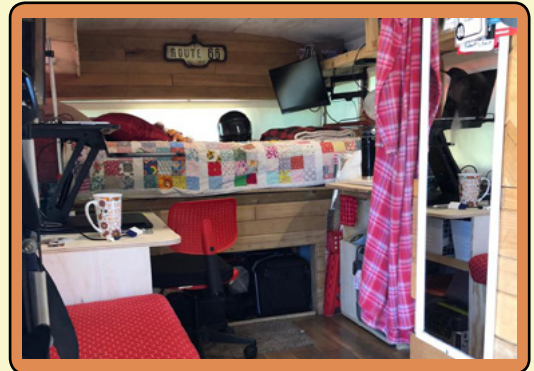

Vond ik ook leuk!

Daarnaast zijn *vans* heel populair nu onder de *tiny house*-mensen. Zelf een bestelbus of schoolbus ombouwen. De *Do It Yourself*-hoek stond er vol mee. Voordeel? Redelijk veilig over de weg als *DIY*-er, want alles zit aan de binnenkant. Buitenkant is carrosserie.

De *DIY*-ers lieten hun bushuisjes zien. Soms hilarisch omdat *downsizen* geen standaard gegeven is als mensen kleiner gaan wonen, zo blijkt. Je kon in sommige bussen je kont niet keren! En dan komt er een paar duizend man op bezoek! Haha. Ik stuur je nog wat foto's.

Gaaf die *tiny* tandarts! De omgebouwde bussen zijn ook mooi! Mooi afsluiter. Spreek je volgende keer weer!

Frieda Bakker is nieuwsgierig en wil zoveel mogelijk ervaren. Ze is een van de pioniers binnen de *tiny house movement* in Nederland, maar na een bezoek aan de Amerikaanse Tiny House Jamboree is haar wens een *tiny house* te bouwen aan de andere kant van de oceaan. Inmiddels is zij nauw betrokken bij de *movement* in de VS en wil zij met haar onlangs gestarte bedrijf mensen voorzien van kleine, duurzame en financieel haalbare woningen met een stuk land. Schrijven is een van haar hobby's, waarmee zij zich uitleeft op haar blogpagina *My Tiny House*.

Kleiner wonen??

maar meer genieten van de ruimte om je heen!

Cube Homes ontwikkelt unieke woon- en werk concepten die bijdragen aan een duurzaam leven.

- ✓ Mobiel (makkelijk en altijd verplaatsbaar)
- ✓ Volledig gebouwd in onze fabriek onder de ideale omstandigheden zonder weersinvloeden
- ✓ Duurzaam (houtskeletbouw met FSC keurmerk)
- ✓ "Design patent" modelrecht voor de gehele EU (EUIPO)
- ✓ Prefab gebouwd en kant en klaar geleverd
- ✓ Verplaatsbaar (voor tijdelijk gebruik)
- ✓ Plaatsing in 1 dag
- ✓ Geen fundering nodig
- ✓ Maatwerk (waardoor veel mogelijk is)
- ✓ Hoge isolatiewaarden (door het gebruik van hout)
- ✓ Goede akoestiek (door natuurlijk materialen)

www.cube-homes.com
info@cube-homes.com

BOSMAN YOUR TINY HOUSE

YOUR TINY HOUSE

VOOR JOU GEBOUWD!

Van ontwerp tot realisatie

WWW.YOURTINYHOUSE.NL

INFO@YOURTINYHOUSE.NL

TINY HOUSES **in** **NIEUW BOS** **KIP met** **GOLDEN** **eieren?**

ACHTERGROND

Nederland heeft op korte termijn dringend behoefte aan nieuwe natuur en huisvesting voor starters, eenpersoonshuishoudens, senioren en natuurrecreatie. Met het oog op de nieuwe klimaatdoelen is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om het realiseren van nieuw bos te bekostigen met het daarin bouwen van kleine woningen. Het lijkt de kip met de gouden eieren, want volgens een eerste inschatting kunnen er op die manier de komende jaren 20.000 hectare nieuw bos met daarin 60.000 *tiny houses* worden gecreëerd met grotendeels privaat geld. In Den Bosch werd afgelopen december de aftrap gegeven voor het in het leven geroepen *Testlab Nieuw bos en tiny houses*.

In opdracht van onder meer de Ministeries van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit en Economische Zaken & Klimaat komt het Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI) onder leiding van dr. Guido Enthoven met het rapport *Nieuw Bos en Klein Wonen*. De makers noemen het in de subtitel *een veelbelovende combinatie*.

Met het klimaatbeleid als uitgangspunt wordt bekeken of enkele maatschappelijke en innovatieve ontwikkelingen kunnen worden gecombineerd om tot een beter beleid te komen. 'Een belangrijk onderdeel van het klimaatbeleid is natuurlijke koolstofopslag in agrarische en natuurgebieden. Bossen en hout dragen bij aan klimaat, economie, werkgelegenheid, recreatie, waterretentie, biodiversiteit, filteren van fijnstof en reductie van hittestress. Bossen zijn de longen van de wereld en een vorm van bovengrondse CO₂-opslag.', vermeldt het IMI in haar rapportage. Verder constateert zij dat de woningvoorraad aanzienlijk moet worden uitgebreid, er een toenemende belangstelling is voor *tiny houses* en anders vormen van kleinschalig wonen, een groeiende vraag naar recreatie in de natuur en dat een kwart van de Nederlandse boeren de komende tien jaar wegens gebrek aan opvolging stoppen met hun agrarische werkzaamheden.

Door de afnemende agrarische activiteiten blijven de komende jaren veel weilanden en akkers onbenut. Boeren willen hun land graag

> Tiny wonen in het bos in de VS.

© Maria Michelle

behouden en zoeken naar een andere manier om dit rendabel te maken. Ook provincies en gemeenten hebben volgens het IMI vele hectaren agrarische grond in eigendom die kunnen worden aangewend voor nieuwe natuur. Hier liggen dus uitstekende mogelijkheden om nieuw bos te realiseren, want Nederland heeft te weinig bossen voor natuurlijke koolstofopslag. Aan

deze transitie hangt uiteraard een prijskaartje. Voor de financiering ziet het IMI volop kansen in de toenemende behoefte aan klein wonen en recreëren in de natuur. Er zijn namelijk grote verschillen in de waarde van bosgrond, landbouwgrond en grond met een recreatie- of woonbestemming. Het rapport rekent voor dat een gemeente haar rendement op landbouwgrond kan verachtvoudigen door er een (voedsel)bos en 4 *tiny houses* te realiseren. Zo kan het plan voor nieuw bos en *tiny houses* grotendeels met privaat geld worden gerealiseerd.

Het klinkt als een kip met gouden eieren, maar er zijn nog behoorlijk wat hindernissen. Zo hebben de grondeigenaren te maken met bestaande bestemmingsplannen, het beleid duurzame verstedelijking, de nieuwe landgoederenregeling, de omgevingswet, de crisis- en herstelwet, de Natuurschoonwet en het Bouwbesluit. Provincies hebben tal van sturingsmogelijkheden om van regelgeving in buitengebieden af te wijken, maar zijn hier tot dusver nog terughoudend in. De

> Een beeld dat in Nederland de komende jaren steeds minder vaak voorkomt.

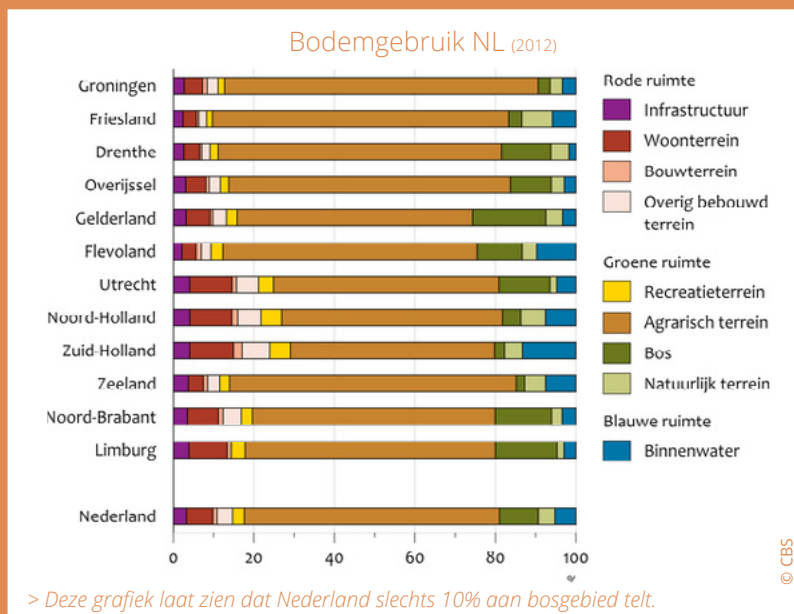
© Mabel Amber

aanleg van bos en *tiny houses* past dan ook veelal niet in het provinciale beleid, maar gemeenten en provincies die ruimte willen bieden kunnen altijd *pilots* laten starten. De hoop is daarnaast ook gevestigd op de nieuwe Omgevingswet, die in 2021 haar intrede doet. Deze moet initiatieven van burgers

en bedrijven meer ruimte bieden met minder bemoeienis van de landelijke overheid. Het IMI stelt dat de Omgevingswet meer vrijheden gaat bieden voor ruimtelijke inrichting en er mede op gericht is om vormen van functiecombinatie te faciliteren, zoals het plan in het rapport *Nieuw Bos en Klein Wonen*.

Een aantal provincies ziet dan ook wel heil in het plan, dat bijdraagt aan het realiseren van klimaatdoelen en natuur- en woningbouwopgaven. 'Inmiddels zijn er verspreid over het land een reeks in initiatieven gestart gericht op het realiseren van (voedsel)bossen in combinatie met *tiny houses*. Rijk, provincies en gemeenten kunnen een belangrijke rol vervullen in het faciliteren van deze ontwikkeling in termen van ruimtelijke bestemming en vergunningverlening. Een voorlopige inschatting is dat door het wegnemen van belemmerende regelgeving 20.000 hectare nieuwe natuur kan worden gecreëerd in combinatie met 60.000 *tiny houses* ten behoeve van starters, alleenstaanden, senioren of recreatie', stelt het IMI in haar rapport.

Afgelopen december werd in het Provinciehuis in Den Bosch afgetrapt om de kansen uit *Nieuw Bos en Klein Wonen* uit te werken tot concrete mogelijkheden. Het door IMI en projectbureau Natuurverdubbelaars genomen initiatief wordt inmiddels ook gesteund door de Stichting Tiny

House Nederland, Staatsbosbeheer en Link in Green. Besloten is om een *Testlab Nieuw bos en Tiny houses* in het leven te roepen, waarin provincies, gemeenten en initiatiefnemers samenwerken. De gemeenten Wageningen, Zwijndrecht en Nijmegen en de Stichting Phien (Horst aan de Maas, Venray) en Thuishaven (Zeewolde) hebben zich al aangemeld voor het *Testlab* en verschillende provincies en gemeenten hebben serieuze interesse getoond.

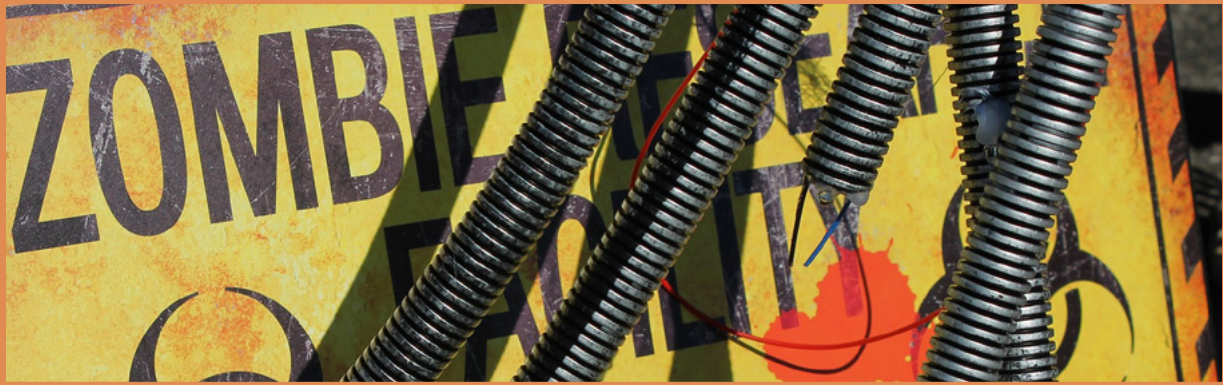
Voor elke deelnemende gemeente of provincie gaat het *Testlab* één of meerdere locaties onderzoeken waar nieuw bos en *tiny houses* tot een toegevoegde waarde kunnen leiden. 'Hierbij wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de kansen die publieke grondposities bieden, of er ondernemers in het gebied zitten, die geïnteresseerd zijn in een dergelijk model en bekijken we juridische vraagstukken', aldus de initiatiefnemers, die in de business case niet alleen de economische waarde, maar ook de maatschappelijke, sociale en ecologische waarde willen opnemen. Er wordt momenteel hard gewerkt aan *quick-scans* van de deelnemende gemeenten en provincies. Die moeten leiden tot een adviesrapport. Tussentijds wordt er tijdens bijeenkomsten en een werksessie kennis gedeeld. 'Op deze manier wordt er een hoge mate van lerend vermogen georganiseerd tegen een relatief laag budget per deelnemer', menen de initiatiefnemers, die verwachten in september van dit jaar met het adviesrapport te komen.

> Ook voor recreatie moet er ruimte komen in nieuwe bossen.

© Memory Catcher

Gemeenten en provincies die interesse hebben in het *Testlab* kunnen mailen naar [Guido Enthoven](#). Potentiële bewoners kunnen zich aanmelden bij het [Register voor \(aspirant\) Tiny House Bewoners](#).

© Amber Avalona

ZOMBIES

Sinds wij het *tiny house*-avontuur zijn aangegaan hebben we behoorlijk in de belangstelling gestaan. Heel veel mensen wilden wel iets van ons weten. *Hoe kom je aan elektriciteit? Je moet zeker een goede relatie hebben? Heb je het zelf gebouwd?* De antwoorden komen bijna op de automatische piloot uit onze monden. Om ons een beetje scherp te houden hebben we ooit een paar vragen bedacht die echt belangrijk zijn. Vragen die de essentie van klein leven tot in de puntjes vertegenwoordigd. Bijvoorbeeld de vraag: *Wat zou je als eerste doen tijdens een zombie uitbraak?*

We hebben daar al flink over zitten nadenken. Uiteraard is daar niet heel eenvoudig een antwoord op te geven. Over wat voor zombies praten we? *World War Z*-stijl of *Walking Dead*-stijl? In welke omgeving leef je? In de stad moet je meteen maken dat je weg komt en waar we nu wonen kun je iets rustiger aan doen. Voor het gemak gaan we even uit van de klassieke trage zombie en dat we thuis zijn.

Allereerst zouden we goede schoenen aantrekken, een *go-bag* inpakken en wapens klaar leggen zoals de hakbijl en het keukenmes. De *go-bag* zal volgepropt worden met voedsel, water, kleding, EHBO-kit, slaapzak, vuurmakers en andere zaken. Zolang de telefoons nog werken is het belangrijk om direct familie en vrienden te bellen om afspraken te maken. Waar spreken we af, wanneer of überhaupt? Daarna kijken we of de eerste 3 dagen te overleven zijn in of rond ons huis. We kunnen *off-grid* leven en zijn dus niet afhankelijk van falende energiecentrales of waterbedrijven.

Na de eerste week kunnen we gaan nadenken over het veilig maken van de omgeving. We zitten hier op een schiereiland en kunnen dus effectief een blokkade bouwen van containers op het smalste stuk. Die zijn hier ruim aanwezig! Zet er een paar overdwars en je hebt een mooie sluispoort. Eventueel kunnen we beginnen met verhuizen naar *Quarantaine* Eiland hier verder op. Hoe dan ook denken we een *Zombie-Apocalyps* aan te kunnen. In onze ogen is de uitbraak al begonnen, maar we zullen al het negativisme rondom consumentisme even achterwege laten.

BLOG

Noortje Veerman, alias Noortje Regeltut, heeft altijd klein gewoond. Ze is meesterlijk in ontpullen, dol op gezelligheid, leert graag van ervaringen en wil anderen op weg helpen, zoals zij samen met partner Jan-Wilem doet met de *Tiny House Academy*.

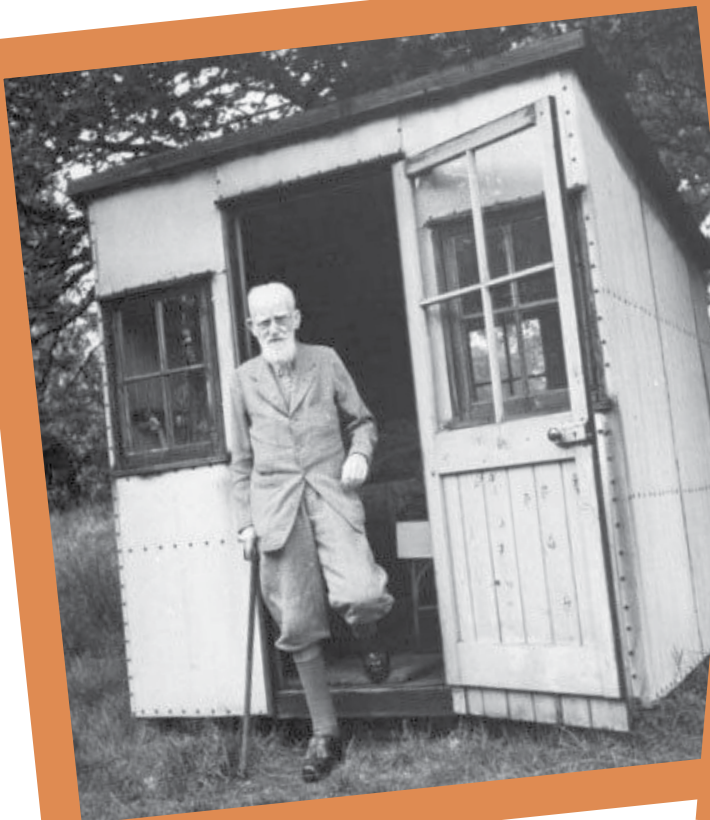
NOORTJE

TINY TURNERS draaien doorrrr!

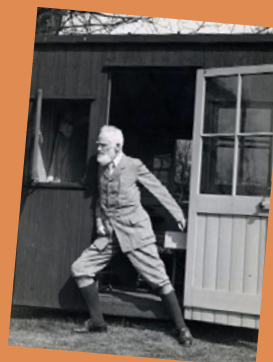

Tekst & illustratie: Marcel van Mierlo

George Bernard Shaw verlangde vooral naar de zon in z'n gezicht tijdens het schrijven en draaide daarom z'n schrijvershutje gedurende de dag. Ministek laat zich inspireren door het idee dat een huisje kan meedraaien met de zon en je zonnepanelen altijd in de goede richting staan. Observatoria willen juist dat je in een handomdraai je uitzicht kan veranderen en zo een nieuwe blik krijgt op de prachtige Engelse zuidkust. Zo geeft ieder concept een eigen draai aan *tiny turners*.

George Bernard Shaw (1856 - 1950) werkt al begin vorige eeuw vanuit een roterende *shed*. Van buiten ziet zijn *cabin* eruit als een eenvoudig huisje en niets verraadts dat je 360 graden kunt draaien. Maar het huisje staat wel degelijk op een draaischijf, zodat Shaw altijd kan schrijven met de zon op z'n gezicht. Door het handige draaihuisje krijgt hij dezelfde hoeveelheid zon in London als hij gewend is op het platteland. De schrijver moet wel een serieuze inspanning leveren om het huisje in een andere stand te duwen, maar voor wat extra zon doe je dat natuurlijk graag.

Sinds 2006 maakt Sijtsema Eenum nostalgische draaihuisjes. Het zonnehuisje kan je met de hand 360 graden draaien en is geschikt als theehuisje, schrijvershuisje, meditatiekamer, of wat je maar wilt. De constructie is voorzien

van een draaischijf met massieve wielen. Directeur en timmervrouw Monie van Paassen is Feng Shui specialist en kan beoordelen welke oriëntatie van het huisje het best voelt voor de gebruiker. Kijk maar eens op hun website [Draaihuisje van Sijtsema](#).

Een moderne draaivariant vind je bij **Insight-Out**. Deze Belgische leverancier brengt glazen bollen op de markt die kunnen draaien. Is het een vergaderlocatie, hangplek of theehuis? Of is het een schrijvershuisje, spelletjeshonk of knutselhuis?

Myriam en Frederik laten je graag vrij: *Je mag het zelf verzinnen. Het kan allemaal. Je draait naar de meest gunstige hoek voor wind en zon en het feest kan beginnen. Als het regent doe je de schuifdeuren dicht of draai je de deuropening van de regen af. En aan het eind van de dag zet je de tafel een tandje lager en heb je een royaal bed.*

MiniStek is een volledig zelfvoorzienend huisje dat meedraait met de zon en daardoor de maximale hoeveelheid zonne-energie kan opslaan. Het wind- en waterdichte *look & feel* model staat sinds zomer 2018 op het Zwitsalterrein in Apeldoorn. De magie van een bewegend huis lijkt niet langer voorbehouden aan dromen en sprookjes. Deze moderne zonnewijzer is rond en heeft schuine

© Marcel Bonte

© SPUD Observatory

© SPUD Observatory

daken met zonnepanelen, die in zo'n hellingshoek staan dat ze zoveel mogelijk zonlicht vangen. Op de energie van dat licht moet MiniStek straks ook gaan ronddraaien. Het huisje is 26 m² groot, inclusief terras van 4 m².

Behalve het egaliseren van de bodem hoef je weinig te doen om MiniStek te kunnen opbouwen. Het huisje wil een flexibele woonoplossing zijn, dat gemakkelijk op elke locatie op te bouwen en af te breken is, en dus zonder al te veel fundering kan staan. Het huisje kan volledig uit elkaar worden gehaald en op een nieuwe plek worden opgebouwd. MiniStek is ook nog eens volledig zelfvoorzienend en niet op nutsvoorzieningen aangesloten. Bekijk hier het **Look & Feel model**.

Ook in Engeland draait de wereld gewoon door. The Observatory is de logische opvolger van het huisje van George Bernard Shaw. Zij zijn de winnaars van de SPUD wedstrijd van 2015 (Space Placemaking and Urban Design). Door de handige afmetingen is vervoer en verplaatsing eenvoudig.

In het ene huisje vind je de werkruimte. Dit huisje is open van karakter. Het andere huisje is voor rust en reflectie. Hier bevindt zich onder andere een comfortabel bed. Wil je de hutjes in beweging zien, bekijk dan **hier** de animatie. De huisjes reizen door Zuid-Engeland en worden bij toerbeurt bewoond door verschillende kunstenaars. Het ontwerpteam beschrijft haar idee poëtisch als

Marcel van Mierlo is bouwkundig ingenieur met een passie voor kleine gebouwen, zeilen en bijen. Blogt regelmatig over bouwsels, die je zo in je achtertuin zou kunnen zetten. op zijn blogpagina [Leven in Tuinen](#). Tevens schrijver van de boeken *Slim Ruimtegebruik 1 & 2* met zelf getekende illustraties!

twee bakens, die licht brengen in het landschap. Beide gebouwtjes staan op een draagconstructie van roestvrijstaal, waarop een draaiconstructie is aangebracht, die het mogelijk maakt om 360 graden te draaien. Je krijgt steeds een nieuwe blik op de omgeving en kan optimaal gebruik maken van zon en licht. De gebouwtjes zijn van hout gefabriceerd en afgewerkt met verkoold hout, een Japanse techniek, die bekend staat als Shou Sugi. Hierdoor krijgt de gevel een mooie donkere glans en langere levensduur.

© SPUD Observatory

In de hutjes vind je een wiel waarmee de kunstenaar het gebouwtje kan ronddraaien, zodat de beste lichtinval en het beste uitzicht worden benut. Een volledige ronddraai van 360 graden duurt ongeveer 6 minuten. Voor de stroom is een zonnepaneel gemonteerd op het dak. En voor extra comfort is er naast een toilet en regenwateropvang ook nog een knus houtkacheltje ingebouwd.

NU BESTELLEN! KLIK HIER

e-book

SLIM
RUIIMTE-
GEBRUIK²

RUIIMTE-INNOVATIE OP DE VIERKANTE MM

KLEINER WONEN EN LEVEN:
GEEN HYPE MAAR TREND

20 voorbeelden
met uitgebreide
beschrijvingen,
foto's en video's

SLIM
RUIIMTE-
GEBRUIK²

U kunt dit e-book bestellen op
www.bouwtotaal.nl/slim-ruimtegebruik-2

TinyFindy®

TinyFindy is hét platform voor
vraag en aanbod van tiny houses,
woonlocaties en producten.

www.tinyfindy.nl

LEER JE EIGEN TINY HOUSE
ONTWERPEN EN BOUWEN

Wil je alles over Tiny Houses weten?

De meest uitgebreide online cursus
voor maar € 145,00

Van dé Tiny House-specialist in Nederland

- 10 online lessen
- aangevuld met live events
- o.a. financiering, ontwerp en woonlocaties

Maak je dromen waar, ga naar:

Marjolein
in het klein

Van onze correspondent in
OOSTERWOLD

Klein wonen met een kleine

„Een BABYFOON heb je hier NIET NODIG!”

Op de vraag waarom ze ondanks de op handen zijnde gezinsuitbreiding voor een kleine woning hebben gekozen antwoordt Thijs zonder twijfel. „Toen we voor het eerst hoorden over *tiny houses* en *off grid* wonen waren we gelijk enthousiast! Niet alleen de gedachte van vrijheid, maar ook lagere lasten en meer natuur om je heen. Daar werden we heel vrolijk van. Toen we 2 jaar geleden besloten samen een huis te kopen en dit project *Tiny House Farm* voorbij kwam hebben we ons dan ook direct aangemeld!”

Voor Thijs Hazekamp en Laura van Velzen is het een droom die uitkomt als zij in september 2018 hun intrek nemen in het houten huis dat 80 m2 bruto vloeroppervlakte bedraagt. Amper 2 weken later wordt hun dochter Thirza geboren, die de noemenswaardige titel van eerstgeborene in Oosterwold mag dragen. Thirza zit in een kinderzitje op de grond naast ons en is ondertussen alweer 3 maanden oud wanneer we rondom de eettafel plaatsnemen om Thijs en Laura te interviewen.

Laura geeft aan dat het wennen was om in 2 weken tijd te verhuizen naar een andere plaats, een kleinere woning en te bevallen van een dochter. Het lastige is ook dat er in de omgeving nog niets af is. Ze zijn op dat moment ook pas de derde bewoners die hun huis betrekken van de in totaal 31 woningen die op de *Tiny House Farm* gebouwd gaan worden. Voor hun huis ligt zelfs nog een bouwweg, wat niet uitnodigt om te gaan wandelen met de wandelwagen. Een klein beetje flexibel moet je volgens Laura dus wel zijn. Zo gaat zij met een draagzak naar buiten om toch met Thirza buiten te kunnen wandelen. Thijs heeft minder moeite met

de drastische verandering van woonomgeving en gezinssituatie omdat hij, in tegenstelling tot Laura, direct na de verhuizing geen zwangerschapsverlof heeft en als marketingfreelancer niet fulltime in het nieuwe huis aanwezig is. Hij ervaart het als een grote roze bubbel: een nieuw huis, een nieuwe omgeving en een nieuw gezin!

Thijs ervaart het als een grote roze bubbel: nieuw huis, nieuwe omgeving en nieuw gezin!

Omdat de financiële lasten een stuk lager liggen dan wat ze zouden kunnen dragen, kan Laura na haar zwangerschapsverlof nu drie dagen gaan werken in plaats van fulltime. Dat levert de groep 6-lerares meer tijd op om samen met haar dochter en Thijs, die deels ook thuis werkt, te kunnen doorbrengen. Dit past geheel in hun plan om met meer aandacht voor elkaar te

kunnen leven en wonen.

Wanneer je rondgeleid wordt in hun huis krijg je niet de indruk dat het klein en krap is, hoewel het huis slechts 80 m2 vloeroppervlakte telt. Dat komt door de slimme indeling en het hoge plafond dat helemaal tot in de nok reikt, waardoor je juist een gevoel van ruimte ervaart. Het huis bestaat uit een woonkamer met keuken van 40 m2, een vide die omgetoverd is

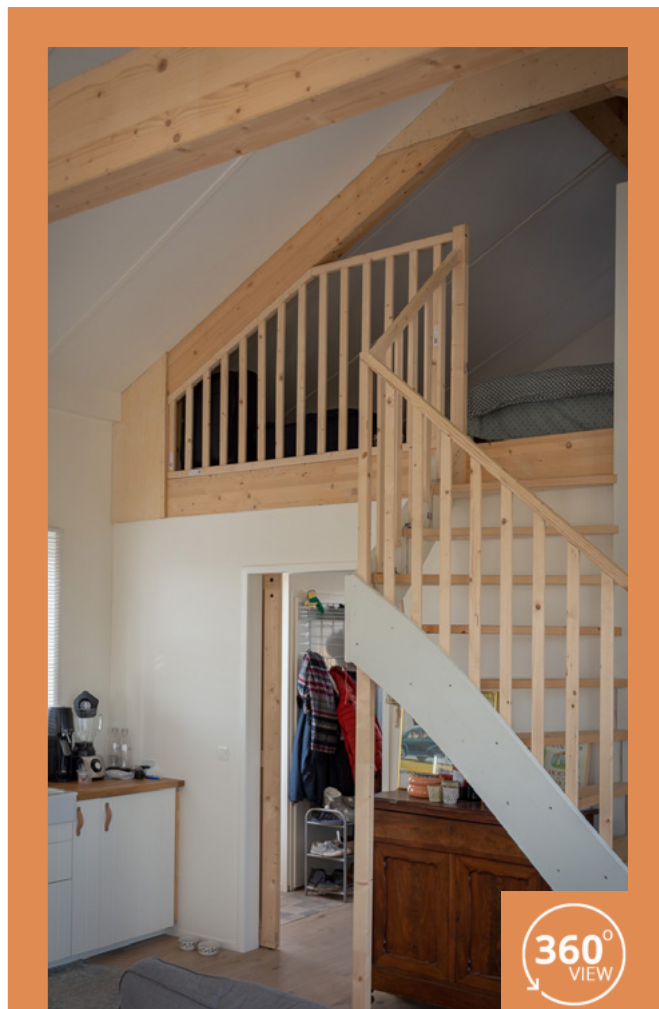

> De achterzijde van het fraaie houten huisje van Laura, Thijs en Thirza in het Almeerse Oosterwold.

tot slaapkamer van 18 m², een douche met toilet van 4 m², een bijkeuken van 9 m² en een babykamer van 5 m². Maar hoe past deze woning in hun wens om eventueel een broertje of zusje voor Thirza te krijgen? Ook daar heeft het stel aan gedacht, want hun kleine woning wordt een soort meegroei-huis. Hoewel de oppervlakte nu slechts 80 m² bedraagt, hebben ze nog een optie om het uit te bouwen tot 112 m². In de toekomst zal aan de tuinzijde nog een slaapkamer bijgebouwd worden.

„Het is wel een beetje aanpassen in deze situatie, want jezelf terugtrekken is nu niet zo vanzelfsprekend”, zegt Laura als we vragen hoe het slapen op de vide bevalt. Ze legt uit dat de vide niet afgesloten wordt door een deur, waardoor je meer last hebt van degene die nog beneden in de woonkamer zit. „Maar we hebben goede oordoppen”, voegt ze er lachend aan toe. Dus ook dat *probleem* wordt simpel opgelost. Beiden lijken niet voor een gat te vangen te zijn en hebben duidelijk overal goed over nagedacht.

De reden dat ze in Oosterwold terecht zijn gekomen heeft ook te maken met de link naar het architectenbureau van Winnie Maas, waar een neef van Laura werkt. Als zij de verschillende impressiefilmpjes van *Tiny House Farm* zien, waarin de filosofie om duurzamer, socialer te leven én je eigen woongemeenschap vorm te geven uitgelegd wordt, sluit dit helemaal aan bij hun behoeften. In Oosterwold moet je een energie neutrale woning bouwen en de helft van je aangekochte grond gebruiken voor stadslandbouw. Daarnaast vinden ze

> De geknikte houten trap leidt naar de open slaapvide.

> Het weidse uitzicht piept tussen de luxaflex door.

> De slaapvide.

> Marokkaanse tegels geven sfeer aan de badkamer.

> Het jonge gezin ervaart dat zij door de compactheid van de woning meer aandacht voor elkaar hebben.

> Thijs werkt ook vaak thuis aan de eettafel bij de keuken.

> Laura en Thirza in de babykamer.

> Het dolgelukkige gezin voor hun huisje.

het belangrijk om hun levenskwaliteit te verhogen door te doen wat ze leuk vinden en meer (financiële) vrijheid en ruimte te creëren.

Hun keuze om bij de *Tiny House Farm* een bouwrijpe kavel te kopen is dat ze op deze manier de sprong van het zelf regisseren en bouwen van een huis wel aandurven. Ze willen namelijk wel zelf hun eigen cascowoning kunnen bepalen, maar zonder de gehele rompslomp van zelf een kavel bouwrijp maken. Het zelf afbouwen werkt natuurlijk ook weer kostenverlagend, hierbij gebruik makend van de vader van Laura die erg handig is. Dat de bevalling al zo snel plaatsvindt nadat ze het huisje hebben betrokken komt doordat de bouw met 12 weken uitloopt. Thijs en de vader van Laura zetten alle zeilen bij om toch nog op tijd klaar te zijn. Dit geeft wel wat extra spanning voor Laura, maar de mannen klaren de klus tijdig. Niettemin heeft de hele ontwikkeling en realisatie van het plan bijna 2 jaar geduurd.

Tussen het thee drinken door vertellen de kersverse ouders trots dat het een droom is om hun kind op te kunnen laten groeien in een vrijstaand huis met zoveel ruimte om zich heen. De *tiny* woning staat op een kavel van bijna 1000 m² en ze genieten van het feit dat ze om hun huis heen kunnen lopen en meer buiten leven. Dankzij deze beslissing is er ruimte voor een volgende droom die ze nog willen vervullen; een plek aan zee in de vorm van een vaste staplek of huisje, wat door deze keuze eerder financieel haalbaar is.

Verder merken ze dat ze in hun compacte woning

Het is een droom om Thirza op te laten groeien in een huis met zoveel ruimte om haar heen

vooral met meer aandacht voor elkaar kunnen wonen, omdat ook letterlijk de afstand tussen alles

kleiner is geworden. „Je hebt hier geen babyfoon nodig”, grapt Thijs tussendoor. „Wij horen Thirza gelijk wanneer ze wakker is.” De deur van de slaapkamer van de kleine spruit komt in de woonkamer uit en overall waar je in de woning verblijft kun je haar horen. ‘s-Morgens wanneer ze vanaf de vide de trap naar beneden lopen, gaan ze als eerste naar de

babykamer, die letterlijk een stap daar vandaan ligt. „Het is maar goed dat we geen huilbaby hebben, dat wel. Anders waren we er waarschijnlijk iets minder blij mee geweest dat we zo dicht op elkaar leven”, aldus beiden dertigers, die het wonen in een klein huis met een baby duidelijk meer voor- dan nadelen vinden hebben.

Ibolya Moór is onze correspondent in het experimentele Oosterwold (Almere). Iedere editie belicht zij een bijzonder woonproject in dit unieke bouwgebied. Ze werkt ook hard aan het bijzondere

verhaal van haar Hongaarse familie, dat binnenkort in boekvorm te verkrijgen is onder de titel *De Vloek van de Hongaarse familie Moór*. Daarnaast

deelt zij graag haar ervaringen om anderen te helpen inzien dat je je leven zelf kunt sturen. Dit doet Ibolya op sociale media en haar website via blogs, vlogs en gedichten. En

zij is apetrots, dat zij als selfmade projectontwikkelaar haar droomhuis heeft gebouwd in Oosterwold.

Eenzaamheid

Eenzaamheid komt veel voor. Het zou interessant zijn te onderzoeken in welke categorieën de meeste mensen nadenken over andere vormen van huisvesting. Tiny, beter betaalbaar, idealistischer, meer gemeenschappelijkheid en meer omkijken naar elkaar. De Rijksoverheid heeft er nu oog voor.

Vooraf bij ouderen is eenzaamheid een veel voorkomend probleem, maar ook binnen jongere generaties komt het voor door bijvoorbeeld geldzorgen, arbeidsongeschiktheid, werkdruk en burn-out. Bij 75-plussers gaat het om grote aantallen! Meer dan de helft van de mensen ouder dan 75 jaar zegt zich eenzaam te voelen. Op dit moment zijn in Nederland 1,3 miljoen mensen ouder dan 75 jaar. De verwachting is dat dit in 2030 2,1 miljoen mensen zijn. Op basis van deze cijfers zeggen dus nu 650.000 75-plussers dat zij zich eenzaam voelen.

De Rijksoverheid wil eenzaamheid in de groep 75-plus eerder signaleren en de trend van eenzaamheid doorbreken. Daarvoor heeft zij een landelijk programma ontwikkeld. Maatschappelijke organisaties, gemeenten, bedrijven en ondernemers slaan hiervoor de handen ineen. Dit doen zij in een landelijke en in lokale coalities (samenwerkingsverbanden) tegen eenzaamheid. LaCoTA wil, in aansluiting op dit programma en in samenwerking met provinciale opbouworganen, coalities tegen eenzaamheid inspireren en ondersteunen rond het thema Langer Comfortabel Wonen.

Een van de modules in onze projecten Langer Comfortabel Wonen kan de woonscan zijn. Met behulp van een woonscan wordt geïnventariseerd

wat gedaan kan worden om de huidige woning veiliger en comfortabeler te maken. Indeling, ergonomische aanpassingen, verlichting, domotica, thuishetchnologie, beeldbelcommunicatie, energiebesparende maatregelen komen in de woonscan aan de orde.

Studenten van Hogescholen, ROC's en of een Wijkleerbedrijf kunnen in het kader van een gemeentelijke aanpak eenzaamheidsbestrijding huisbezoeken combineren met een woonscan. De woonscan kan uitmonden in een aanbeveling eenvoudige thuishetchnologie te gaan gebruiken. Denk aan gebruik van een button voor sociale

personalarmering, rookmelder, personalarmering met een meldkamer als achterwacht, zorgcommunicatie, deelname aan een buurgemeenschap, gebruik van een comfort-tablet en de app *SchermVan* op de smartphone.

LaCoTA wil intensief samenwerken met heel veel landelijke, provinciale en

gemeentelijke organisaties. En voor het realiseren van het einddoel is het mogelijk nog belangrijker dat de kleinschalige netwerken van buurtverbinders goed geïnformeerd worden. Geen partij kan Langer Comfortabel Wonen alleen succesvol organiseren en/of alleen succesvol in de markt zetten. De kracht van LaCoTA als coöperatie is het onderling verbinden van netwerken zodat Langer Comfortabel Wonen beter van de grond komt.

Meer informatie over het programma van de Rijksoverheid: [Één tegen Eenzaamheid](#).

Meer over Langer Comfortabel Wonen: [Scherm van Lacota](#).

© Sabine van Erp

Wim Kromwijk belicht iedere editie een aspect van Anders, Actief en Comfortabel Wonen in een kleine woning. Wim is directeur van LaCoTA, een inkoopcoöperatie op het gebied van anders, actief en duurzaam wonen. Kernbegrippen daarbij zijn buurgemeenschappen, participatie, veiligheid, personalarmering, domotica, (digitale) mantelzorg, WMO en het opzetten van een open standaard voor een landelijk werkend mantelzorgprogramma. Dit alles om met moderne slimme thuishetchnologie langer comfortabel thuis te kunnen blijven wonen. LaCoTA geeft op haar [website](#) en in haar [nieuwsbrief](#) veel informatie over [mantelzorgwoningen](#), [gemeenschappelijk wonen](#) en [comfortabel wonen](#). Wie een vraag heeft aan Wim kan hem [mailen](#).

Juul de Bruijn overdonderd door reacties op haar ruimtebesparende vondst

SLAPEN onder je VLOER

Studente Juul de Bruijn ergerde zich al tijden aan haar ruimte verspillende slaapkamer en zocht ook nog een afstudeerproject voor haar studie aan de Design Academy Eindhoven. Met het ontwerpen van haar MoreFloor sloeg de 24-jarige Brabantse twee vliegen in een klap: een zee aan ruimte en een succesvol einde van haar studie. Inmiddels wordt Juul overdonderd door de belangstelling uit binnen- en buitenland voor haar ruimtebesparende vinding.

De vondst van Juul is even simpel als briljant. De meeste ontwerpers zoeken ruimtebesparing veelal in vernuftige wandmeubelen. Prachtig, maar hoe efficiënt ook, je kleine woonruimte wordt vanaf de muren toch fors verkleind. De fantasierijke Brabantse studente dacht meer *out of the box* en zocht de oplossing in de vloer. Met als resultaat een vermindering van de stahoogte met 30 centimeter, maar een ruimtewinst van 6 vierkante meter! „Ik heb de MoreFloor ontworpen, omdat ik het probleem zelf tegen kwam. Ik woonde in een appartement in Eindhoven en zocht een extra werkruimte voor mijn projecten. De slaapkamer vond ik echt ruimte verspilling, omdat ik die maar een klein deel van de dag gebruik. Daarom dacht ik aan manieren hoe ik de vierkante meters beter en efficiënter kon gebruiken. Zo ontstond het idee van de MoreFloor.”

Juul bedacht een modulair systeem, waarbij je verschillende onderdelen in verschillende maten kunt combineren. „Zo kun je altijd wel een vorm creëren die past in jouw ruimte”, vertelt de 24-jarige Juul, die haar ontwerp ook daadwerkelijk zelf gebruikte. „Ik heb er zelf een half jaar in geslapen tussen mijn afstuderen en de Dutch Design Week, waar ik MoreFloor presenteerde. In mijn geval had ik de MoreFloor in een rechthoek geplaatst met het bed in het midden en een klein vierkant van 70 bij 70 centimeter en een rechthoek van 140 bij 70 centimeter. Ik gebruikte het grote vloeroppervlak om bijvoorbeeld grote naaipatronen uit te leggen en te tekenen. Meestal zette ik ook het droogrek erop, iets dat altijd de woonkamer erg blokkeerde. Het gaf mij een hoop meer vierkante meters, die ik nodig had voor kleding en schoenen. Ik houd ook van de routine die het bed geeft als je opstaat. Je moet altijd eerst even je bed opmaken, voordat je de luiken dicht kunt doen en je bij je kleren kunt.

Misschien is het ook wel een creatieve oplossing om pubers elke ochtend hun bed op te laten maken”, lacht Juul.

Uiteraard moest Juul haar vinding vaak aan medestudenten en gasten laten zien. „De vloerdelen klappen op elkaar open. Dit was bij het ontwerp ook het grootste constructieve probleem, want ik had stevige 180 graden-scharnieren nodig. De reacties waren over het algemeen erg positief. Mensen begrijpen ook meteen de toegevoegde waarde van het concept. Ook op de Dutch Design Week, waar veel projecten soms wel wat uitleg nodig hebben. Mijn ontwerp spreekt voor zich. Zeker ook omdat

ik live demonstraties gaf met het openen van de verschillende luiken”, vertelt de geboren

Oosterhoutse, die na een artikel op de architectonische website Dezeen een enorme hausse aan reacties kreeg.

„Ik ben een beetje overdonderd door de hoeveelheid emails, die ik nog steeds krijg. Mijn MoreFloor staat al in magazines en op websites in onder meer India, Amerika, Canada, Spanje en Frankrijk. Het zijn vooral magazines die ook iets in het kader van *small living* doen. En dat voor een eindproject van mijn studie, gebaseerd op een probleem waar ikzelf tegenaan liep! Het past goed binnen de groeiende noodzaak voor *small living*.”

„Ik houd ook van de routine die het bed je geeft bij het opstaan”

Hoewel Juul net is verhuisd heeft zij haar vertrouwde ruimtebespaarder nog niet in ere kunnen herstellen. „Op dit moment staat de MoreFloor ingepakt, zodat hij gemakkelijk getransporteerd kan worden. Ik word namelijk veel voor beurzen en events gevraagd om mijn project te demonstreren en dus mee te nemen. Zodra het iets rustiger wordt heb ik zeker een mooi plekje

voor de MoreFloor in mijn nieuwe huisje”, vertelt Juul, die nog geen commerciële plannen heeft met haar ontwerp. „Hoewel ik meerdere vragen krijg

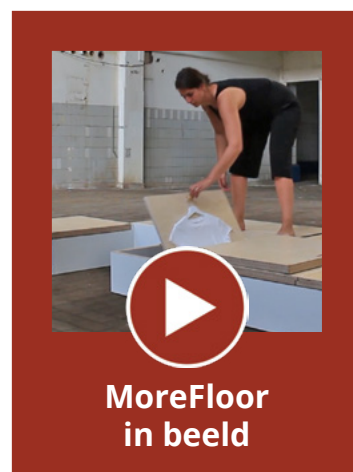
over het kopen van de MoreFloor, wacht ik af of ik een geschikte partner of bedrijf vindt, die deze in productie kan brengen. Ik zie daar wel potentie in, maar ben nu niet actief op zoek. Mocht er zich een interessante samenwerking voordoen sta ik er zeker voor open, maar op dit moment focus ik mij op de verkoop en ontwikkeling van kleinere producten."

Wie de website van Juul bekijkt ziet dat zij naast de MoreFloor ook al eens een beddesk heeft ontworpen. Puur toeval volgens haar. „Dat is een project dat ik in mijn tweede jaar van de Design Academy heb gemaakt. Het heeft inderdaad wel een raakvlak met de MoreFloor vanwege het *small living*-idee. Ik kwam er eigenlijk pas later achter dat dit iets is dat vaker in mijn projecten terug komt. Het idee van transformatie en een verrassing verstoppert is wel een rode draad door al mijn projecten", concludeert de jonge ontwerpster, die ook graag kaboutertoelichtingen en -deurtjes en ministolpjes maakt. Juul heeft dus duidelijk iets met klein. „Goed gezien! Ik heb altijd interesse gehad in het *kind zijn*. In mijn ontwerpen zie je die interesse terug door het spelende en fantasierijke dat een kind ook heeft. Als kind werkte ik al graag met mijn handen en dat doe ik nog steeds. Mijn ouders hebben mij hier ook altijd in gestimuleerd en zorgden voor voldoende materiaal om te fröbelen. Ik creëerde verschillende fantasiewerelden. Ook toen ik ouder werd speelde ik hele verhalen, gebaseerd op fantasie. Het is heerlijk om jezelf te verliezen in fantasie. Helaas raken de meeste mensen dit kwijt als ze volwassen worden. Ik laat mijn fantasie nog graag zien in mijn werk en combineer het met het werken met mijn handen. Ik houd van fröbelen en kan dus ook vrij goed kleine dingen maken."

Zo staat er ook een speelhutje in haar portfolio, dat ook daadwerkelijk in productie is genomen. Heeft ze wel eens gedacht aan het ontwerpen van een *tiny house*? „Ja, deze vraag heb ik ook al een paar keer gekregen binnen mijn netwerk. Het is zeker een optie. *Tiny houses* zijn ook een deel van de *small living*-beweging die op dit moment gaande is. Ik vind het dan ook nog steeds heel tof om creatief met ruimtes om te gaan en met de dimensies van meubels te spelen. Op dit gebied heb ik altijd plannen en dromen, maar nog niks concreets op dit moment. Maar wat niet is kan nog komen!"

> De beddesk die Juul al eerder ontwierp.

MoreFloor
in beeld

VLOG

STUCEN MET LEEM

HILDE & OSCAR

Hilde de Leeuw en Oscar van Keulen zijn op zoek naar een betere manier om te leven. Daarvoor bezoeken zij allerlei duurzame en ecologische projecten in binnen- en buitenland. Hun ervaringen verwerken zij op een luchtige manier in blogs en vlogs op hun webpagina *Finding A Better Way To Live*. Voor jou als lezer van Klein Wonen Magazine presenteren zij ieder kwartaal exclusief de première van een van hun nieuwe vlogs.

De vlogs van het vrolijke stel gaan niet altijd alleen maar over klein wonen, maar ook over duurzame en ecologische manieren van leven of bouwvormen. In onze vorige editie schreef Hilde een mooi artikel over de leemhuisjes van de Fransman Brice Mathey in Bretagne. Nu hebben zij hun vlog afgerond, waarin de bouwer van deze natuurlijke hobbithuisjes, die hij zelf *Love Shacks* noemt, uitgebreid vertelt over het stucen met leem. De speciale Japanse gereedschappen komen aan bod, maar Brice legt ook stap voor stap uit hoe je het leempleister op de juiste manier mixt en aanbrengt op de binnenzijde van de woning.

Bekijk snel deze bijzondere vlog van Hilde en Oscar door op de play button in de foto te klikken.

HAAK JE EIGEN TINY HOUSE!

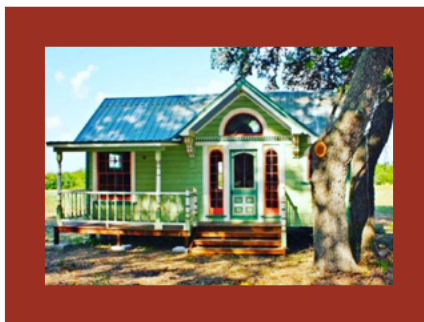
door Margo de Kemp

Ik heb een aantal reservesleutels, zoals van mijn huis, schuur, fietsen en natuurlijk mijn ouders en buurtjes.

Deze heb ik los in een laagje liggen en regelmatig zoek ik mij een breuk naar de juiste sleutel als ik weer eens de plantjes of kat van één van de burens moet verzorgen. Dus ik wilde een opbergbakje maken waar ik al deze losse sleutels in kan bewaren. En wat is er nou leuker dan daarvoor een tiny house te maken?

Eerst maar eens op internet struinen naar een leuk, schattig en niet te moeilijk na te maken *tiny* onderkomen dat kan dienen als

inspiratiebron. Op Instagram zag ik verschillende leuke voorbijgangers, en deze hiernaast is het uiteindelijk geworden.

Uiteraard moest ik hem wel ietsje vereenvoudigen. De veranda is een terras geworden en de details bij bijvoorbeeld de voordeur heb ik ook iets aangepast.

Dit is hem uiteindelijk geworden. Hij krijgt een mooi plekje in mijn keuken. Nu kan ik voortaan altijd makkelijk

de diverse sleutels vinden. Uiteraard kun je het huisje ook voor iets anders gebruiken. Bijvoorbeeld als spaarhuisje, of als geheime opbergplek voor je zak dropjes!

Het patroon heb ik weer voor je uitgetekend en kun je hieronder downloaden. Veel haakplezier!

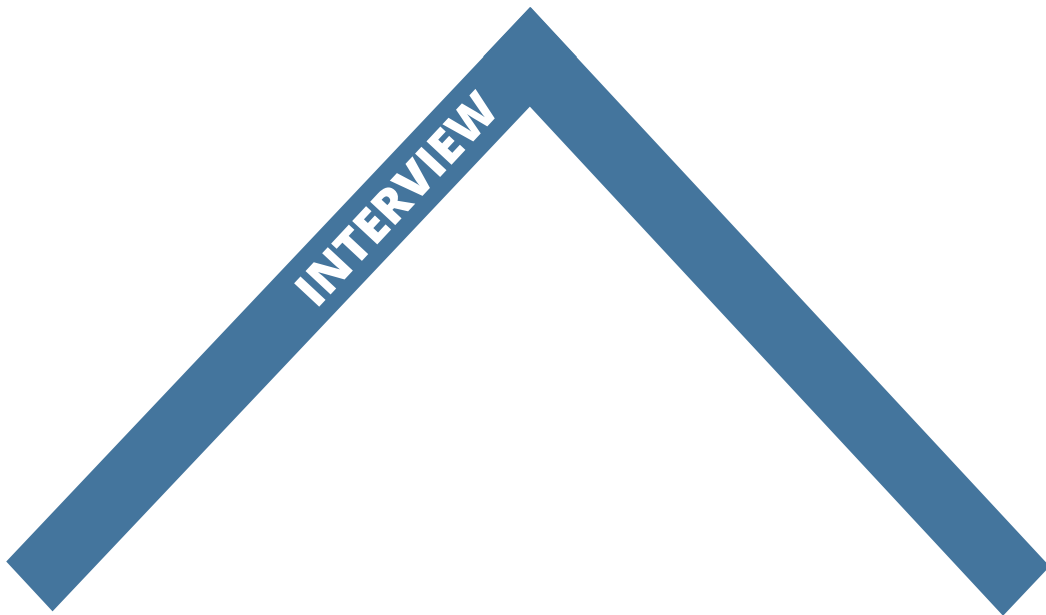

's-Hertogenbosch, in de volksmond Den Bosch genoemd, is een stad als vele anderen. Het woonprobleem is dus ook hier groot. Na 2020 heeft de Brabantse hoofdstad al niet meer voldoende grond voor de bouw van voldoende woningen. De gemeente blijft dan ook inzetten op nieuwe woonvormen. Tijdelijke woningen en woonlocaties bieden volgens haar goede kansen om te experimenteren. Minitopia Poeldonk, met tal van innovatieve woningen en *tiny houses*, is daar een mooi voorbeeld van. Onbekend is Den Bosch niet met experimenteel en klein bouwen want in de jaren 80 werden hier al de nog steeds bestaande bolwoningen gebouwd. De stad wil dan ook graag verder kijken naar mogelijkheden voor klein en betaalbaar bouwen. Niet alleen *tiny houses*, maar ook luxe studio's, zoals in het bijzondere appartementencomplex Upstairs. Dat kleinschalig wonen leeft onder de Bosschenaren bewijst de website Droomstad Den Bosch. Hierop zijn al vele *tiny* woondromen gelanceerd. En dan vormt de provinciehoofdstad ook nog eens de bakermat van het nieuwe Testlab *Nieuw bos en tiny houses*. Voldoende voer dus voor een lekker stevig Dossier Den Bosch.

Minitopia uniek woonlab met en door bewoners

„WONEN kan ook FLEXIBELER en LICHTER“

Op de voormalige milieustraat in de Bossche wijk Poeldonk verrijst momenteel stukje bij beetje Minitopia. Een *woonlab* à la de *BouwExpo Almere Tiny Housing*, maar dan direct met en door bewoners, die overigens niet alleen maar super klein willen wonen. Circulair en demontabel bouwen zijn meer de toverwoorden bij de zoektocht naar innovatieve en experimentele woonvormen in Minitopia. „We spreken liever van micro-wonen. We willen graag laten zien dat wonen lichter en flexibeler kan. Niet alleen voor 30 jaar in bakstenen met dure hypotheek“, aldus de initiatiefnemers Tessa Peters en Rolf van Boxmeer.

DOSSIER
DEN BOSCH

> Initiatiefnemers Tessa Peters en Rolf van Boxmeer bij de oude milieustratingang van Minitopia.

Minitopia Poeldonk biedt plaats aan 25 woonexperimenten in allerlei vormen. Klein, innovatief, duurzaam, demontabel, flexibel en tijdelijk zijn enkele woonvormen, die inmiddels gerealiseerd zijn op het oude recyclingstation. Er is veel gebouwd met reeds bestaande materialen. Twee bewoners hebben zelfs een bestaand huisje naar Den Bosch gehaald. Thomas en Mieke wonen in hun *Schottenkeet*, die jarenlang dienst heeft gedaan als VVV-kantoor bij de brug over de Dommel bij NS-station 's- Hertogenbosch. Matt en Kristien haalden hun woning *Blokkie* uit Drenthe, waar het lange tijd is gebruikt als knutselhonk. Beide stellen hebben de voormalige chalets naar hun eigen wensen omgebouwd. Maar er is ook het *tiny house* op wielen van Ruurd en Mies, de kant en klaar door Millhome geleverde Tiny Loft van Menno en Rhona, de door Lennart zelfontworpen ronde woning De Sterrenwacht, een variant van het *open sourceproject* Wikihouse en een *tiny house* van bouwer NEZZT doet dienst als kantoor voor vrijwilligers en infopunt tijdens evenementen in Minitopia.

De vergelijking met de *BouwExpo Almere Tiny Housing* is dan ook snel gemaakt, maar gaat volgens Rolf niet helemaal op. „Ook wij krijgen veel verzoeken van gemeenten, organisaties en beleidsmakers om hier te mogen komen kijken. Wij hebben zeker ook contact met de Almeerse BouwExpo. Het Woningbouwatelier experimenteert ook met Wikihouses en wij hebben hier onlangs

ook een eerste Wikihouse opgeleverd. Dit is een doorontwikkeling van de variant die in Almere staat. Alleen bij ons wordt deze ook bewoond, net als alle andere woningen. Ik denk dat Almere echt een expo is, terwijl wij Minitopia inmiddels echt als een stedenbouwkundig format zien. Alleen hebben wij tot nu toe 5 echte *tiny houses* van de 25 woningen, die er staan of in ontwikkeling zijn. Veel woningen zijn toch net iets groter. Ook wij zien in de nabije

toekomst een grote rol weggelegd voor klein wonen, maar wellicht nog meer voor flexibel wonen. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen hierom, maar vanuit het oogpunt van

duurzaamheid wordt licht en flexibel wonen ook steeds interessanter. Uiteraard ook vanwege de betaalbaarheid”, vertelt Rolf.

Het project Minitopia is opgezet door het samenwerkingsverband Rezone van Rolf van Boxmeer en Tessa Peters. Rolf wil graag bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit in de regio 's-Hertogenbosch via een brede publieke discussie over architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en beeldende kunst, terwijl Tessa met haar Wave of Tomorrow een programma van exposities, lezingen, workshops en happenings op het raakvlak van kunst, games en design ontwikkelt. Gezamenlijk willen zij met Rezone projecten creëren op het snijvlak van architectuur, stedelijke planning, kunst en nieuwe media. Als doel hebben zij om innovatieve projecten te initiëren,

„Wij zien Minitopia inmiddels echt als een stedenbouwkundig format”

> Minitopia grenst aan een stukje stadsnatuur.-

> Minitopia wordt al een echt dorpje.

die de ruimtelijke kwaliteit van de stad bevorderen. Zij focussen zich hierbij vooral op leegstaande gebouwen en ontwikkelgebieden. In 2016 beginnen zij aan hun project *Dromen over anders wonen* onder de naam Minitopia 's-Hertogenbosch. De vooruitstrevende Woningcorporatie Zayaz biedt Rolf en Tessa een stukje braakliggende grond in de wijk De Rompert in bruikleen aan. „Zo hadden we zelf de ruimte om de eerste variant van het woonlab Minitopia te ontwikkelen en op te bouwen. We zijn daar begonnen met 5 *tiny houses*. Hierdoor konden we wat laten zien aan de gemeente, maar ook aan buurtbewoners en andere geïnteresseerden. Zo ontstond er veel draagvlak bij de gemeente en in de stad”, aldus Tessa.

In 2018 krijgt Rezone de mogelijkheid van de gemeente 's-Hertogenbosch om het woonlab groter aan te pakken. Zij biedt Rolf en Tessa het terrein van de verhuisde milieustraat in de wijk Poeldonk aan, waar zij tot uiterlijk juni 2023 kunnen experimenteren met nieuwe wooninitiatieven, die in kunnen spelen op een woonvraag waar de huidige markt onvoldoende snel aan kan beantwoorden. Woningbouwcorporatie Zayaz blijft het project ook op de nieuwe locatie trouw. „Zij hebben meteen 5 plekken in Minitopia van ons afgenomen, waarop we gezamenlijk gaan experimenteren met verschillende formats voor huurders, die geheel of deels hun eigen woning realiseren met een budget”, vertelt Tessa, die samen met Rolf bewust niet voor een uitgewerkt totaalplan heeft gekozen. „We richten het proces wel op een bepaalde manier in om zekere kaders te scheppen en er is voortdurend overleg over ruimtelijke en sociale kwaliteit. We vinden de totale uitstraling erg

belangrijk. Ook richting de omgeving. Het is voor de gemeente ook echt een leertraject, dat ze graag willen uitdragen naar andere gemeenten. We zijn inmiddels ook in gesprek met andere gemeenten. Binnenkort hopen we in de gemeente Heusden een Minitopia te kunnen starten. Recent is ook bouwmaatschappij Heijmans partner van het project geworden. Met hen hopen we het experiment nog verder door te ontwikkelen.”

De animo voor het project is dan ook groot. Het enige waaraan toekomstige bewoners van Minitopia moeten voldoen is een leuk plan hebben. „We krijgen veel aanmeldingen binnen, dus we kijken nu vooral of plannen onderscheidend zijn en er volgt altijd een gesprek met ons en enkele bewoners. Er moet ook een zekere match met de groep zijn”, vertellen de initiatiefnemers, die tevreden constateren dat de onderlinge sfeer in Minitopia erg goed is. „De groep wordt steeds groter en meer divers, maar uiteindelijk zitten bewoners hier grotendeels vanuit dezelfde drijfveer. We willen een voorbeeldrol spelen. Laten zien dat wonen echt anders kan. Zo lijkt het ons ook nog erg leuk om binnenstedelijk op een braakliggend terrein of bijvoorbeeld een groot

dak een Minitopia te starten. Ons ideaalbeeld is dat er in Nederland straks verschillende Minitopia's komen als flexibele randen of invullingen in steden, waarbij er uitwisseling kan plaatsvinden en er daadwerkelijk anders gewoond kan worden. In een hoge mate van vrijheid en co-creatie, waarbij het tijdelijk braak liggen van terreinen wordt omgezet in positief gebruik. Daarom zijn de woningen op Minitopia allemaal demontabel of te verplaatsen, zodat ze in een nieuw gebied aan een volgende levenscyclus kunnen beginnen.”

KLIK OP DE PLAY BUTTON VOOR EEN VOGELVLUCHT

© Minitopia

Maandelijkse rondleiding

Minitopia Poeldonk laat haar innovatieve woonvormen graag zien aan belangstellenden. Iedere laatste woensdag van de maand is er om 14.00 uur een uur durende rondleiding door het experimentele wijkdorpje. Belangstellenden dienen zich wel tijdig aan te melden via de website van Minitopia Poeldonk.

Rhona en Menno hechten veel waarde aan verplaatsbaarheid woning

„Waarom ALLEEN je SPULLEN verhuizen als ook je HELE HUIS mee kan?“

De interieurarchitecten Rhona Bos en Menno Versluis zoeken enige tijd binnen de reguliere woningmarkt naar mogelijkheden om hun eigen woonomgeving vorm te geven. Tevergeefs. Of het voldoet niet aan hun wensen of het is budgettair niet haalbaar. Het project Minitopia Poeldonk biedt hen wel de kansen om hun woondroom vorm te geven. Hoe die eruit moet zien werken zij nu in alle rust uit in een *Tiny Loft* van bouwer Millhome. Dat is niet toevallig. „Verplaatsbaarheid is een aspect dat wij erg belangrijk vinden en daar sluit dit *tiny house* ook goed bij aan. De *Tiny Loft* kan met een dieplader over de weg worden vervoerd. Waarom alleen je spullen verhuizen als ook je hele huis mee kan?“, aldus het stel.

Het creatieve duo wil hun leven graag inrichten naar hun idealen. Zij hechten aan een duurzame en minimalistische levensstijl en een leven waarin voldoende tijd en geld is om dingen te doen die zij belangrijk vinden, zoals niet fulltime in loondienst werken, een wereldreis maken en in een *tiny house* wonen. De woonwens is inmiddels vervuld, want Rhona en Menno wonen sinds de zomer van 2018 in hun *Tiny Loft* in Minitopia Poeldonk. „Het bevalt heel goed. We zitten nu natuurlijk nog in de wat koude periode, waarin je ook meer binnen bent. Ik merk wel dat ik het dan juist even lekker vind om de deur uit te gaan. Met maar 30 vierkante meter woonruimte wordt je wel selectiever in het aantal spullen dat je bezit en nodig hebt. Dat maakt dat we ook aan het minimaliseren zijn begonnen. Dat voelt ook erg goed”, vertelt de 30-jarige Menno, die zelf ook *tiny houses* op wielen ontwerpt.

Over hun door Millhome volledig prefab gebouwde *Tiny Loft*, waarvan er ook 10 zijn geplaatst in Hardegarijp, zijn de interieurvormgevers erg enthousiast. „Het is niet groot, maar wel voorzien van veel luxe per vierkante meter. Het bestaat uit

sandwichpanelen, die zo bevestigd zijn dat er een gesloten systeem van vloeren, wanden en dak ontstaat. Het grootste voordeel is dat de panelen maar 8 centimeter dik zijn, ondanks dat zowel de binnen- als buitenbekleding en de isolatie hierin is verwerkt. Daarmee winnen we binnen extra ruimte ten opzichte van dikkere wanden. We slapen ook boven op een vide. Dat geeft de mogelijkheid om het grondoppervlak beneden meer als leefruimte te benutten. Handig is ook dat de tafel tegen de wand kan worden opgeklapt.”

Voor de energiebehoefte maakt hun *Tiny Loft* uitsluitend gebruik van elektriciteit, dat wordt opgewekt door de zonnepanelen op het dak. „Het hele dakvlak is ermee bekleed. De elektrameter zou in theorie op nul uit moeten komen over een heel kalenderjaar gezien”, stelt duurzame Rhona tevreden vast. Net als Menno denkt zij het de resterende 4 jaar van Minitopia wel uit te houden in dit *tiny house*. „In de tussentijd zijn we druk bezig met het ontwerp en de realisatie van ons toekomstige huis. Ik verwacht dat de mogelijkheden rond het vinden van een geschikte

plek over 4 jaar ook makkelijker is. Vrienden uit de omgeving, die een *normaal* huis hebben gekocht, zijn ook erg enthousiast. Wellicht kopen we in de toekomst samen een stukje grond om op te wonen. Daarom dat het aspect verplaatsbaarheid voor ons ook zo belangrijk is. Het idee dat de woning mee verhuist naar een nieuwe plek lijkt ons fantastisch!"

Voorlopig wonen Rhona en Menno naar volle tevredenheid in Minitopia. Niet alleen vanwege hun *tiny house*. „Het is ook fijn om dit project met alle Minitopia-bewoners samen te doen. We zijn nu met 15 woningen en iedere bewoner heeft wel weer verstand van een ander onderdeel. Samen vergaderen en het terrein aanpakken maakt het ook heel gezellig om zo te wonen. Het is leuk met elkaar hier te wonen en er een mooie plek van te maken. Het gemeenschapsgevoel en het samen delen van spullen maakt dat je veel contact hebt met elkaar. Dat is, denk ik, wel anders in sommige andere wijken, waar je elkaar alleen goedendag wenst. Het sociale aspect vind ik wel het mooiste aan Minitopia.”

Van TENT naar DROOMHUISJE

Lennart Vonk heeft de afgelopen anderhalf jaar alternatief gewoond in een tent, een gekraakte pastorie en een camper. Nu bouwt hij zijn eigen droomhuis De Sterrenwacht op Minitopia Poeldonk. „Ik krijg hier de mogelijkheid om mijn eigen droomhuis te bouwen met een subsidie van 30.000 euro van woningbouwcorporatie Zayaz. Na alle alternatieve woonvormen is dit toch wel de klap op de vuurpijl. Van mijn tent in het bos naar mijn zelfgebouwde huisje op Minitopia!”

Als Lennart in 2017 kiest voor het studentenleven in 's-Hertogenbosch is hij optimistisch over het vinden van een eigen stekje, maar dat valt vies tegen. „Ik dacht dat de woningnood hier wel een stuk minder zou zijn dan in Amsterdam, dus ik besloot mijn tent op te zetten in een bos in de buurt van Den Bosch totdat ik wat had gevonden. Ondanks actief zoeken naar een woning werden een paar weekjes maar liefst 3 maanden”, vertelt de 22-jarige student Biologie. Als de winter op komst is en de bladeren van de bomen vallen wordt zijn tent opgemerkt door de boswachter. „Met als gevolg dat ik moest vertrekken. Na een paar weken bij studiegenoten te hebben gelogeerd ontmoette ik andere woningzoekenden. We besloten samen wat te doen en kraakten een oude pastorie, die al meer dan 5 jaar leeg stond.” Lang woont Lennart daar niet. Door de vele aanvragen voor een plekje in het goddelijke kraakpand besluit hij plaats te maken voor anderen door te verhuizen naar zijn camper.

Dan komt het project Minitopia Poeldonk op zijn pad. Via via hoort hij van de mogelijkheid die woningbouwcorporatie Zayaz in Minitopia biedt om huurders zelf hun huis te laten bouwen. Lennart is direct gedreven om een van de 5 plekken, die Zayaz in het experimentele wijkje heeft gereserveerd, te bemachtigen. „Het klonk als een droom voor mij. Mijn eigen huis bouwen, flexibel wonen en samen met andere ondernemende mensen een dorp creëren. Voor mij geeft een huis op een plek als deze een gevoel van vrijheid.” Met zijn plan weet hij Zayaz te overtuigen en hij mag zijn droomhuisje verwezenlijken. „Ik ben een groot voorstander van klein wonen, maar toch houd ik er ook van om een ruimtelijk gevoel te ervaren. Zo kwam ik uiteindelijk uit op mijn ontwerp voor een tienhoekig huis met een *dome* als dak. De ronde vorm van deze koepel schept een gevoel van openheid. Dit gevoel wil ik versterken door gebruik te maken van veel glas”, zegt Lennart, die zijn huisje dan ook de naam De Sterrenwacht heeft gegeven. „Een vide zorgt voor een slaapverdieping. Deze wordt gedragen door een boomstam uit een bos uit de buurt. De boomstam is het middelpunt van mijn huis. De geometrie geeft een mooie uitstraling en zorgt voor een uitdagende manier van bouwen. Het frame bestaat uit Douglas houten balken, die samen komen bij stalen verbindstukken. Omdat deze verbindingen mijn huis maken heb ik ervoor gekozen deze zichtbaar te houden van de binnenkant en dus aan de buitenkant van de balken te gaan isoleren.”

Als liefhebber van klein wonen heeft Lennart ook goed nagedacht over efficiënte bergruimte. „Ik heb mijn vloer voor een deel verhoogd, zodat ik daaronder opslagruimte heb voor spullen die ik niet vaak gebruik. Ook maak ik mijn meubels zelf, waardoor ik deze een dubbele functie kan geven.” Als het op duurzaamheid aankomt is de toekomstig

bioloog ook niet over één nacht ijs gegaan. „Ik probeer duurzaam te bouwen door gebruik te maken van tweedehands materialen, maar ook van nieuw kwaliteitsmateriaal, zodat het huis zo lang mogelijk mee kan gaan. Het idee is dat mijn rechte buitenwanden uit eetbare en inheemse planten gaan bestaan welke achter elkaar bloeien. Zo komt er continue een stroom van nectar beschikbaar voor insecten. Tussen de planten ga ik insectenhôtels hangen, daarboven vleermuiskasten en op de grond creëer ik schuilplaatsen voor reptielen en amfibieën.” Voor Lennart is het bouwen van zijn eigen droomhuisje één groot avontuur, dat hij overigens niet alleen beleeft. „Dat lukt mij ook niet. Ik moet het hebben van mensen die verstand hebben van bouwen. Gaandeweg het bouwproces heb ik veel mensen leren kennen en heb ik mooie banden opgebouwd door samen te klussen aan mijn huis.

Ook heb ik ervoor gekozen om op een organische manier te bouwen door tijdens de bouw dingen op me af te laten komen en dan keuzes te maken in plaats van elk detail vooraf uit te denken. Dit zorgt voor een proces met veel *ups* en *downs*. Dat leert

me ook weer dingen die tijdens mijn leven ook van belang zijn: er is een probleem, ik los het op en ik ga weer door. Het bouwen, de verantwoordelijkheid, het contact met bedrijven, de administratie en het feit dat ik mezelf keihard tegenkom door de hoeveelheid energie die dit proces kost, zorgen ervoor dat ik er enorm veel van leer.”

De bouw is inmiddels in de afrondende fase en Lennart kan niet wachten om zijn Sterrenwacht te betrekken. „Leven in een kleine ruimte ben ik al gewend van mijn tent en camper. Zo'n huis van 26 vierkante meter grondoppervlak wordt alleen maar een luxe! De fijnste punten van klein wonen zijn voor mij zijn het feit dat je automatisch minder spullen verzameld en dat je hele woning, die al snel een rommel is, binnen 10 minuten helemaal op te ruimen en schoon te maken is. Dat geeft elke dag weer voldoening”, aldus de bouwavonturier, die Minitopia een prachtige woonplek vindt. „Het mooiste is voor mij de *community*. Helaas sluit ik wat later aan dan de rest, waardoor ik de opstart een beetje heb gemist, maar het idee van samen een klein dorp runnen, dingen te delen en evenementen te organiseren spreekt me erg aan. Over hoe mijn toekomst eruit gaat zien heb ik nog geen idee. Momenteel ben ik nog gebonden aan Den Bosch, maar na mijn studie hoop ik met mijn werk jaarlijks van onderzoeksproject te veranderen. Het liefst blijf ik dan nog wel een aantal jaar in mijn huis wonen. Dan neem ik hem gewoon mee, want na zoveel tijd en moeite voelt het toch wel een beetje als mijn kindje. Maar plaatsmaken voor andere woningzoekenden en weer in mijn camper te gaan wonen of zelf een woonboot te bouwen zijn ook nog mogelijkheden.”

„Leven in een kleine ruimte ben ik gewend. Zo'n huis van 26 m² wordt alleen maar een luxe!”

Kristien, Matt en Ayla wonen dolgelukkig in voormalig knutselhonk

Veilig BOUWEN in bestaande BINNENSCHIL

DOSSIER
DEN BOSCH

Kristien Sonnevijlle en Matt Jackson wonen na vele reizen tevreden in een Amsterdamse woongroep. Als ze een baby verwachten geven de overige bewoners te kennen geen kinderen in huis te willen. Een alternatief in de hoofdstad is er niet voor hun woonwens om in een gemeenschap met andere creatieve geesten te leven. Op het zolderkamertje van de ouders van Kristien horen zij van het project Minitopia Poeldonk en nu wonen zij daar dolgelukkig met hun dochtertje Ayla in een voormalig Drentse knutselhonk.

De stap naar Minitopia Poeldonk is voor het jonge gezin zelf ook een verrassende. „We hebben ons rot gezocht in Amsterdam, maar konden niets vinden. Toen zijn wij bij mijn ouders op zolder terecht gekomen in het bij Den Bosch gelegen Den Dungen. Ik ben hier opgegroeid en had nooit gedacht na vele verre reizen hier met mijn eigen gezin te settelen”, vertelt de 36-jarige Kristien, die met haar 3 jaar oudere Amerikaanse partner Matt valt voor het experimentele wijkje. „Als je een baby hebt, meerdere werkprojecten in het buitenland en een studie moet afronden is het bouwen van een eigen huis geen logische stap, maar we zijn zo blij dat we het toch hebben gedaan! Het is zoals we voorvoelden een echt buurtje geworden met warm contact met de burens, die allemaal inspirerende dingen doen.”

Hun kleine houten huisje past volledig in het circulaire karakter van het innovatieve wijkdorpje. „*Blokkie*, zoals wij ons huisje hebben genoemd, was 10 jaar lang het knutselhonk van de kinderen in het Drentse Oranjedorp. Toen de jonge gezinnen daar wegtrokken was het overbodig. Matt bouwt poppen en ik bouw dansvoorstellingen en lessen, maar we hadden nul ervaring met het bouwen van een huis. Daarom hebben we voor de veiligheid van een bestaande schil gekozen. Wij hebben het met hulp van een ervaren houtspecialist, familie en vrienden gestript, afgebroken en hier weer opgebouwd. Er zaten slechts 2 kleine raampjes, 2 plastic deuren en een lange rij haakjes voor de kinderjassen in.” De

uitdaging voor Kristien en Matt is dan ook vooral het indelen van hun cascohuisje. „De vrijheid van zo’n lege ruimte, dat was misschien wel het lastigst. Zoveel keuzes die je moet maken en die allemaal consequenties hebben voor andere elementen van je huis.”

Het was met de kleine Ayla, studie, werk, reizen en 2 verhuizingen flink aanpotten voor het stel, maar het uiteindelijke resultaat mag er zijn. „We hebben er veel tweedehands ramen ingezet, kamertjes en een slaapvide in gebouwd en de wanden met populierenhout bekleed. Het plaatmateriaal is grotendeels nieuw, maar de rest van het interieur is tweedehands. Deels uit de oude *Blokkie* en verder veel van Marktplaats”, aldus Matt, die samen met Kristien ook zoveel mogelijk voor duurzame en ecologische alternatieven kiest. „Zo hebben we de originele glaswolisolatie in de muren laten zitten, maar hebben we voor de vloer gekozen voor houtvezelisolatie en het interieur hebben we geschilderd met ecoverf. Verder hebben we een pelletkachel als warmtebron en zorgen onze grote ramen op het zuiden voor passieve zonne-energie. Maar het meest duurzaam is misschien wel al het materiaal dat we hebben hergebruikt, inclusief het huis zelf!”

Over het efficiënt omgaan met de ruimte heeft het creatieve paar wel nagedacht, maar de uitvoering met nog komen. „We hebben een

plan voor een *roll out* kast tussen de badkamer en Ayla's slaapkamertje. Eigenlijk zijn onze beste ruimtebesparende oplossingen tot dusver het open laten van de ruimte boven, waardoor de woonruimte groter voelt dan hij is, het plaatsen van veel raampartijen, waardoor het daglicht de kamer vult en we zijn vaak naar de kringloop geweest om te *downsizen*", lachen beiden, die verklappen dat zij desondanks nog voldoende spullen hebben. „We hebben het geluk dat hier op het terrein voor iedereen een schuurtje is gemaakt in de voormalige chemisch afvalopslag. Matt is poppen- en maskermaker en heeft daarvoor nog een atelier voor zijn werk en materialen dat net zo groot is als *Blokkie*. Dat is voor hem een soort tweede huiskamer.”

Kristien en Matt hebben dan ook geen moment spijt gehad van hun verhuizing naar Minitopia Poeldonk. „Klein wonen in een zelfgebouwd omhulsel met een laag energieverbruik en minder spullen bevalt goed. Zo wonen is heel prettig, overzichtelijk en gezellig. Ayla vindt het heerlijk dat we altijd dichtbij zijn. Minder ruimte om spullen te bewaren, dus minder bezit, geeft enorme rust en waardering voor wat we hebben. Een bepaalde lichtheid! We weten natuurlijk niet hoe het voelt als Ayla straks 5 is. Ook zijn we een internationaal gezin dat graag reist, dus het kan zomaar zijn dat we in de toekomst in het buitenland terecht komen. Anderzijds, als het mogelijk is om met een paar fijne burens van hier en *Blokkie* elders te gaan wonen lijkt ons dat ook heerlijk.”

> De tijdelijke woningen aan de Bruistensingel.

De gemeente 's-Hertogenbosch neemt de druk op de sociale woningmarkt serieus door tijdelijke kleine woningen te plaatsen. Dit doet zij in samenwerking met de woningbouwcorporaties. In 2017 worden zo ruim 100 appartementen gerealiseerd op 3 locaties in de stad. Met deze woningen voor een- en tweepersoonshuishoudens wil de gemeente vooral starters, studenten, gescheiden mensen en immigranten een tijdelijk thuis bieden.

Ook in Den Bosch zijn er veel mensen die met spoed een woning zoeken, maar daar door een te korte inschrijftijd bij Woonservice niet voor in aanmerking komen. De gemeente komt hen tegemoet met tijdelijke woningen met een vloeroppervlak van tussen de 25 en 35 m². Van daaruit dienen zij actief op zoek te gaan naar een definitieve woning. Deze moeten zij in principe binnen 2 jaar hebben gevonden, want dan moeten de bewoners contractueel de tijdelijke woning verlaten. Lukt dit niet, dan gaat de gemeente met hen in gesprek en naar een andere oplossing zoeken. Hierin neemt de gemeente de sociale en maatschappelijke situatie van de huurder mee, maar ook de aantoonbare pogingen om een andere woning te vinden.

In 2017 worden 110 tijdelijke woningen opgeleverd op de locaties Bruistensingel, Grote Vliet en Empel-Zuid. Op de laatste 2 locaties gaat het om eenlaagse bouw, terwijl de woningen aan de Bruistensingel twee woonlagen hebben. Deze blijven er tot uiterlijk 2027 staan. Op alle locaties hanteren de woningbouwcorporaties de zogenoemde Bossche mix, waarbij een derde van de woningen beschikbaar is voor immigranten met een vergunning en de overige woningen worden verdeeld onder starters, studenten en gescheiden Bosschenaren. Zij betalen per maand tussen de 400 en 500 euro aan huur. Na 10 jaar worden de tijdelijke woningen verwijderd of

verplaatst naar een ander braakliggend terrein.

Door de toenemende groei van een- en tweepersoonshuishoudens heeft de gemeente 's-Hertogenbosch voor dit jaar nog eens 700.000 euro gereserveerd voor tijdelijke woningen. Het is de bedoeling dat er nog eens 185 van deze kleine woonunits worden geplaatst op vier verschillende locaties. Zo komt het aantal beschikbare tijdelijke woningen in de Brabantse hoofdstad op 295. Het principe van de Bossche mix wordt voor de locatie De Fuik losgelaten, want daar gaat woningbouwcorporatie Brabant Wonen 60 studentenwoningen plaatsen. Als het aan de gemeente ligt zijn deze al voor het nieuwe studiejaar gerealiseerd. Ook gaat Brabant Wonen tijdelijke woningen realiseren op het terrein van Minitopia Poeldonk.

Hoewel het ombouwen van kantoorpanden naar tijdelijke sociale huurappartementen meestal financieel onhaalbaar is, blijft Den Bosch wel naar deze mogelijkheden kijken. In 2017 bouwt woningbouwcorporatie Zayaz haar voormalige kantoorpand nog om tot 57 tijdelijke kleine en betaalbare appartementen voor spoedzoekers. Verder wil de gemeente ook meer vaart zetten achter het splitsen van grotere huurwoningen ten behoeve van een- en tweepersoonshuishoudens. Zij gaat hiervoor extra menskracht inzetten om de procedures voor splitsing van huurwoningen te bespoedigen.

Revolutionair ontwerp in 1984 geprezen, maar....

BOLWONINGEN

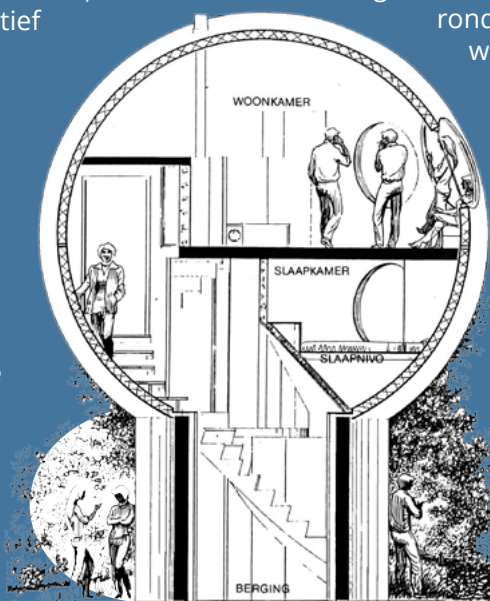
nog slechts **CULT**
in **WONINGLAND**

Experimenteel en klein wonen krijgt in 1984 een nieuw gezicht in Den Bosch. In de wijk Maaspoort worden 50 bijzondere sociale huurwoningen gebouwd. Niet iedereen is enthousiast over de unieke bolwoningen. Zelfs ontwerper Dries Kreijkamp vindt het uiteindelijke resultaat een zwak compromis. Het project krijgt nooit een vervolg, maar ze staan er nog steeds en de meeste bolbewoners wonen er met veel plezier.

Kunstenaar Dries Kreijkamp werkt in de jaren 60 bij de Koninklijke Nederlandse Glasfabriek, waar hij glazen bolvormen ontwikkelt. De bol beheerst het leven van de Limburger, die al snel met een ontwerp voor een bolwoning op de proppen komt. 'We wonen met zijn allen op een bol, dus waarom niet in een bol?', is een van zijn beroemde uitspraken over wat hij de oervorm in de natuur noemt. Niet voor niets hebben holen en nesten van dieren ronde vormen is een stelling waarmee hij zijn filosofie onderbouwt. In 1965 bouwt Kreijkamp in Denemarken al een prototype van hout en aluminium. Hij somt regelmatig de grote voordelen van bolwoningen op bij gemeenten en projectontwikkelaars. De zelfdragende constructie van de bol vergt veel minder bouwmaterialen en het kleine buitenoppervlak zorgt ervoor dat de bol minder snel afkoelt dan een vergelijkbare vierkante woning. Ook zijn unieke indeling van de woning is innovatief. De woonkamer met kleine open keuken is bovenin de woning gesitueerd om zoveel mogelijk de warmte te benutten, terwijl de slaapkamer in het relatief koude en donkere deel van het 55 m² woonoppervlak tellende huisje is geplaatst. Daarnaast is Kreijkamp's bolwoning naar eigen zeggen milieuvriendelijk, energiezuinig, bijna onderhoudsvrij en goedkoop en in serie prefab te produceren.

Toch duurt het nog bijna 15 jaar voordat hij echt voet aan de grond krijgt met zijn ontwerp. Dat heeft vooral te maken met het kostenplaatje. In de reguliere woningmarkt blijkt een vierkant huis toch nog altijd goedkoper te bouwen dan een bolwoning. Als

Kreijkamp eind jaren 70 de gemeente Den Bosch warm weet te krijgen voor zijn bolwoning gaat hij nog uit van lichtgewicht polyester als omhulsel, maar als dit te brandgevaarlijk blijkt biedt het dan nieuwe bouw materiaal (P)GVC uitkomst. Dit (Polymeren) Glasvezel Versterkt Cement levert voldoende besparing op de bouwkosten op om er sociale woningen mee te bouwen. De Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting concludeert na een gedegen onderzoek dat Kreijkamp's bolwoning als enige in aanmerking komt om met subsidie te worden gerealiseerd in het kader van experimenteel bouwen.

En zo verrijzen in 1984 50 bolwoningen, die de rand van de wijk Maaspoort een science fiction-achtig sfeertje geven. De woningen worden door het toenmalig Gemeentelijk Woonbedrijf 's-Hertogenbosch verhuurd aan een- en tweepersoonshuishoudens. Die krijgen voor zo'n 185 euro per maand de beschikking over een veel aandacht trekkende woning, waarin de spiraalvormige trap een centrale rol opeist. De badkamer met toilet bevindt zich tussen de woonkamer en de slaapkamer, die een ingenieuze opbergkast onder de bedvloer heeft. Alle ruimte wordt zo efficiënt mogelijk benut. Als op 21 juni 1984 der eerste sleutel wordt overhandigd lijkt er een gouden toekomst weggelegd voor de betaalbare bolwoning.

Er is echter ook een keerzijde. Er wordt al snel geklaagd over de bolwoningen met geestelijk vader Kreijkamp voorop. Hij vindt de bijgebouwde schuurtjes maar niets en het wit gekalkte (P)GVC is snel smerig en slecht te reinigen. De bewoners klagen al snel over de weinig praktische ronde muren, de snel oplopende warmte bij mooi weer en de geluidversterkende akoestiek in de bol. Kreijkamp besteedt zijn verdere leven voor en groot deel aan het verbeteren van zijn kindje en komt zelfs met drijvende bolwoningen. Serieuze interesse is er echter nooit meer voor het spraakmakende ontwerp. Zo worden de Bossche bolbewoners, zoals zij zichzelf noemen, een wooncult. Of krijgen zij in deze tijd van hervonden oog voor klein en experimenteel bouwen toch nog eens een vervolg?

© Jane Duursma

Jane na enkele weken al helemaal happy in haar kleine huisje

„Ik vind ALLES LEUK aan een BOLWONING!”

Ze heeft de hoop op een eigen stekje al opgegeven als zij zomaar vanuit het niets de kans krijgt in een van de fameuze Bossche bolwoningen haar intrek te nemen. Jane Duursma grijpt deze unieke kans met beide handen aan en is na enkele weken al helemaal happy in haar kleine huisje. „Ik vind alles leuk aan een bolwoning!”

Dik 4 maanden lang zoekt de 20-jarige mediavormgever naar een eigen woning in de Brabantse hoofdstad. „Maar ik kon niks vinden, omdat anderhalf jaar inschrijftijd niet genoeg was om überhaupt in de buurt te komen bij het mee loten voor een huurwoning uit het aanbod.

Brabant Wonen had nog wel een experiment, waaraan hele actieve gebruikers mee konden doen aan de lotingen. Hierdoor hoopten ze dat minder mensen roekeloos op lotingen van woningen zouden reageren. Dat werd hem ook niet. Na die 4 maanden had ik het eigenlijk opgegeven en besloten dat ik wat langer thuis wilde blijven wonen.” Het besluit is nog niet gevallen of er ploft een bericht van woningbouwcorporatie Brabant Wonen in haar mailbox. Er komt een bolwoning vrij. „Ik moest het natuurlijk toch proberen. Ik zei tegen mijzelf: *ik laat dit lot bepalen of ik thuis blijf wonen of niet*. Ik kwam op de 3^e plaats na loting en uiteindelijk kreeg ik hem. Ik sprong natuurlijk een gat in de lucht”, vertelt Jane.

Eind januari trekt ze in haar bijzondere woning.

„Mijn beste vriend kwam meteen kijken en het eerste wat hij zei was: *dit is zo Jane!* Ik vind ook alles leuk aan een bolwoning. Het is klein, vrijstaand en heeft een tuin. Er is veel licht in huis door de mooie grote ramen, die me aan een ruimteschip doen denken. Overall is goed over nagedacht en alles zit mooi in elkaar geschoven. Er zitten nog kasten in van de vorige bewoners. Het is te zien dat het hele handige mensen waren, want er is een mooie stevige kast met een hangende deur op de overloop gebouwd en onderweg naar boven langs de muur en trap een mooi mechanisme om kleding aan te hangen”, vertelt de foto- en videofotografe, die ook dol is op vormgeven.

Zelf ging zij een uitdaging met de ronde muren van haar nieuwe huisje ook niet uit de weg. „Ik ben erg eigenwijs. Ik had het mooiste laminaat ooit gevonden, vind ik dan. Maar ja, laminaat is moeilijk te leggen en al helemaal met ronde muren. En dat was nog niet het moeilijkste, er zit ook een patroon in dat op elkaar aan hoort te sluiten. En ik had nog nooit een vloer gelegd, laat staan laminaat! Ik mocht de decoupeerzaag van mijn moeder lenen en ben gewoon maar aan de slag gegaan. Het was moeilijk, maar het is gelukt! Nu de vloer in de woonkamer af is heb ik een 2,5 persoonsbank met een voetenbankje gekocht en een schommelstoeltje bij de bijpassende kuipstoel

die ik al had. Nu alleen nog een kleine eettafel bij de keuken en op de overloop wil ik nog tapijttegels leggen in mintgroen. Dat is de accentkleur in mijn huis. De koelkast en mijn handdoeken hebben die kleur al!”

Helemaal nieuw is de bolwoning niet voor Jane. „Een collega en goede vriend woont hier al 4 jaar. Ik vind het nu ook al heel fijn wonen. Het is overzichtelijk en goed in te richten. Er is ook veel opbergruimte, maar omdat ik vanuit mijn ouderlijk huis ben verhuisd heb ik ook nog niet zoveel spullen verzameld”, lacht Jane, die wel de blits maakt met haar bolwoning. „Al mijn vrienden en familie vinden het tof om te horen waar ik in ben gaan wonen. Iedereen wil graag een keer komen kijken hoe dat er nu van binnen uit ziet.

Veel mensen in Den Bosch weten van het bestaan van de bolwoningen niet eens af! Het is meer een attractie voor mensen van buitenaf.”

De naaste burens heeft Jane al ontmoet en binnenkort volgt een kennismaking met de andere bolbewoners. „Mijn burens zijn heel vriendelijk en vertelden mij gelijk over de tuinendag, die jaarlijks op de eerste dag zondag in mei plaatsvindt. Dat is dé community-dag van het jaar. Iedereen gaat die dag elkaar helpen met in de tuin werken. Ik kijk er al naar uit!”

Benieuwd hoe Dries Kreijkamp in zijn bol woonde? Klik op de play button om zijn uit 2009 stammende filmpje van zijn eigen interieur te zien

© Paleiskwartier

Bijzonder appartementencomplex Upstairs telt 27 kleinschalige woningen

KLEIN maar UPPERCLASS wonen

In het Bossche Paleiskwartier verrijst momenteel het bijzondere appartementencomplex Upstairs. De naam verwijst naar het fraaie ontwerp van architectenbureau HilberinkBosch. De verdiepingen verspringen als een wenteltrap en geven het gebouw een gedraaide vorm. Met de naam wordt ook gedoeld op het *upperclass* wonen, maar dan niet alleen voor de *happy few*. Er zijn ook redelijk betaalbare studio's en appartementen onder de namen Up Start, Up Tiny en Up Little, die in *no time* verkocht waren.

Het gebouw combineert een stoere uitstraling met een warme sfeer. „Er hangt straks echt wel iets in de lucht. Het wordt een markant, spannend en stoer gebouw. Ik heb Upstairs zo ontworpen dat het geheel uit voorgevels bestaat. Door de ideale ligging op een hoek is het van alle kanten goed te zien. Daarom heb ik ook overal voor hetzelfde materiaal gekozen. Upstairs wordt vooral uit lichte bakstenen

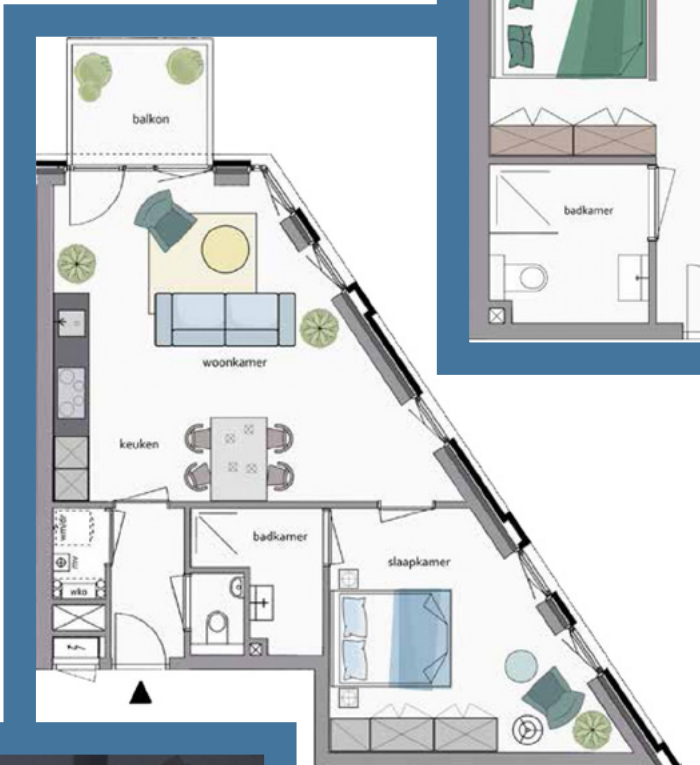
opgetrokken”, vertelt architect Geert Bosch in de brochure.

In totaal biedt Upstairs onderdak aan 63 appartementen in een groot aantal maten. Van een penthouse van 147 m² tot studio's van 47 m². Van deze studio's Up Start zijn er 15. De grootte varieert van 47 tot 49 m² en de woning is efficiënt ingericht. Zo is er een nis

gecreëerd voor het bed, waardoor er een soort bedstee ontstaat, en zijn de badkamer, keuken en installatieruimte direct bij de voordeur gesitueerd. De woonkamer ligt daardoor aan de geheel uit glas bestaande voorgevel met balkonnetje. De 4 studio's Up Tiny tellen 8 m² meer vloeroppervlak door een uitbouw bij het balkon. Hierin is de keuken voorzien, waardoor er ten opzichte van de Up Start een grotere woonkamer is ontstaan en er ruimte is voor een apart toilet. Ook hier is een slaapnis in de kamer gecreëerd.

De appartementen UP Little kunnen zeker ook nog doorgaan voor klein wonen. Deze 8 woningen liggen op een hoek en hebben daardoor een schuine voorgevel. Er is een open keuken in de kamer, maar wel een aparte slaapkamer, badkamer, apart toilet en installatieruimte. En dat allemaal op slechts 58 m²!

De goedkoopste studio in Upstairs kost 191.000 euro. Hiervoor krijgen de bewoners wel een complete keuken, vloerverwarming en -verkoeling, een in pandige berging, een extra berging in de kelder en een gezamenlijke in pandige fietsenstalling. Aan het gemeenschapsgevoel is ook gedacht, want op het dak komt een gezamenlijke tuin waar de bewoners kunnen relaxen en elkaar kunnen ontmoeten. En dat met een prachtig uitzicht op de Bossche binnenstad, de unieke parkbrug Paleisbrug en het natuurgebied De Gement. Met recht klein, maar upperclass wonen!

> Van boven naar beneden : plattegronden van Up Start, Up Little en Up Tiny.

© Paleiskwartier

BOSSCHENAREN dromen van KLEIN WONEN

> Peter Trago droomt van een duurzaam eiland voor de woonboten in de Ertveldplas.

Veel Bosschenaren dromen van klein wonen. Dat zou je kunnen concluderen als je de ideeënwebsite Droomstad Den Bosch bekijkt. Hierop presenteren opvallend veel inwoners hun wens om *tiny* te wonen. Klein Wonen Magazine belicht enkele bijzondere woondromen.

Willemsvaart wordt niet meer voor de beroepsvaart gebruikt. De gemeente wil er een 12 kilometer lang waterpark van maken met verschillende functies. Zo ook een woonfunctie", stelt zij op de droomsite. „Wonen op het water! Niet in een woonboot, maar in een mooi uitziend drijvend huisje. Energiezuinig, gebouwd van duurzame materialen, betaalbaar en dichtbij de stad. Wie wil dat niet? Het speelt ook in op huidige trends als innovatieve woonconcepten, duurzaamheid en kleinschalig wonen. Het water ligt er al. Vrij om bewoond te worden. Zo kan de Zuid-Willemsvaart aantrekkelijker worden gemaakt met een innovatief woonconcept.”

De als Duurzaamman te boek staande Martijn van Osch heeft samen met webdevelopmentbureau Interactive Studios de website Droomstad Den Bosch gelanceerd. Beider focus ligt op het op een gemakkelijke manier grote resultaten boeken, die een positieve impact hebben op de wereld. Op Droomstad Den Bosch kunnen inwoners hun meest uiteenlopende ideeën voor een betere stad presenteren en daarmee stemmen scoren. Naast het stemmen kunnen sympathisanten het idee ook delen, van feedback voorzien of hun hulp bij de realisatie aanbieden.

De gemeente 's-Hertogenbosch ook op Droomstad Den Bosch aanwezig. Zij is zich ervan bewust dat haar rol verandert en om een nieuwe benadering van stadsontwikkeling vraagt. Via Droomstad Den Bosch wil de gemeente zo samen tot een gedragen ontwikkeling van de stad komen en een stap maken richting een meer gezamenlijke en transparante aanpak.

Andere vormen van wonen blijken volop te leven bij de Bosschenaren. Zo lanceert Elvis Kaltoven zijn *Tiny Villa* onder de titel *Een Thuis bij Jezelf*. „Het ontwerp laat duidelijk zien hoe het zelf een context creëert en daarmee een gevoel van eenwording met jezelf kan verschaffen”, legt hij op Droomstad Den Bosch uit. „De patio geeft een privérelatie met natuur en het dynamische klimaat, waardoor men zich niet verliest in zichzelf. Midden in het atrium bevindt zich een levend onderwerp dat door alle seizoenen heen het podium doet veranderen. Bij het vormgeven en indelen naar eigen verlangens en belangen is binnen dit ontwerp het sleutelwoord *flexibiliteit*.” Elvis is van mening dat eenpersoonshuishoudens ook een kans mogen krijgen om binnen hun budget in een volwaardig huis te wonen. Hij droomt dan ook van een cluster van Tiny Villas in de Brabantse stad.

Hedwig Schoemaker droomt van drijvende *tiny houses* nabij het Zuid-Willemspark. „De Zuid-

Groen is de woondroom van Michel Donker. Hij ziet zich al wonen op en plek waar groene en technologische innovaties bijdragen aan een beter woon- en leefklimaat. „En waar generaties elkaar ontmoeten en een levendige *hotspot* ontstaat”, droomt Michel hardop op Droomstad Den Bosch. Hij heeft ook al een favoriet woonconcept voor ogen.

„Het innovatieve en circulaire woonconcept van Woodyshousing biedt deze mogelijkheid door wonen, een huiskamerrestaurant en groene buitenactiviteiten tussen bewoners en buurt te faciliteren. Het is mijn droom om met dit systeem een project te realiseren, omdat juist de co-creatie met bewoners hierin centraal staat en het snel te realiseren is. De locatie is bij voorkeur voor enkele jaren (5-10) beschikbaar. Er is behoefte aan betaalbare en kwalitatief hoogwaardige sociale huisvesting voor jongeren en starters. Ik zoek dan ook een locatie, die ruimte biedt aan een impuls voor de gehele buurt.”

Communicatie, efficiëntie en duurzaamheid zijn de kernbegrippen die centraal staan in de droom van Jeroen Piels. „Het *tiny house*-concept is al gerelateerd aan duurzaam wonen. Het zijn kleine woningen waar alles in zit op een zo efficiënt mogelijke manier. En vaak ook nog zelfvoorzienend. Dit idee willen wij ook terug laten komen in ons *tiny collective spaces*, die daarnaast een relatie moeten hebben met de omgeving. De communicatie wordt

versterkt door de bewoners zelf door de centraal gelegen gezamenlijke plaatsen om elkaar te ontmoeten. Deze plekken maken de buurt tot een hechte gemeenschap, die elkaar helpt als het nodig is”, aldus Jeroen

> Woodyshousing.

> De MarinHome 32.

op de goed gevulde Bossche ideeënwebsite.

Ook Addy van Beek droomt van groots verbinden vanuit kleine huisjes. „Mijn beeld van een *tiny house village* gaat vooral over hoe ik wil samenleven en de verbinding met andere mensen. En minder over hoe dat er dan in vorm uitziet. De essentie is meer samen met anderen, minder alleen, minder nodig hebben van mezelf en meer delen. Wat ik graag zou willen delen zijn een wasmachine, logeerkamer, auto en buitenruimte. Ik zie een diverse bewonersgroep voor me. Verschillende leeftijden, gezinnen en alleenstaanden met diverse achtergronden. In de omgeving is ruimte voor groen en om te ontmoeten en te spelen voor zowel de bewoners als bezoekers. Dus zeker geen afgescheiden *community*”, aldus Addy, die wat betreft de uiteindelijke woonvorm alleen weet dat deze klein moet zijn. „Wat het uiteindelijk wordt is afhankelijk van de mensen die het gaan gebruiken.”

Gezamenlijkheid is ook de kern van de droom van Sophie Gruijters. „Wij willen een gesprek initiëren met beleidsmakers vanuit de gemeente Den Bosch, maar ook met sociale volkshuisvesters en projectontwikkelaars, waarin we hen uitdagen om mee te denken hoe we een aantrekkelijker klimaat kunnen creëren voor het ontstaan en voortbestaan van woongroepen. Onze droom is meer panden in Den Bosch waar wonen, werken en sociale activiteiten plaatsvinden. Woon-werkpanden voor woongroepen, die deze opbouwen, onderhouden en in zelfbeheer hebben. Nu is het voor nieuwe woongroepen moeilijk zich op te richten en al bestaande woongroepen lopen tegen allerlei uitdagingen en overheidsbemoedienissen aan. Woon-werkpanden zijn een aanwinst voor een stad. Ze weten vaak rare, grote, oude, mooie of lelijke plekken om te zetten in nieuw gebruik. Doordat men er woont en werkt is er een grote sociale verantwoordelijkheid naar de directe omgeving toe. Daarnaast is er weinig betaalbare woonruimte in de stad. Door gedeelde voorzieningen creëer je ook gedeelde lasten.”

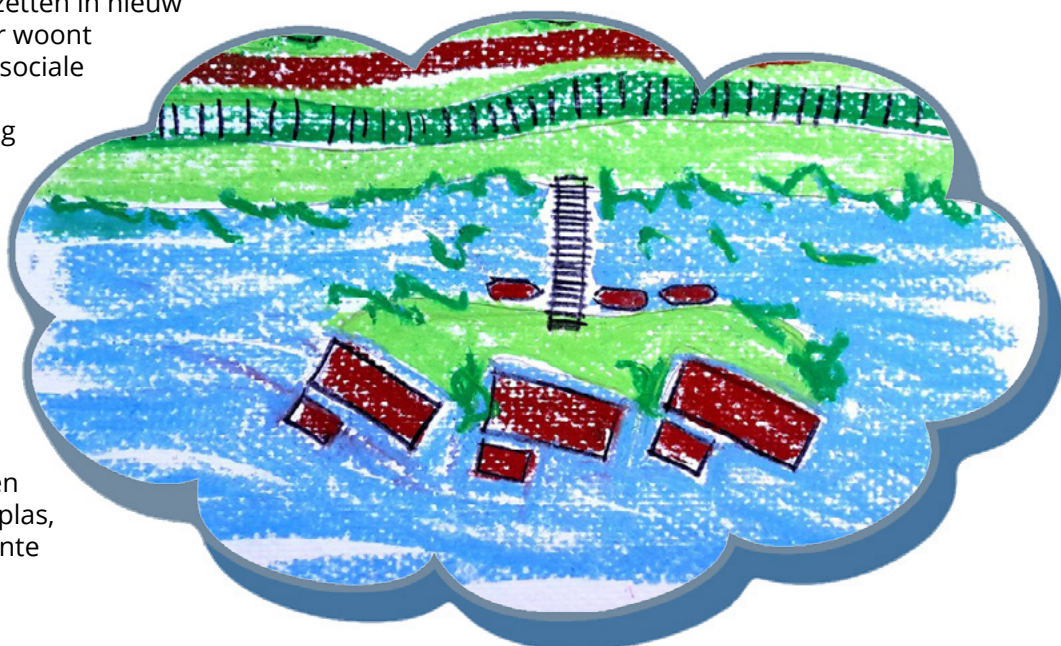
Tenslotte droomt Peter Trago van duurzaam waterwonen in Den Bosch. Hij woont al in een woonboot op de Ertveldplas, maar daar wil de gemeente de 22 woonboten weg hebben. Deze zouden te dicht bij het naburige

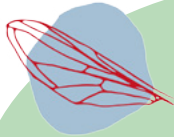

bedrijventerrein De Rietvelden liggen. In

plaats van een geheel nieuwe locatie heeft de bewonersgroep een droomplan in de Ertveldplas gelanceerd op Droomstad Den Bosch. „Op de Ertveldplas liggen al 50 jaar woonboten. Wij hebben een plan bedacht dat uitvoerbaar is en onze waterstad mooier maakt. We willen eilandjes laten aanleggen met wilgentakken en riet. Er zijn bedrijven die dat in een paar dagen kunnen realiseren. Wij gaan daarna aan de slag om er echt iets moois van te maken. Er ontstaat voldoende afstand tot het bedrijventerrein en de hoogspanningsleiding in de Ertveldpolder. Bovendien ontstaat er een unieke duurzame waterwoonplek, die het gebied mooier maakt. We zoeken ook naar een duurzame oplossing voor onze riolering. We denken zelf aan drijvende rietbakken, maar staan open voor alle uitvoerbare adviezen. Kortom, volgens ons een uitvoerbaar prachtplan!”

Stuk voor stuk heerlijke klein wonen-dromen van Bosschenaren, die hiermee hun stad willen verfraaien. Het geeft de groeiende behoefte aan anders en kleinschalig wonen maar weer eens aan. Nu maar hopen dat enkele van deze dromen ook gaan uitkomen.

groene avonturen

Met Groene Avonturen geef ik wildplukwandelingen en wilde kookworkshops. Daarnaast schrijf ik over natuurlijk en avontuurlijk leven op mijn blog.

Met als doel: mensen laten zien hoe mooi natuurlijk(er) leven is.

www.groeneavonturen.nl

IBOLYA MOÓR

Debuteert komende zomer

met een fascinerende thriller:

BLIJF
OP DE
HOOGTE!

 @doorwijzer

 @Ibolyaschrijft

© Fjorgyn Graphic Design

OFFROAD DOG.NL

DOE NU MEE MET ONZE ONLINE
TRAINING BECOME A MAXIMALIST

WE HELPEN JE UIT DE RAT-RACE EN TIJD
TE MAKEN VOOR HETGENE WAT JE
ECHT BELANGRIJK VIND

Check nu ons aanbod!

(op www.offroaddog.nl)

Als je onze vlog van de lemen Love Shacks hebt gezien in deze editie van Klein Wonen Magazine, dan is je bekend dat we ons 'Finding A Better Way To Live'-project nog steeds volle aandacht geven. We blijven reizen langs tal van eco-initiatieven. Vind je onze filmpjes, verhalen en ervaringen leuk? Dan is het fantastisch als je ons wilt steunen, zodat we dit kunnen blijven doen!

Steun ons door een stokbroodje te doneren.

KLIK HIER

FINDING A BETTER
WAY TO LIVE

www.findingabetterwaytolive.com/support-us

GROEN op de VIERKANTE METER

Het is voorjaar, dus tijd voor de tuin. En daarvoor heb je echt niet veel buitenruimte nodig. Dat bewijst het gloednieuwe boek *Kleine Tuinen*. Aan de hand van een selectie tuinprojecten voor huizen over de hele wereld laat het zien dat je elke kleine ruimte kunt omtoveren tot een groene oase. Uitermate interessant dus ook voor bewoners van kleine woningen.

Een heel scala aan ontwerpen voor allerlei buitenruimtes komt voorbij. Van terrassen en minituinjes tot daktuinen en patio's. Compleet met inspirerende ideeën en nuttige adviezen, die overigens vooral van de fraaie fotografie moeten komen. De uitleg in tekst is wat beperkt, waardoor het wel wat inbeeldingsvermogen vereist om de inspiratie te vertalen naar je eigen situatie. Desondanks is *Kleine Tuinen* inspirerend genoeg voor als je kleiner woont dan gemiddeld en je efficiënt iets groens wilt doen binnen een beperkte ruimte.

Kleine Tuinen

Ontwerpen voor moderne en duurzame tuinen, patio's en dakterrassen

Schrijver **Macarena Abascal Valdenebro**

Uitgeverij **Librero**

ISBN: **978-94-6359-011-2**

Prijs: **€ 19,95**

MINIMALISEREN op een LEUKE MANIER

Doe het zelf!

Ecologie op hoge hakken

Schrijver **Anne Drake**

Uitgeverij **Manteau**

ISBN: **978-90-2233-445-4**

Prijs: **€ 22,50**

Je wilt minimaliseren, maar hoe? Dat vroeg de in het slijke Brasschaat wonende Anne Drake zich ook af. Ze zocht tevergeefs naar de juiste info en begon vervolgens maar gewoon. Anne woont nog steeds in haar villa en loopt nog steeds op hoge hakken, maar inmiddels is de ecologische voetafdruk van haar en haar gezin nog nooit zo klein geweest. Met haar eigen gemis van een handboek in het achterhoofd schreef zij er zelf eentje. Al was het maar om aan te tonen dat minimaliseren niet alleen iets is voor geitenwollensokken en vooral ook leuk is.

In *Doe het zelf! Ecologie op hoge hakken* vertelt zij haar eigen ervaringen en geeft een hele reeks haalbare tips en trucs om vooral zonder plastic en vlees te leven. Het is een erg leuk en inspirerend boek geworden. In een prettige schrijfstijl legt Anne duidelijk uit hoe je dingen anders kunt aanpakken en zelf op een eenvoudige manier vervangende producten kunt maken, vegetarische gerechten kunt bereiden en minder afval kunt produceren.

Ook de begeleidende foto's zijn fraai. Een zeer geslaagd handboek voor de aspirant-zero waster. Voor de prijs hoeft je het niet te laten, want Anne heeft met haar ecologische aanpak ook al enkele duizenden euro's uitgespaard. Een boek dat zich dus dubbel en dwars terug verdient.

Schrijfster Anne Drake ecologist op hoge hakken

**„Wij hebben ons
afval al met 80%
VERMINDERD
en 5.000 euro
BESPAARD!“**

Dat je niet eenzaam in een hutje op de hei hoeft te wonen om ecologisch goed bezig te zijn bewijst Anne Drake. Zij woont met haar gezin in een villa het rijke Antwerpse dorp Brasschaat en gooid haar leven ecologisch helemaal om na het zien van een documentaire over plastic. Nu predikt zij consuminderen via haar boek, lezingen, workshops en blogs. De Belgische vertelt graag over haar succesvolle ecologische leven op hoge hakken. „Wij hebben ons afval al met 80% verminderd en 5.000 euro bespaard!“

INTERVIEW

Anne en haar man Lode werken in 2013 beiden al jarenlang in de plasticindustrie als Anne bij toeval stuit op de documentaire *Plastic Planet* van de Duitse journalist Werner Boote. „Ik kreeg tranen in mijn ogen en het voelde alsof ik een stomp in mijn maag had gekregen. In de documentaire maakt Boote duidelijk hoe erg het is gesteld met de toestand van onze aarde. Plastics zijn overal waar ze niet horen. In de oceanen, in de zeedieren, maar ook in ons lichaam. De documentaire heeft me bij de keel gegrepen. Vooral het verhaal van 4 koppels die met vruchtbaarheidsproblemen kampten. Plastic bevat immers ook de stof bisfenol A, die de werking van hormonen in ons lichaam in de war stuurt”, vertelt Anne, die meteen wist dat zij het roer wilde omgooien. „Wij waren helemaal niet met ecologisch leven bezig. Buiten mijn afval netjes sorteren deed ik niets om te verminderen. We leefden erop los en genoten van het leven. We hadden niet in de gaten dat onze levensstijl niet alleen funest is voor de toekomst van onze mooie aarde, maar ook voor onze kinderen en kleinkinderen. Mijn man en ik verdienden bovendien onze boterham in de kunststofverwerkende industrie, dus de boodschap van de film kwam wel serieus binnen. Tegen dat de documentaire ten einde was voelde ik dat mijn leven nooit meer hetzelfde zou zijn.”

Anne begon bijna direct met een complete plastic detoxkuur voor haar hele gezin. Dat deed zij stapje voor stapje. „Alle twijfelachtige plastics vlogen radicaal de deur uit en ik wilde zo weinig mogelijk nieuwe plastics in huis halen. Het is niet mijn streefdoel om het jaarlijkse restafval van ons gezin in een glazen bokaaltje te kunnen steken. Je kunt nu eenmaal je ecologische voetafdruk niet even snel op nul zetten en dat hoeft ook niet. Je kunt wel bewuste keuzes maken. Je kunt gemakkelijk een paar dingen anders gaan doen zonder dat je het gevoel hebt dat je jezelf iets moet ontzeggen. Het moet vooral leuk zijn. Daarom heb ik geprobeerd ons nieuwe leven op te bouwen rond de richtlijnen *hergebruik, weiger afval, verbruik minder, herstel en recycle*. Toen ik dat onder de knie had begon ik de verzorgings- en schoonmaakproducten die ik gebruikte een voor een te vervangen door zelfgemaakte producten. Zo kon ik de schadelijke stoffen die ze bevatten vermijden en ook de plastic

© Anne Drake - Ecologie op hoge hakken

© Anne Drake - Ecologie op hoge hakken

verpakkingen”, aldus Anne, die daarmee tot haar eigen verbazing ook nog eens heel wat geld uitspaart. „In een jaar tijd hebben we zo met ons gezin 5.000 euro bespaard! Wij hebben ons afval reeds met 80 procent verminderd en het blijft minderen. Elke dag leer ik bij en verkleint mijn ecologische voetafdruk. We begonnen met de *zero waste* levensstijl door zo afvalarm mogelijk te leven. Daarna namen we telkens een nieuwe stap. Zoals onze eetgewoonten veranderen naar een plantaardig dieet. Eerst waren we een paar jaar vegetariër en de laatste 2 jaar zoveel mogelijk veganistisch. Ik probeer hier wel de menselijke maat te hanteren. We zijn niet strikt veganistisch. We kopen nu ook minder spullen en gaan minder met het vliegtuig op vakantie. En als we dat wel doen compenseren we onze vlucht via greentripper.org.”

Ruim 3 jaar na het zien van Plastic Planet stappen Anne en Lode uit de plasticindustrie. Anne wil graag anderen inspireren met haar ecologische ervaringen. Ze begint een website onder de bijzondere titel *Ecologie op hoge hakken*. „Ik zocht een naam die bij mensen zou blijven hangen en die tevens uitstraalt dat ecologisch leven niet enkel voor de geitenwollensokken is, maar juist voor iedereen! Op je nu hoge hakken draagt of platte schoenen maakt niets uit, zolang je maar een stap zet”, legt zij de naamkeuze uit. Al snel wil zij haar inspiratie kwijt in een boek. „Ik heb toen *Doe het zelf! Ecologie op hoge hakken* geschreven. Het is een gids die ik zelf heel erg heb gemist toen ik op zoek ging om duurzamer te leven. Ik wil heel graag mensen motiveren en inspireren hun ecologische voetafdruk ook te verlagen. Iedereen kan beginnen bij datgene wat hem of haar op dit moment het meest aanspreekt. Zodra je iets onder de knie hebt ga je vast en zeker een stapje verder. Bij de ene persoon zal dat zeer snel gaan, bij de andere iets langzamer. Als we met z'n allen elke dag kleine stapjes nemen kunnen we de klimaatopwarming tegen gaan.”

Haar boek is zojuist alweer in een derde druk verschenen en Anne wordt veel gevraagd voor het geven van lezingen en workshops. Zij is voor velen een lichtend voorbeeld, maar zelf vindt zij zich verre van de perfecte ecologist. „De documentaire was voor mij *life changing*. Daarvoor waren we niet echt met duurzaamheid bezig. Niet uit slechte wil, maar gewoon uit

onwetendheid. We hebben in die tijd wel beslissingen genomen, waar we nu nog mee opgescheept zitten. Nu zouden we een duurzaam huis kopen, maar in 2007 hadden we daar helaas nog niet over gehoord. We hebben besloten om zolang onze drie kinderen nog thuis wonen we geen stappen gaan ondernemen voor een duurzamere woning. Het staat zeker wel op de agenda als het zover is. Ik kijk daar echt al naar uit. Niet dat onze kinderen het nest verlaten, maar om in een gezonde en duurzame woning te kunnen leven."

Voor de rest doet het gezin Drake elke dag hun stinkende best om de beste, of minst slechte, keuzes te maken. „Maar in de westerse wereld is het onbegonnen werk om de perfecte ecologist te zijn. Alles wat je dagelijks in je handen krijgt heeft een ecologische voetafdruk“, concludeert de Vlaamse schrijfster, die wel van mening is dat ieder ecologisch stapje telt. „Ik wil alleen een positieve boodschap brengen en mensen bewust maken dat ze met weinig inspanning wel een verschil kunnen maken en dat het nog leuk is ook! Ook bij ons is het langzaam gegroeid. Je kunt je levensstijl en die van de rest van je gezin niet in een paar weken omgooien. Ik wil de mensen tonen dat je best duurzaam kunt leven zonder in te boeten op stijl en comfort. De mensen willen hun steentje wel bijdragen voor een beter milieu, maar stiekem zegt een stemmetje in hun hoofd *what's in it for me?* Daar wil ik ook altijd de focus op leggen. Duurzaam leven is voor mij een win-winsituatie. Iedereen kan er beter van worden. Tijdens mijn lezingen vertel ik graag mijn verhaal, over welke weg ik heb afgelegd en waarom ik *Ecologie op hoge hakken* ben begonnen. Op deze manier kan ik meer mensen inspireren en motiveren. Met plezier stel ik ook vast dat mijn workshops *Natuurlijke cosmetica* en *Ecologische poetsproducten* heel veel succes hebben. Mensen zijn oprecht geïnteresseerd en hebben behoefte aan iets anders, gezonder en beter. Zij willen heel graag iets doen, maar weten gewoon niet waar te beginnen. Mijn boodschap is: kijk niet naar wat een ander wel of niet doet, wacht niet tot de overheid overgaat naar een duurzamer beleid, maar doe het zelf!"

Meer info over *Ecologie op hoge hakken*:

Zelf WASMIDDEL maken

In haar boek *Doe het zelf! Ecologie op hoge hakken* en tijdens haar workshops geeft Anne Drake veel tips en recepten over hoe je zelf ecologische verzorgings- en schoonmaakproducten kunt maken. Een echt back-to-basic-verhaal, vindt zij zelf, want ze maakt veel gebruik van natuurlijke producten zoals onze grootouders deden. Graag deelt zij met de lezers van *Klein Wonen Magazine* een van haar meest succesvolle recepten: zelfgemaakt wasmiddel.

Het is heel eenvoudig! Alles wat je nodig hebt is een stuk Marseillezeep, natriumbicarbonaat en water. Het zelf maken van wasmiddel is dan ook niet alleen gezonder voor je lijf en het milieu, maar ook voor je portemonnee. Het is wel 18 keer goedkoper dan een gemiddeld commercieel wasmiddel!

Voor 5 liter vloeibaar wasmiddel voor de bonte was heb je 80 gram geraspte Marseillezeep en 5 liter water nodig. Marseillezeep koop je meestal in een blok, dus deze dien je even te raspen. Breng dit samen met het water aan de kook en laat het even doorkoken om vlokken te voorkomen. Wil je wasmiddel voor de witte was maken? Haal de pan na het doorkoken van het vuur en voeg er 40 gram natriumcarbonaat aan toe. Laat het wasmiddel volledig afkoelen en mix het indien nodig nog eens met een garde of staafmixer. Je wasmiddel is klaar en kun je nu overgieten in een bidon of andere fles.

Zelfgemaakt wasmiddel is absoluut niet slecht voor je wasmachine, mits je niet meer dan 200 ml per wasbeurt gebruikt en het wasmiddel in het schuifje doet in plaats van een wasbol. Voor een lekker geurtje kun je in het schuifje 10 tot 20 druppeltjes etherische olie bij het wasmiddel doen! Het heeft geen zin de etherische olie in het recept op te nemen, omdat deze snel vervliegt.

Anne heeft van haar recept ook een filmpje gemaakt. Klik op de play button om de video te starten.

© Anne Drake - Ecologie op hoge hakken

© Anne Drake - Ecologie op hoge hakken

© Barn Life, Van Halewyck

Pure PASSIE voor HOUTEN HUISJES

Hout heeft de voorkeur bij vele mensen met een klein wonen-droom. Zij kunnen hun hart ophalen in het boek *Barn Life*. Al doet deze titel anders vermoeden, de auteurs zijn Belgen. Bert Vanderbruggen en Veerle Vanhooydonck bouwen beroepsmatig voornamelijk houten bijgebouwen. En dat maakt dit boek zo bijzonder, want hun passie voor hout spat van elke bladzijde af. Klein Wonen Magazine mag jullie alvast enkele van deze pareltjes in beeld laten zien.

De bij de foto's opgenomen tekst is in 3 talen. Een volkomen verklaarbare keuze, want hout spreekt vrijwel iedereen in de wereld aan. Met mooie foto's illustreert dit boek wat je allemaal met hout kan doen en zie je ook hoe dit vertrouwde materiaal het leven kan verrijken. Het gaat met name om luxe bijgebouwen, die echter zo dienst zouden kunnen doen als *tiny house*. Inspirerend genoeg dus en het lezen en bekijken gaf ons in elk geval een prettig gevoel. Een mooi boek, dat je doet verlangen landelijk te willen wonen en volop actief te zijn in de natuur. Precies ook het doel van de klanten van het gelegenheidsschrijversduo.

Barn Life

Craftmanship in wood

Schrijvers **Bert Vanderbruggen & Veerle Vanhooydonck**

Uitgeverij **Van Halewyck**

ISBN: **978-94-6131-763-6**

Prijs: **€ 49,99**

© Barn Life, Van Halewyck

© Barn Life, Van Halewyck

VAKANTIEKRIEBELS

VLOG

BRAM & MELANIE

De vakantiekiebels hebben velen alweer te pakken. In deze vlog vertellen Melanie en Bram dan ook over hoe zij reizen met hun 4x4 met daktent. Over lichte spullen, het wegdoen van overbodige balast en het kijken naar wat je echt nodig hebt.

Melanie en Bram trouwen in 2015 en zijn op weg naar huisje, boompje, beestje. Al snel merken zij niet gelukkig te worden van hun koophuis en alle spullen. Een tv-aflevering van Floortje en een ontmoeting met mindset-coach Michael Pilarczyk openen hun ogen. Plots is het helder wat zij echt willen met hun leven: reizen! Zij verkopen hun huis, bouwen een *tiny house* als thuishonk in Nederland en trekken er samen met hun hond Kay lustig op uit in hun 4x4 met daktent.

Met hun eigen leven willen zij anderen inspireren om ook op zoek te gaan naar maximaal leven. Daarom delen zij hun persoonlijke belevenissen graag met de wereld op hun webpagina *Offroad Dog* en hebben zij onlangs een gratis e-book gelanceerd. Exclusief voor Klein Wonen Magazine vertellen zij ieder kwartaal in een vlog over hun leventje op enkele vierkante meters. De ene keer vanuit hun *tiny house*, de andere keer vanuit de tent boven op het dak van hun terreinwagen.

Friese campers Irma en Behan leggen 35.303 km af in hun huis op wielen

KLEIN WONEN

langs de

ZIJDEROUTE

INTERVIEW

De Friese campers Irma en Behan wonen officieel in een klein dorpje bij Leeuwarden, maar het liefst zijn zij op pad met hun huis op wielen. Nu ze beiden de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt verkiezen ze nog vaker en langer de spaarzame mobiele vierkante woonmeters. Zo trekken zij in 2017 een half jaar lang langs de Zijderoute en zien ook tal van andere vormen van *tiny* wonen. Zelf vinden ze het heerlijk en zelfs na 35.303 kilometer kunnen zij geen enkel nadeel opnoemen van het wonen in een camper. „Alles was prima!”, constateren zij nuchter.

> Irma en Behan met hun camper bij een lemen doorgang in de Chinese muur.

Heel vreemd is de positieve woonervaring tijdens hun eerste lange camperreis nu ook weer niet, want Irma (67) en Behan (70) zijn al jaren verknocht aan het vrije leven op enkele vierkante meters. „Sinds we elkaar kennen hebben we altijd gekampeerd. Eerst met een klein tentje en later met de kinderen in een grote 6-persoonstent. We trokken altijd rond, want langer dan 4 dagen op hetzelfde plekje was volgens de kinderen geen vakantie”, vertelt Irma. „Toen de kinderen de deur uit waren zijn we naar Zuid-Afrika en Amerika geweest met een klein 2-persoonstentje. Geweldig! Mijn wens was altijd al een kampeerautootje, maar met 3 kinderen was dat geen optie. In 2011 hebben we een week lang een camperbusje gehuurd en waren meteen verkocht. Ideaal! Je kunt gaan en staan waar je wilt. Een jaar later hebben we zelf een camper gekocht en sindsdien hebben we al veel mooie weekenden en vakanties beleefd. Een camper geeft je nog meer vrijheid dan een tent. Als je ergens komt waar het mooi is kun je daar gewoon blijven. Je hoeft je tent niet op te zetten en niet steeds terug naar een camping te rijden. Je hebt alles bij je wat je nodig hebt.”

De camper van het reislustige Friese paar is bijna 6 meter lang en is door een slimme vondst binnen

heel ruimtelijk. „Dat komt omdat we een hefbed hebben. Deze zit overdag dus tegen het plafond! Verder hebben we een 3-pits gasstel, een toilet met douche, een schoonwatertank van 100 liter en 2 gasflessen van 11 kilo. Er zit ook ringverwarming in onze camper. Daardoor kunnen we nu al vanaf maart tot eind november weg. Het reisseizoen is voor ons aardig verlengd”, lacht de voormalige radiodiagnostische laborante, die het wonen in een kleine ruimte heerlijk vindt. „Je hoeft bijna niets schoon te maken. Even de veger erover en klaar is Kees! Als we ergens moeten wachten, zoals bij een grenspost, maken we soms een sopje en wordt alles schoongemaakt.”

„Je hoeft bijna niets schoon te maken. Even de veger erover en klaar is Kees!”

Nu ze bevrijd zijn van hun werk wonen Irma en Behan meer in hun camper dan in hun woning. Al snel maken zij plannen voor een lange reis met hun mobiele huisje. Het oog valt op de Zijderoute. „Voor het eerst zijn we met een georganiseerde reis mee geweest. Dat was op zich al een avontuur, want we wisten niet of ons dat wel zou bevallen. En dan ook meteen 6 maanden! En ook nog met een Duitse reisorganisatie, wat inhield dat we steeds Duits zouden moeten spreken. Het was al meer dan 50 jaar geleden dat we Duits geleerd hadden op school”, vertellen de avonturiers. „Het is allemaal goed gegaan. Het Duits verstaan was niet zo'n groot probleem en het spreken ging steeds beter. We hadden een leuke groep van 17 campers en 2 campers van de begeleiding. We zijn met een georganiseerde reis geweest omdat je niet alleen in China mag rijden. Er moet altijd een gids mee en je moet voor eten, drinken en een hotel zorgen voor de gids. Ook moet de gids altijd met je meerijden. We wilden ook graag naar Iran, maar zagen het niet zitten dat zelf te doen. Achteraf was dat goed mogelijk geweest. Het is een land waar we ons veilig voelden. We hebben echt een geweldige reis gemaakt en heel veel gedaan en gezien.”

De camperreis langs de Zijderoute brengt de

> Het hefbed in de camper zorgt buiten de nachtelijke uurtjes voor een klap meer ruimte in de camper.

> Russen betrekken veelal hun balkon bij hun kleine -appartement.

> Kleine woningen in overvloed langs de Zijderoute.

© Irma & Behan

camperaars op tal van mooie plekken. „We kunnen echt geen top 3 maken. Elk land heeft zijn charme en bijzonderheden. Elke keer was het weer bijzonder waar we terecht kwamen. We hebben een keer op een camping gestaan, want er zijn in deze landen bijna geen campings. Verder hebben we heel vaak in de vrije natuur gestaan en op grote parkeerplaatsen bij hotels in de steden.” Deze stedelijke plekken blijken ook heel praktisch voor het reizende gezelschap, dat regelmatig water en energie nodig heeft. „Bij de hotels konden we water krijgen en meestal ook stroom. Onderweg in Rusland konden we uitkijken naar een watertoren in een dorpje. Daar moest dan ook een waterpomp zijn en konden we met behulp van grote kannen onze watertank vullen”, vertelt Behan, die aan stroom wat minder prioriteit hecht. Op reis hebben ze dan ook geen tv en andere energie slurpende apparaten. „We hebben ook geen zonnepanelen. Dat is ook niet nodig als je na een paar dagen toch weer onderweg bent. Dan laadt de boordaccu de boel weer op.”

Tijdens hun trip door Oost-Europa en Azië hebben Irma en Behan ook tal van andere vormen van klein wonen gezien. „In Rusland maken veel mensen het balkon van hun flatje dicht, zodat ze er een kamer bij hebben. En in Mongolië wonen heel veel mensen in een yurt. Tegenwoordig hebben ze een kleine vrachtauto om ongeveer 4 keer per jaar de yurt te verplaatsen naar een ander stukje land waar gras is. Ze hebben vaak ook een zonnepaneel voor de vriezer, waar ze hun melkproducten in bewaren,

en een schotel voor de tv”, vertelt Irma, die ook in China hele kleine woningen heeft gespot. „In alle Chinese steden worden de huisjes in de binnenstad afgebroken om een moderne binnenstad te krijgen. Hier woonden arme mensen. Zij zijn nu verplaatst naar hele hoge flats aan de rand van de stad. Hoe hoger ze wonen hoe goedkoper, omdat ze vaak geen stroom hebben en geen water vanwege de te lage druk. Ook hebben we mensen gezien die in een tempel werken om het terrein aan te vegen. Zij wonen in een klein huisje van 3 bij 4 meter met bijna niets. De mensen leven ook veelal op straat. Daar drijven ze handel, bakken brood, slachten vee of zitten lekker niets te doen.”

Zelf trokken de camperaars ook veel bekijks met hun rijdende mini-woningen. „In de landen die we bezocht hebben zie je bijna geen campers. We zijn dus een bezienswaardigheid! In het ene land merk je daar niets van en in een ander land gaan ze er weer heel anders mee om. In China zijn de mensen erg nieuwsgierig. Onderweg wordt de camper uitgebreid gefilmd. Dan gaan ze voor je rijden om de voorkant te filmen, waarna ze langzaam gaan rijden om ons voorbij te laten gaan om de andere kant te filmen. En ondertussen maar zwaaien en lachen! Chinezen komen ook zomaar bij je binnen. De deur wordt open gedaan en daar komen ze van groot tot klein. Ze kijken even, zelfs achter de deur van de badkamer, en ze gaan weer weg. Dit was het ergste op de enige camping waar we stonden. Het hele dorp liep uit. Een grote optocht van mensen, die

> Prachtige plek bij een aantal yurts in Mongolië.

> Het fraaie interieur van een van de yurts in Mongolië.

foto's maakten en binnen wilden kijken", aldus Behan, die hier verhalen over kan blijven vertellen.

Bijzonder is ook de ontmoeting met een Chinees op een parkeerplaats. „We stonden daar om even koffie te drinken. Er kwam een man aanlopen uit een andere auto en vroeg in slecht Engels naar de douche. We waren Chinezen inmiddels gewend, dus we lieten hem binnen om te kijken. Wat blijkt, hij wilde bij ons onder de douche! We hebben hem met veel moeite naar buiten gewerkt. Even later kwam hij terug met 2 andere mannen. Toen hebben we snel de deuren op slot gedaan en zijn verder gereden." Leuke belangstelling voor hun nomadenwoning is er natuurlijk ook. „Zo was er een groep jonge geestelijken. Die waren ook erg nieuwsgierig en wilden allemaal kijken hoe de binnenkant er uit ziet."

De lange reis langs de Zijderoute smaakt naar meer voor de Friese camperaars. Irma heeft als droom ooit

> Waterhuisje in Taklamakanwoestijn. Voorin wonen mensen op 16 m2.

© Irma & Behan

„Klein wonen zijn we wel gewend, want we zijn veel onderweg met de camper"

tijd klein te wonen op wielen. „We hebben tijdens de Zijderoute-reis totaal geen problemen gehad om zo lang in een kleine ruimte te wonen. Je bent grote delen van de dag onderweg en het is 's-avonds vaak mooi weer, zodat je lekker buiten kunt zitten. Wij lezen 's-avonds veel, werken ons reisverslag bij en lezen ons in voor het volgende traject. Dat klein wonen waren we eigenlijk ook wel gewend, want we zijn veel onderweg met de camper. Ook als het geen mooi weer is en we niet buiten kunnen zitten."

> Een yurt met satelliethotel en zonnepanelen.

> Nieuwsgierige monniken.

Lees alles over de hele reis hier.

> Werknemers van een tempel in hun minihuisje.

© Irma & Behan

Mick's NOMAD LIFE

SLAPEN in het KLEINSTE HUISJE

Sinds begin januari ben ik samen met mijn goede vriend Bob onderweg van Nederland naar India. Al fietsend leggen we 12.000 kilometer af. Het grote doel van deze reis is om onszelf uit te dagen iets te doen dat groter is dan onszelf. Voor ons een manier om meer over onszelf te leren en onszelf uit te dagen. Gedurende deze reis slapen we in een tent. Oftewel, het kleinste huis ooit.

Op 13 januari vertrokken we vanaf het Statenveld in Dordrecht. Gevolgd door wat lokale media en uitgezwaaid door onze vrienden en familie stapten we op onze licht bepakte fietsen. De reis was pas een maand voor vertrek bedacht en gezien onze onervarenheid als fietsers hadden we geen idee wat we allemaal nodig zouden hebben. De fietsen zelf zijn tweedehands gekocht om de hoek. Verder was onze bagage slechts wat kleding, een tent, een matje met slaapzak en een camera om de reis mee te documenteren. Onze gedachte was vooral dat hoe minder we mee zouden nemen, hoe gemakkelijker onze fiets vooruit zou komen.

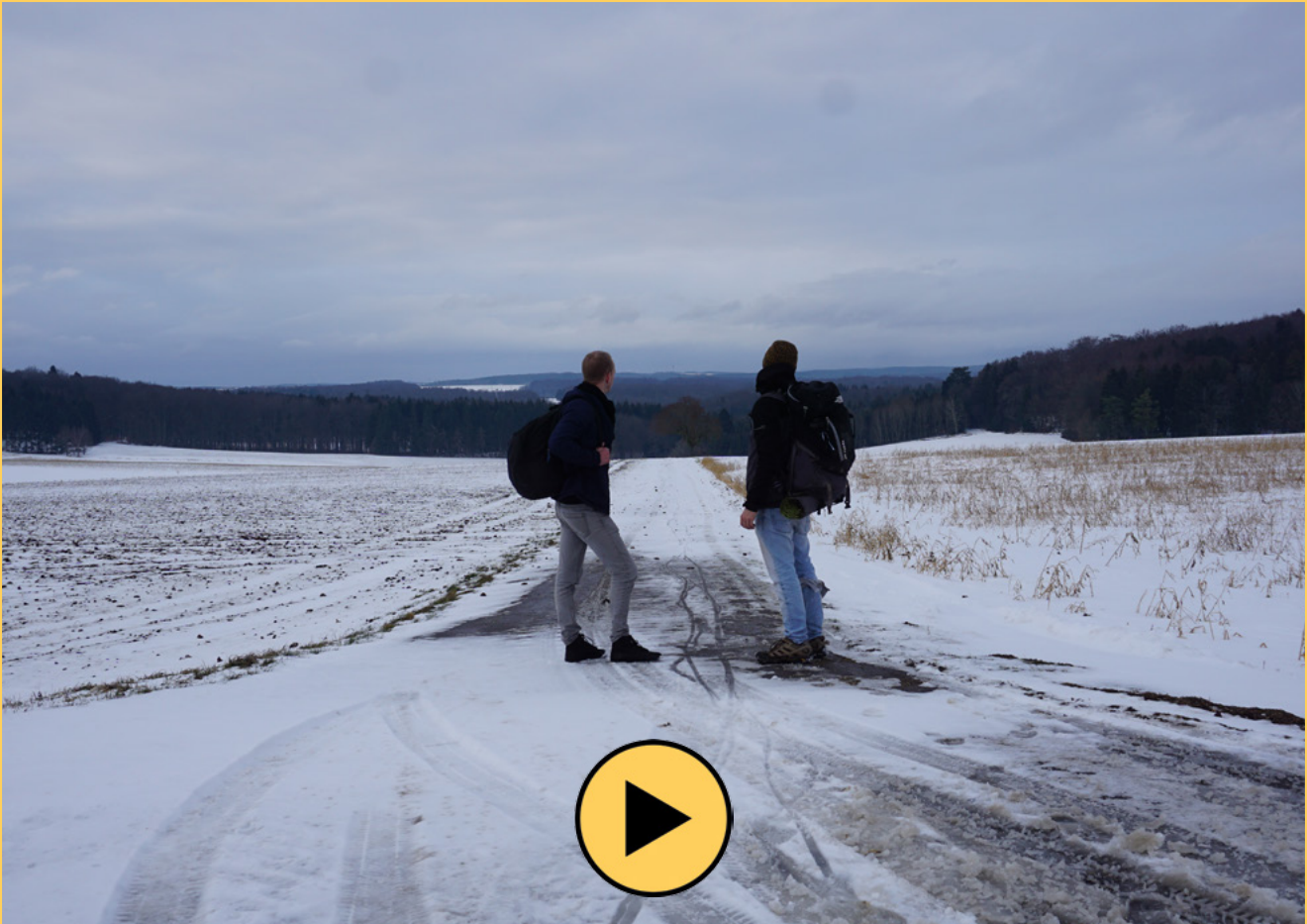
Teveel bagage was dan ook geen optie voor ons.

De eerste nachten in onze trekkerstent waren nog relatief comfortabel. De temperatuur 's nachts was rond de 5 graden en daarmee relatief aangenaam. Maar naarmate we verder Duitsland in fietsten kwamen we terecht in meer duistere nachten. De temperatuur zakte naar beneden nul graden. Ik herinner me dat we een nacht zelfs met -6 buiten hebben geslapen. Het was dus vooral zoeken naar manieren om onszelf warm te houden in de tent. Waxinelichtjes bleken inefficiënt en gevaarlijk en met onze winterjas en handschoenen aan de mummie slaapzak in werkte niet meer.

KLIK OP DE PLAY BUTTON OM TE ZIEN HOE MICK SLAAPT BIJ -6

Door de dagen heen leerden we de skills van het slapen in een tent in midden winter. Even een sprintje trekken voor het slapen gaan en volledig naakt de slaapzak in was de beste manier voor het vasthouden van warmte. Als de ergste kou dan in de vroegste ochtend doorkwam, waren er maar 2 opties. Of opstaan en inpakken of even snel wat push ups doen om

KLIK OP DE PLAY BUTTON OM TE ZIEN HOE MICK DOOR DE ALPEN FIETST

het lichaam warm te maken en verder te slapen. Wat ik zelf het mooiste vind van deze koude nachten is dat ze me hebben doen inzien waar het lichaam allemaal toe in staat is. Zulke kou, daar kun je zelfs als mens aan wennen.

Vervolgens stond er een sportieve uitdaging op ons te wachten, het fietsen door de Alpen. Beiden zijn we geen fanatieke sporters en zomaar 1300 meter omhoog fietsen op een dag, dat is nogal wat. Vol goede moed begonnen we die dagen, maar vanaf een bepaalde hoogte riepen onze benen ons terug. We moesten het laatste stuk omhoog dan ook lopen. Maar daar bleef het voor ons niet bij. Het pad wat we probeerden te volgen was volledig bezaaid met sneeuw en daardoor moesten we een flink stuk omfietsen. De zon ging inmiddels onder en de temperatuur in de Alpen daalde naar ver onder het vriespunt. Over een gladde besneeuwde weg hebben we met trillende handen en bevroren voeten snel genoeg gefietst om onszelf nog enigszins warm te krijgen. Stoppen was geen optie vanwege de vrieskou, dus moesten we door. Eenmaal aangekomen bij ons verblijf rond middernacht, kwamen we erachter dat Bob zijn baard was bevroren, deze zat letterlijk vol met ijs! Desondanks kijken we op de Alpen terug als een bijzonder avontuur. Hoewel we soms wel doodsangsten uit konden staan, beseffen we ons ook hoe waardevol het is om te weten wat je als mens allemaal aan kan. Het fietsen van Nederland naar India heeft voor

ons dan ook een wat bredere definitie gekregen. We proberen steeds het discomfort op te zoeken. Iets wat we in Nederland eigenlijk gewoon te weinig doen. Bij het geringste stukje discomfort proberen we dit vaak al te herstellen. Terwijl je juist op die momenten, dat het comfort volledig wegvalt, leert over jezelf. Inmiddels zijn we beland in Italië en is de situatie er zichtbaar op vooruit gegaan. Overdag kunnen we heerlijk genieten van een Italiaans zonnetje en ook 's nachts blijven de temperaturen boven de nul graden. We hebben nog ruim 10.000 kilometer te gaan, maar we zijn er klaar voor!

Mick van Zadelhoff wil zijn creativiteit en levenslust niet laten beperken door systemen. Hij trok de wijde wereld in met zijn camperbusje, maar nadat deze het begaf reist hij nu alleen met rugzak en laptop verder. De 23-jarige werkt waar internet is en geniet van zijn leven als moderne nomade. Zijn ervaringen, inzichten en kennis deelt hij via zijn website *De Moderne Nomaden*. Daarnaast

geeft hij trainingen aan digitale nomaden in spé. Voor Klein Wonen Magazine verhaalt hij over zijn leven en heeft hij op zijn reizen speciale aandacht voor klein wonen.

HEB JIJ EEN MINI-MOESTUIN OF MOESTUINIER JE IN POTTEN EN BAKKEN?

Moesmeisje geeft praktische tips, maakt handige video's en deelt heerlijke recepten.

WWW.MOESMEISJE.NL

VOLG ONZE FIETSTOCHT NAAR INDIA

YOUTUBE.COM/JOURNEYOFCONNECTION

ADVERTEREN?

Interactief adverteren richting de groeiende groep liefhebbers van klein wonen? Dat kan perfect in Klein Wonen Magazine en op onze gloednieuwe website.

MEER WETEN?

Bel
06 13 99 76 53

of mail
adverteren@kleinwonenmagazine.nl

➔ Helpt jou naar een gezonde leefstijl

Gezonder eten zonder producten te schrappen? Ik help je met een gezond eetpatroon snel aan een nieuwe leefstijl!

➔ Sportvoeding advies op maat

Als sporter op zoek naar betere prestaties en een sneller herstel? Ik help je met een perfect voedingsplan!

➔ De leukste en lekkerste kookworkshops

Koken met vrienden? Een speciale gelegenheid? Ik maak voor iedereen een kookworkshop op maat!

Organiseer nu een kookworkshop met vrienden bij jou thuis en doe zelf gratis mee! Neem contact op voor meer informatie.

50%
korting op het
intakegesprek!
Maak nu een afspraak
en vermeld code
1402

Regina Frakking
Voedingsdeskundige

www.afvallen-huizen.nl

„Soms zie ik vanuit mijn

bed een **HERT** of **DAS**

**WAT WIL JE
NOG MEER!”**

Veel mensen die klein wonen doen dat omdat ze graag natuurlijk wonen en dichterbij de natuur willen zijn. Elke Rabé woont letterlijk midden in de natuur en zou niet anders meer willen. Speciaal voor Klein Wonen Magazine vertelt zij over haar heerlijke stekje in het Utrechtse poldergebied bij Westbroek. Een oase van rust middenin Nederland met een rijk dierenleven en een prachtige sterrenhemel.

© Elke Rabé

> Het voormalige huisje van Elke. Binnenkort staat op dezelfde plek haar nieuwe tiny house.

"Wat zou dat hokje daar zijn?" De stevige man geeft de groen aangeklede buurman met verrekijker een por in zijn zij en wijst op mijn huis in de verte. Hij zet de kijker aan zijn gezicht en haalt zijn schouders op. Zwijgend, maar ongetwijfeld met een grijns op mijn gezicht loop ik achter de mannen aan. We lopen dwars door de polder met een mij inmiddels welbekende gids en horen de verhalen die bij mijn *achtertuint* horen. In dit weidse landschap lijkt het zo op de kopse kant gezien inderdaad eerder een hondenhok dan een huis. Een eindje verder kijken we vanaf het Klompenpad op de lange zijde van het huis en stoppen de heren opnieuw om de verrekijker uit te wisselen. "Het lijkt wel een vogelkijkhut, zie je dat lange raam bovenin?", wijst de groene vogelaar. Zijn grote vriend kijkt ook. "Ja, maar waarom weten we dat dan niet? Staatsbosbeheer eens vragen binnenkort". Ze lopen weer door. Ik zeg nog steeds niets, maar de IVN-gids en ik kijken elkaar met veelbetekenende lach aan.

Dit soort excursiewandelingen liep ik al vaker mee, toen nog om mijn toekomstige omgeving goed te leren kennen. Nu ik er echt woon zijn dit soort wandelingen nog veel leuker en tegenwoordig loop ik ook als vrijwilliger rond in de polder. Ik vind het enerzijds leuk om wat ik leer door te geven aan anderen, anderzijds wil ik iets terug doen voor de omgeving. Zo ben ik ook vrijwilliger geworden bij het streekmuseum om de hoek waar we die middag vertrokken. Nu lopen we dus langs mijn huis. Ik vind het altijd leuk om die reacties te horen. Soms vertel ik er juist over; veel mensen zijn dan ontzettend geïnteresseerd en enthousiast. Omdat het Klompenpad letterlijk langs de deur loopt zijn er ook regelmatig mensen die me wat willen vragen als ik rond mijn huis bezig ben of op de vlonder zit te lunchen. "Wóón jij hier? Ongelooflijk, is dat echt je hele huis en je hebt geen ander huis ergens anders? Dus dat is alles wat je hebt? Tja, je hebt ook eigenlijk niet zo veel nodig hè?"

Ik vind het leuk om mensen te inspireren en tot nadenken te brengen, maar ik heb absoluut niet de bedoeling om mensen hetzelfde te laten doen. Het enige wat ik beoog is te laten zien dat het ook anders kan. Zo ben ik energieambassadeur in mijn gemeente. Dat is een groep mensen die vanuit de wijken mensen helpt bij verduurzaming van hun woningen. Het sluit aan bij mijn oorspronkelijke studie

> Het landelijke buitenleven is overal om Elke's huisje heen.

> Elke oefent haar klimhobby graag uit op de gevel van haar tiny house.

> Een haar buurtjes.

© Elke Rabé

© Blumonque.com

© Elke Rabé

> Elke op haar droomplek, waar binnenkort haar nieuwe tiny house komt te staan.

en werk op het gebied van duurzame energie. Naast wonen in de natuur was dit ook één van de vele redenen om een *tiny house* voor mezelf te gaan bouwen; nu eens iets heel praktisch bijdragen aan duurzaamheid in plaats van studies en adviezen uitbrengen. Mijn *tiny house*-leefwijze laat heel puur zien dat consuminderen ook een manier is waarop je zelf veel kan bewerkstelligen. Waarom een heel huis verwarmen als je maar een klein deel gebruikt? Ik heb veel praktische kennis en ervaring opgedaan. Nu ik *overgeleverd aan de natuur* ben, ondervind ik bepaalde theorieën aan den lijve en daar kan ik veel mensen mee helpen.

Het aan den lijve ondervinden is overigens vrij letterlijk. Ik vind het heerlijk opstaan met de zonsopgang prikkelend in mijn gezicht. Lekker ontbijten met het raam open en de zon op mijn gezicht; tussen de middag gaan de deuren open en werk ik eigenlijk de hele dag in de zon, zowel binnen als buiten. Zelfs het koken gaat met de achterdeur open en dan weer eten op de vlonder op west. Ik heb mijn hele huis ontworpen op de gang van de natuur. Zelfs 's nachts leef ik half buiten, want ik heb een openslaand dakraam recht boven mijn bed waardoor ik iedere avond de sterrenhemel kan bestuderen. Doordat ik zo achteraf woon zijn de sterren hier haast net zo goed te zien als op de bergtop in Frankrijk waar ik eerder woonde. Echt schitterend! Ook onweer vind ik prachtig om te zien, maar een ander natuurverschijnsel genaamd storm... tja dat is de keerzijde van het verhaal.

Ik leer hier ook veel over het boerenleven. Dat heb ik te danken aan boer Wim en buurvrouw Wil die me volledig betrekken bij wat er gebeurt op de boerderij. Van de geboorte en het verzorgen van (lep)lammetjes tot het tellen en in de gaten houden van de koppel. Dat laatste is een dagelijks ritueel dat ik sinds ik hier woon samen met Wil doe. Het is echt heerlijk om te zien hoe zij, ondanks dat ze hier

al meer dan 25 jaar woont nog steeds geniet van alle bijzondere kleine dingen die er te zien zijn in de polder.

Ook Wims passie voor zijn beesten is fantastisch. Hij heeft naast de schapen ook Lakenvelder koeien. Van dit ras zijn er nog maar een paar duizend in Nederland, regelmatig remmen voorbijgangers om ze uitgebreid te bekijken. Onlangs stonden veel mensen zelfs stil midden op de weg terwijl er in het veld een wel heel unieke gebeurtenis plaatsvond: er werd een tweeling geboren. Ook ik was erbij en stond met de camera midden in het land naast Wim, waar ik de trotse boer met moeder en kleintjes voor de krant mocht fotograferen. Dat zijn echt cadeaus voor me.

Want eerlijk is eerlijk, ik heb een locatie getroffen die zonder al deze gebeurtenissen al een gouden plek is. Een 180 graden uitzicht over de polder, waar ik tot 10 kilometer kan weggijken zonder een huis te zien. Het is een prachtig natuurgebied met het Klompenpad dat langs mijn voordeur leidt. De schapen scharen zich rond mijn huis op slechts 2 meter afstand, regelmatig zie ik zilverreigers, ooievaars of roofvogels landen en soms zie ik vanuit mijn bed een hert of das. Wat wil je nog meer!

Iedere zondagochtend loop ik het hele Klompenpad of ren ik achter de polder in over onze *privé* paden. Ik voel me echt de koning te rijk als in januari al de halve dag met de deuren open kan werken. Midden in de natuur leven; het past bij me en mijn goed ontworpen huis helpt me daar optimaal van te genieten.

Onder het motto MY Tiny Home - Live Simply (MYTHELS) bouwt Elke in 2017 haar eigen huisje. Nu komt MYTHELS 2. Volg alles op haar website >

> Het fraaie Utrechtse polderlandschap waarop Elke uitkijkt.

© Blumentonque.com

> Het Klompenpad.

© Elke Rabé

© Elke Rabé

> Elke's zelfgebouwde MYTHELS 1 is inmiddels afgevoerd. Binnenkort krijgt MYTHELS 2 hier een plekje.

MEER
FOTO'S

> Zondagochtendwandeling.

© Elke Rabé

> De zon heeft weer een dagje voor de nodige energie gezorgd.

Perfecte GROENTEN voor een KLEINE MOESTUIN

© Thomas Duiker (DyveMedia)

Kim Nelissen, alias Moesmeisje, woont in een klein benedenappartement in hartje Utrecht. Moestuiniert in en om het huis met wat potten en een moestuinbak op poten, maar leeft zich pas echt uit in haar huurmoestuintje van 6,5 m² in de buurttuin. Met het verbouwen van 20 verschillende groenten bewijst Kim dat je geen enorme moestuin nodig hebt om je eigen verse groente op tafel te zetten. Gewoon een kwestie van goed plannen, zaaiafstanden niet te nauw nemen en slimme keuzes maken. Online is Kim bekend als Moesmeisje en blogt op haar website over haar moestuinavonturen, deelt zij lekkere recepten en geeft handige tips. En bij vragen en advies denkt zij graag mee. Je kunt haar daarvoor altijd [mailen](mailto:www@moesmeisje.nl).

Heb je een kleine moestuin of een moestuin in potten en bakken? Dan zal je keuzes moeten maken. Welke groenten zijn geschikt en geven een leuke oogst? Meer dan je denkt. Laat je inspireren.

Als je net zoals ik niet veel ruimte hebt om te moestuinieren, ik heb 6,5 m², kun je simpelweg niet alle groenten verbouwen. Zo zijn pompoenen bijvoorbeeld geen slim idee. Ze nemen je hele moestuintje over, waardoor er geen ruimte is voor andere groenten, en de opbrengst is ook niet heel groot. Zonde! Ik vind het persoonlijk het leukst als er een beetje variatie in je moestuin zit én als je moestuin niet alleen in het voorjaar en de zomer wat oplevert, maar ook later in het jaar. Het is dus slim als je een beetje vooruitdenkt en een **MOESTUINPLAN** maakt. En ik ga je daarbij helpen.

KIES GROENTEN DIE:

Je lekker vindt

Dit is eigenlijk het allerbelangrijkste. Van welke groenten word je blij? Dat is voor iedereen anders. Maak dus eerst een lijstje met jouw favoriete groenten. En daarna een reservelijstje met groenten die je ook wel lekker vindt. Groenten die je nooit eet of echt niet lekker vindt, laat je uiteraard weg. Ik heb zelf de mazzel dat ik echt een allesvreter ben. Alhoewel dat het kiezen ook weer lastiger maakt.

De hoogte in gaan

Hoe klein jouw moestuintje of moestuinbak ook is, de *sky is the limit*. Maak hier dus gebruik van en zaai of plant groenten die de hoogte in gaan. Denk bijvoorbeeld aan sugarsnaps en peultjes. Doperwtten kunnen ook, maar daar heb je toch aardig wat planten voor een maaltje nodig. Vergeet ook niet te kijken naar klimmende varianten van groenten, zoals klimcourgette.

> Vorig jaar heb ik komkommer in een bak gehad. Ging ook echt perfect! Er stonden zelfs nog verschillende slasoorten in dezelfde bak.

Niet veel ruimte innemen

Er zijn aardig wat groenten die zich bescheiden

> Wortels kun je op 3 cm afstand van elkaar in de rij zaaien. Lekker dicht op elkaar dus..

gedragen en niet je halve moestuin inpikken. De volgende groenten kun je redelijk dicht op elkaar zaaien en dijen niet enorm uit: radijsjes, wortels, knoflook, uien en prei. Denk er wel aan dat alleen de radijsjes snel te oogsten zijn (binnen 6 weken). Op de rest moet je aardig wat maanden wachten. Dat kan een reden zijn om ze over te slaan. Ikzelf vind ze veel te lekker en zaai toch altijd van elk 1 rijtje.

Lang oogstbaar zijn

Er zijn van die groenten waar je maar van blijft oogsten. Denk bijvoorbeeld aan snijbiet. Daar kun je echt maandenlang van genieten. Je snijdt de buitenste bladeren telkens af en het hart van de plant groeit gewoon door. Ideaal! Pluksla, winterpostelein, raapsteel en rucola kun je een paar centimeter boven de grond afknippen en dan groeien ze ook gewoon weer aan. Van pluksla kun je op die manier echt van april tot en met augustus oogsten.

> Palmkool is een behoorlijk grote plant, maar toch heb ik hem in mijn minimoestuin staan. Je oogst de bladeren van onderaf en hij blijft maar groeien tot ver in de winter en soms zelfs tot het voorjaar.

Een grote opbrengst hebben

Sommige groenten zijn echte *producers*. Ze blijven maar vruchten geven. Een daarvan is de courgette. Ja, deze plant neemt veel ruimte in beslag, maar van 1 plant kun je als je geluk hebt wel 30 tot 40 courgettes plukken. Toch de moeite waard dus. Voordeel: je hebt, zoals ik eerder zei, ook klimcourgette én speciale rassen voor in pot die kleiner blijven. Van de peperplant ben ik ook groot fan.

> Ook een tomatenplant kan veel oogst opleveren.

ZAAIEN MAAR!

Het moestuinseizoen gaat weer van start, dus je kunt mijn tips meteen toepassen en beginnen met zaaien. Maar welke groenten kun je de komende tijd zaaien en/of uitplanten? Van maart tot en met mei kun je al flink los in je moestuin. Er is van alles te zaaien en uitplanten. Ik geef je wat voorbeelden:

- In **MAART** kun je starten met het zaaien van bijvoorbeeld radijs, raapsteel, rucola, palmkool, sugarsnaps en, tomaat (binnen) en peper (binnen).
- In **APRIL** zaai je pluksla, wortel, snijbiet en, komkommer (binnen) en courgette (binnen).
- **MEI** is dé tijd voor het uitplanten van de courgette en komkommer, maar kun je ze ook nog zaaien.

Voor een handig en uitgebreid overzicht van wat je per maand allemaal kunt zaaien, planten en oogsten heb ik op mijn website een [ZAAI, PLANT- EN OOGSTKALENDER](#) voor je staan.

Veel moestuinplezier!

Gezond KOKKERELLEN met REGINA

De eerste vroege voorjaarszonnestrallen schijnen wanneer ik dit schrijf. Buiten zie ik de eerste krokussen alweer opkomen en wat mij betreft een goed teken: het voorjaar komt eraan! Ik kan niet wachten om buiten weer heerlijk erop uit te gaan. Deze keer heb ik voor mijn recept dan ook voor Shakshouka gekozen, want dit gerecht vind ik heerlijk voor de lunch wanneer je een lekkere wandeling hebt gemaakt of gewoon wanneer je aan je portie groenten wil komen voor de dag.

Shakshouka, spreek uit als *sjaksjoeka*, is een klassiek gerecht uit het zuidelijke gebied van de Middellandse Zee en wordt door Joden, Arabieren en Noord-Afrikanen ook vaak als ontbijt gegeten. Zelf geef ik de voorkeur aan de lunch. Shakshouka betekent in Noord-Afrika letterlijk *een mengsel*. Wel een zeer smakelijk mengsel! Bijzonder is dat in Shakshouka de eieren gepocheerd worden in een saus van tomaten, chilipeper, ui en paprika.

Wist je dat paprika heel veel vitamine C bevat? Wel 169% van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid ADH. Daarnaast bevat het ook vitamine K, E, A en vitamine B11 of foliumzuur en kalium. Dus een lekkere vitamineshot om het voorjaar te starten. Bewaar jij de paprika in de koelkast? Niet doen! Paprika hoor je niet in de koelkast te bewaren, maar gewoon op een koele plek. Zo blijven de vitamines veel langer in de paprika zitten.

Dit verder terzijde. Wat heb je allemaal nodig voor deze lunch om van te watertanden?

Voeding is een rode draad in het leven van **Regina Frakking**. Zij is een ervaren kok en geeft les in het MBO aan koks in spé. Tevens is zij gediplomeerd gewichtsconsulente en helpt zij met haar bedrijf Afvalten Huizen mensen aan een gezonde leefstijl door samen goed te kijken naar het voedingspatroon en met kleine veranderingen een groot resultaat te halen.

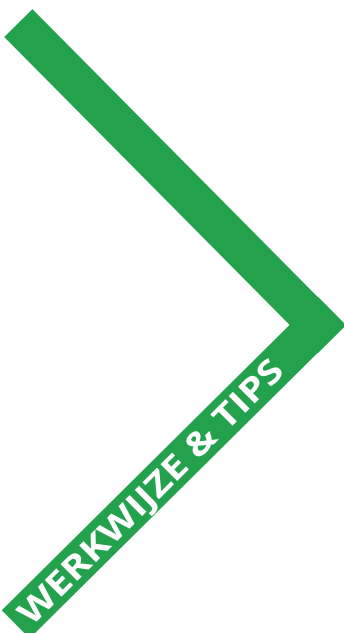

BENODIGDE INGREDIËNTEN (4 PERS.)

Ui	2 stuks
Paprika rood	1 stuk
Paprika geel	1 stuk
Tomaat	2 stuks
Italiaanse kruiden	1 el
Knoflook	1 teentje
Ras el hanout	1 tl
Eieren	4 stuks
Koolzaadolie	2 el
Zout en peper	

MEDITERRANE voorjaarslunch

Schil de uien en snij ze in halve ringen. Hak de knoflook fijn. Was de paprika en de tomaat en snij de paprika in reepjes en de tomaat in blokjes.

Verwarm een hapjespan en voeg de olie toe. Bak de ui samen met de knoflook en breng deze gelijk op smaak met zout en de ras el hanout.

Voeg nu de paprika toe en bak dit voor ongeveer 5-8 minuten.

Voeg nu de tomatenblokjes toe en de Italiaanse kruiden en bak voor 2-3 minuten.

Voeg een scheutje water toe en kook verder met de deksel op de pan. Verwijder de deksel en kook nog eens 2 minuten.

Maak vier kuiltjes tussen de groenten en breek hier de eitjes in. Doe de deksel weer op de pan en laat de eieren gaar worden. Serveer de Shakshouka met wat Turks brood of een ander lekker brood.

Eet smakelijk!

Als je eenmaal weet hoe vogelmuur eruit ziet, zie je het plantje overal. Bij de tuinders staat het bekend als gewiekst onkruid, het groeit in alle seizoenen en zaait zich makkelijk uit. Er zijn verschillende soorten muur en gelukkig zijn ze allemaal eetbaar!

Waar te vinden?

Overal in Nederland. Op losse, vruchtbare grond, vaak in omgewerkte aarde. Te vinden in braakliggende akkers, graslanden, langs slootkanten en in boomgaarden. Je kunt ze het hele jaar vinden. Pas als het lang vriest wordt de groei tijdelijk stopgezet. Je kunt de vogelmuur het beste herkennen door gebruik te maken van een determinatie- of wildplukboekje. Zelf vind ik *Eetbare wilde planten, 200 soorten herkennen en gebruiken* van Steffen Guido Fleischhauer een goede.

In de keuken

Je kunt de jonge bladeren, stengels en bloemen van vogelmuur zowel rauw als gekookt eten.

Als ze nog jong zijn zijn ze rauw het lekkerst: knapperig en fris. Als ze ouder worden smaken ze behoorlijk *groen*, dan kun je ze het beste gekookt of in een *smoothie* of pesto gebruiken. Van de meeste groene eetbare wilde planten kun je pesto maken. Als je zoekt naar vogelmuurrecepten vind je veel pesto's terugkomen. Zelf heb ik dit keer voor een bijzonder recept gekozen. Want wist je dat je niet alleen witte kool kan omtoveren tot zuurkool, maar dat alle groente te fermenteren zijn? In dit recept leer je hoe eenvoudig het is om vogelmuur te fermenteren. Zo behoud je het knapperige van de vogelmuur, maar transformeer je de soms iets te *groene* smaak.

PLANTEN OM OP TE VRETEN!

© Marin Leus

Gezondheid

De volgende keer als je gaat onkruid wieden in de moestuin kun je de vogelmuur mooi mee oogsten, hij is namelijk gezonder dan de krop sla die er naast staat! Vogelmuur bevat onder andere tweemaal zoveel calcium, driemaal zoveel kalium en magnesium en zevenmaal zoveel ijzer als kropsla, twee- tot achtmaal zo veel vitamine A en C als kropsla. Verder zit er sporelement, selenium, saponinen en zink in.

Geneeskrachtige werking

Vogelmuur heeft samentrekkende, wond helende en verkoelende eigenschappen. Vogelmuur is een goed middel bij allerlei uiteenlopende aandoeningen.

Dat komt onder andere omdat er een grote diversiteit aan voedingsstoffen in zit en de fytonutriënten (plantaardige voedingsstoffen) samen synergetische of elkaar versterkende werking hebben. Het heeft daarom een algemeen versterkende werking. Het wordt in de kruidengeneeskunde gezien als het beste kruid om jeuk en huidirritatie te weren. Heb je last van huidaandoeningen als eczeem en psoriasis? Maak hiervoor een papje van de plant en leg dit op de plek.

Weetjes

Aan een kant van de stengel bevinden zich een aflopend rijtje haren. Hiermee laat de plant regen- en

dauwdruppels van zich afglijden en het water naar de wortel te leiden.

De bloemetjes lijken op sterren en met mooi weer staan ze open en als het dreigt te gaan regenen blijven ze gesloten.

De zaadjes (één plant heeft zo'n 2.500 tot zelfs 15.000 zaden!) worden verspreid door mens, dier, water en wind. Ze kunnen een paar jaar kiemkrachtig blijven, zelfs als ze 90 dagen in zee water hebben gelegen.

Vogelmuur houdt de grond vochtig door regen en wind op te vangen waardoor de grond niet dichtslaat.

Vogels en kippen vinden dit plantje heerlijk en het is meteen goed voor hun weerstand!

RECEPT GEFERMENTEERDE VOGELMUUR

Ingrediënten:

- Vogelmuur (minstens 100 gram, liefst meer)
- Een potje van dezelfde grootte als je hoeveelheid vogelmuur (100 gram past in een 100 ml potje)
- (Zee)zout: je hebt zo'n 10 gram zout nodig voor 500 gram groente. 1 theelepel is 5 gram, dus weeg de hoeveelheid vogelmuur af om te bepalen hoeveel zout je nodig hebt.
- Optioneel: een plat steentje

Recept

Was de vogelmuur goed schoon en snijd daarna zo klein mogelijk.

Doe de vogelmuur in een kom en voeg zout toe. Masseer het zout een paar minuten goed in en laat 10 minuten staan. Proef of je het zout genoeg vindt, en voeg indien nodig wat meer zout toe.

Doe de vogelmuur in een potje en druk heel goed aan. Voeg een beetje water toe zodat de vogelmuur goed onder

water staat. Je kunt een plat steentje gebruiken om de vogelmuur onder water te houden.

Gebruik een doekje als deksel of leg het deksel er losjes op.

Je kunt de vogelmuur na vijf dagen proeven om te kijken of je het lekker vindt. Wil je de smaak nog net iets intenser, wacht dan iets langer.

Vertraag het fermentatieproces door de pot na een week in de koelkast te zetten. Je gefermenteerde vogelmuur blijft maanden goed in de koelkast.

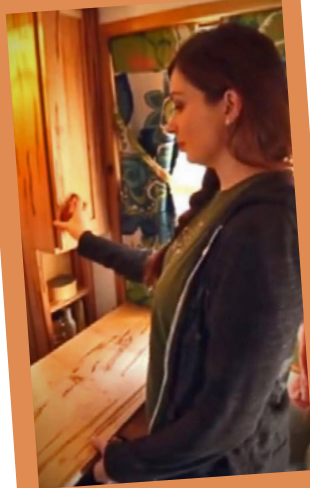
Lekker als kruidige toevoeging door een salade of bij/door een gerecht.

In 2009 drinkt Marin Leus nog cola, eet knakworstjes en laat lampen aan als ze weggaat. Als zij een jaar later begint te lezen over natuurlijk leven trekt zij naar eigen zeggen haar kop uit het zand. Sindsdien zoekt zij naar een groen leven. Het liefst donkergroen. Ze woont en werkt op biologische boerderijen en verblijft een blauwe maandag in een yurt en een camperbusje. Hoewel Marin nog zoekende is weet zij een ding zeker: wildplukken is haar passie. Ze volgt een permacultuur- en geneeskrachtige kruidenopleiding en biedt nu door het hele land wildplukwandelingen aan. Elk kwartaal schrijft zij voor Klein Wonen Magazine over planten om op te vreten en over haar groene avonturen blogt zij op haar gelijknamige website.

SOCIAL SMALL TALK

Bewoners van kleine woningen laten net als ieder ander graag hun belevenissen zien via social media. Klein Wonen Magazine volgt hen met plezier en verzamelt ieder kwartaal een aantal leuke, interessante of mooie posts van over de hele wereld.

Tiny-house-expedition is blij met haar uitklapbare plank boven het composttoilet in de badkamer. Veel ruimte voor mijn make-up en ook een geweldige strijkplank. Als we zouden strijken!

Stealingfreedom is apetrots op de piepkleine keuken in zijn boot. Hij kookt alles in zijn oven, op 2 gaspitten en op de bbq buiten en alle voorraad zit in de keukenkastjes. Er moet wel regelmatig worden afgewassen. Anders loopt de rotzooi heel snel uit de hand!, meldt hij.

Het is vooral de lifestyle waarvan 2girls1camper geniet in haar woonbus. Eenzaam heeft ze zich nog geen moment gevoeld, want de mensen die zij ontmoet stuk voor stuk super behulpzaam. Met een beetje fysieke arbeid of een goed advies voor een koud biertje. *Leve het van life!*

*The Skipper krijgt heel veel enthousiaste reacties op het interieur van haar tiny house. Zelf is ze ook dik tevreden, maar mist nog wat knusheid. *Het wordt tijd dat ik op zoek ga naar wat kussens en dekens!**

Bijna komisch vindt nataliehopejackson de manier waarop zij tegenwoordig woont in haar tiny house op wielen in Ashland in de Amerikaanse staat Wisconsin, maar ze geniet met volle teugen van haar dagelijks leventje. Ze kan zich niets beter wensen. *Wat een plaatje, zegt zij terecht bij deze alleszeggende foto.*

LEES

KLEIN WONEN MAGAZINE

DIGITAAL ÉN ONLINE

Lees nu ook een selectie van onze verhalen op je laptop, tablet of mobiel via onze gloednieuwe website

NEEM SNEL
EEN KIJKJE!

www.kleinwonenmagazine.nl